

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี
Creative Product Development on Buddhist Way of Right Occupation
Group of the Teen Chok Fabric of Ratchaburi Clan

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และ
การตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
Teen Chok Fabric of Ratchaburi Clan: History, Knowledge, Product
Development and Marketing in Buddhist Way to Increase

โดย

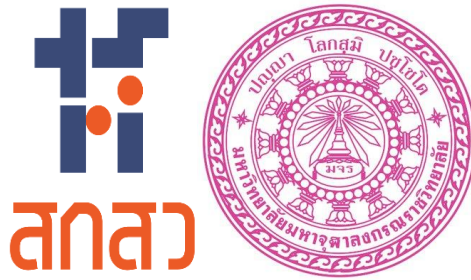
พระครูปลัดสุรรุณี สิริวฑฒโก, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU 65027

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าชิ้นตีนจกตระกูลราชบุรี
Creative Product Development on Buddhist Way of Right Occupation
Group of the Teen Chok Fabric of Ratchaburi Clan

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

ผ้าชิ้นตีนจกตระกูลราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และ
การตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
Teen Chok Fabric of Ratchaburi Clan: History, Knowledge, Product
Development and Marketing in Buddhist Way to Increase

โดย

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก, ดร.

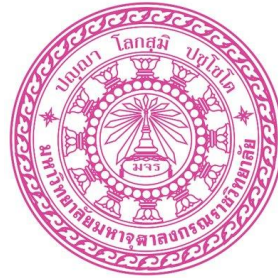
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU 65027

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub - Research Report 3

Creative Product Development on Buddhist Way of Right Occupation
Group of the Teen Chok Fabric of Ratchaburi Clan

By

Phrakhrupalad Suravut Sirivadhakho, Dr.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College

B.E. 2565

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU 65027

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานวิจัย	: การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี
ผู้วิจัย	: พระครูปลัดสุรุฒิ สิริวิฑฒโก, ดร.
ส่วนงาน	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
ปีงบประมาณ	: ๒๕๖๕
ทุนอุดหนุนการวิจัย	: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ๒) ออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี และ๓) พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ได้แก่ การวิจัยเชิงเอกสาร ใช้การค้นคว้าหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน ๑๕ ท่าน การสนทนากลุ่มเฉพาะ ใช้การสุ่มแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ ท่าน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๕๐ คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี คือ ส่วนที่เป็นผ้าทอลวดลายด้วยวิธีจก (ควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่างๆ) ขึ้นตีนจกมีโครงสร้างประกอบด้วยผ้า ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) ขึ้นตีนจก จกเฉพาะตีน ๒) ขึ้นตีนจก จกทั้งตัว และ๓) ขึ้นตีนจก ด้วยกมุกสลั่มมัดหมี่ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่สนใจของตลาด มี ๕ ชนิด ได้แก่ ๑) ผลิตภัณฑ์ผ้าขึ้น ๒) ผลิตภัณฑ์กระเป่า ๓) ผลิตภัณฑ์กระเป่าสตางค์ ๔) ผลิตภัณฑ์ย่าม และ๕) ผลิตภัณฑ์เสื้อบุรุษ-เสื้อสตรี การนำเสนอขั้นตอนการผลิต ได้แก่ ๑) การออกแบบลายผ้าขึ้นจก คือ การสร้างสรรค์ผลงานออกแบบที่สอดคล้องกับความต้องการ อาทิ ตู๋เก็บของชายยืนพื้น ชั้นวางของชายยืนพื้น ชั้นลอยติดผนัง โต๊ะข้างขนาดเล็ก ชุดโคมไฟตั้งโต๊ะ อุปกรณ์งานศิลป์ตกแต่งผนัง พิมพ์เขียวซีเมนต์สำหรับโครงสร้างผนัง และผนังกันห้อง ๒) แนวทางการสร้างสรรค์เทคโนโลยีการสื่อสาร การนำเสนอเรื่องราวที่มาของสินค้าและตราสินค้าข้อมูลของผลิตภัณฑ์ การจัดกิจกรรมโปรโมชันการซื้อสินค้าออนไลน์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้ประชาสัมพันธ์ และ๓) แนวทางการคิดค้นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างสรรค์ คือ การกำหนดเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับผู้ประกอบการ อาทิ การลำดับเรื่องเล่าประวัติความเป็นมาของงานหัตถกรรมผ้าขึ้นตีนจก การสาธิตการทำงาน

หัตถกรรมผ้าตีนจก จากเครือข่ายกลุ่มช่างฝีมือผ้าตีนจกให้กับนักท่องเที่ยวรับชม การจัดพื้นที่กิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทอผ้าตีนจก เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ตนสนใจได้ด้วยฝีมือตนเอง

๒. การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรีพัฒนาสีส่น รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่น หรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามภัณฑที่นำเสนอตามกลุ่มผู้บริโภค อาทิ งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ อาจออกแบบลายให้เข้ากับบรรยากาศและความสนใจของผู้มาร่วมงาน คือ การจัดทำยาม ตาลปัตร ของที่ระลึก กระตักน้ำ ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมเก้าอี้ วัสดุห่อหุ้มอาหาร เป็นการแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่างกัน เป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าลายจกตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่อาศัยความต้องการเป็นแนวทางการออกแบบ

๓. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเชิงสร้างสรรค์ ๕ แนวทาง ได้แก่ ๑) การเพิ่มจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๒) การปรับลดจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๓) การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีเป็นลวดลายใหม่ ๔) การใช้วัสดุพิเศษของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ และ ๕) การสร้างตราสัญลักษณ์ ทั้งนี้ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้นำกลุ่ม ๒) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ๓) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ๔) ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และ ๕) การจัดทำนายสินค้าผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี สร้างผลและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ โดยนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดทำผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างๆ ที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง สร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์ ทั้งนี้ ผลิตเชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธ ด้านการประดิษฐ์หรือปรับใช้นวัตกรรมในเชิงสร้างสรรค์ การออกสอดคล้องกับการทำบุญประเพณีพื้นถิ่น อาจอาศัยจารีตประเพณี ๑๒ เดือน เป็นการออกแบบสินค้าที่ตรงกับความต้องการตามเทศกาล ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธ การสร้างนักท่องเที่ยวที่สามารถสร้างลวดลายตามกระแสนิยมได้ และสามารถประชาสัมพันธ์/ขายบนตลาดออนไลน์ได้หลายช่องทาง และด้านการออกแบบสินค้าที่ระลึก การนำลายไปทอลงบนวัสดุที่ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งต้องใช้ปกคลุม อาทิ ผ้าคลุมเก้าอี้ลายตีนจก ผ้าคลุมโต๊ะลายตีนจก ผ้าคลุมตู้เย็นลายตีนจก ผ้าห่ม่านลายตีนจก ผ้าประดับลายตีนจก อาสนะพระสงฆ์ลายตีนจก เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจมีทั้งผู้สนใจทั้งบุคคลและรายใหญ่

Research Title : Creative Product Development on Buddhist Way of Right Occupation Group of the Teen Chok Fabric of Ratchaburi Clan

Researchers : Phrakhrupalad Suravut Sirivaddhako, Dr.

Department : Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College

Fiscal Year : 2565/2022

Research

Scholarship Sponsor : Thailand Science Research and Innovation (TSRI) And Buddhist Research Institute Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the production of products from the cultural heritage of the Ratchaburi livelihood group, 2) design souvenirs from the cultural heritage of the Ratchaburi livelihood group, and 3) develop commercial products. Creating a Buddhist Way of Life of the Teen Jok Sarongs of the Ratchaburi Family It is research and development (R&D), including documentary research. Used to research books, documents and related research. qualitative research Use interviews with key informants. By using a random sampling method, 15 people, specific group discussions. It was used by random purposive sampling of 10 people and action research of 50 people.

1 . Producing products from the wisdom and cultural heritage of the Ratchaburi Family's Tin Chok Pha Sarong Group, which is the part of the cloth that is woven with patterns using the Chok method. (Special yarn is taken out and bound with other strands to form various patterns.) Tin Jok sarong has a structure consisting of 3 parts of fabric: 1) Tin Jok sarong, sarong only on the foot, 2) sarong tin jok, sarong all over the body, and 3) sarong teen jok, raised with pearls alternating with

Mudmee. There are 5 types of products that are of interest to the market: 1) sarong products, 2) bag products, 3) wallet products, 4) satchel products, and 5) men's and women's shirt products. Presentation of the production process includes: 1) Designing the Tin Jok fabric pattern, which is creating a design that is consistent with needs, such as a storage cabinet with floor-standing legs. floor standing shelf Wall-mounted mezzanine small side table Table lamp set wall art equipment Cement blueprint for wall structure and room partition walls 2) Guidelines for creating communication technology Presenting the story of the origin of the product and brand, product information Organizing promotional activities for online purchases Social media use Public relations booth and 3) guidelines for inventing a creative learning exchange space is to determine the story of the relationship between customers and entrepreneurs, such as sequencing the story of the history of the Tin Jok handicraft. Demonstration of Tin Jok cloth handicraft work From the network of Tin Jok cloth artisans group for tourists to watch. Organizing activity areas for tourists to join in weaving Tin Jok cloth. To be able to create works of their own interest.

2. The design of souvenirs from the cultural heritage wisdom of the Teen Jok Sarong Cloth Society of the Ratchaburi family. The Teen Jok Sarong Society of Ratchaburi family develops colors, patterns, and product applications. The design is fashionable clothing. Or according to various festivals, processing according to interesting products according to consumer groups such as ordination, weddings, housewarming May design a pattern to match the atmosphere. And the interest of the participants is the making of bags, Talapat, souvenirs, water flasks, table covers, chair covers. food wrapping material It is a design that corresponds to the needs of consumers with different needs. It is an opportunity to develop Jok pattern products according to local wisdom. that relies on needs as a design guideline

3. Development of creative products in the Buddhist way of life of the Ratchaburi family of woven cloth products, namely the development of creative woven fabric products in 5 ways, namely 1) increasing the number of patterns on the fabric 2) reducing the number of patterns on the fabric 3) development of Teen Jok weaving fabric into new patterns, 4) the use of natural dyed yarn raw materials, and 5) logo creation.) Product design 3) Wisdom transfer 4) Promotion of government

agencies and 5) Product distribution by the Teen Chok Cloth Living Group of the Ratchaburi family Create, produce, and develop styles to be accepted in society according to the era. to be consistent with every festival to increase and expand multiple market segments which are spread in different areas of the country where some groups are interested in consuming products that are unique and has a profitable long-term value By presenting Teen Jok Sarong products to the international stage There is a market to support the distribution of cloth by the community. and other provinces that promote local products Because products obtained from weaving with Teen Jok fabric have their own value. Creation of Teen Sarong Market in Ratchaburi Dissemination through online media, such as the Internet, Line Group, is a creative production in the Buddhist way. Invention or deployment of innovation creatively The issuance is in line with the merit-making of local traditions. May rely on customs for 12 months to design products that meet the needs of the festival. Buddhist creative product development creating a new generation of weavers who can create patterns according to popular trends And able to publicize / sell on the online market through many channels and the design of souvenirs The pattern is weaved onto materials used in daily life that must be covered, such as the shawl with the Teen Jok pattern. Teen Jok patterned table cloth Fridge cover, Teen Jok pattern Teen Jok patterned curtains Decorated fabric with Teen Jok pattern Asana for monks with Teen Jok pattern in order to produce more variety which may have both individual and large audiences.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการย่อยที่ ๓ เรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพ
ผ้าขึ้นตีนจก” ตระกูลราชบุรีเป็นโครงการของแผนการวิจัยเรื่อง “ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี:
ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการ
แข่งขัน”

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัย ๒๕๖๕

ขออนุโมทนาขอผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๑๕ ท่าน ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ทั้ง ๑๐
ท่าน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการทั้ง ๕๐ คน ตลอดจนทีมงานวิจัยและผู้มีส่วนร่วมทุกท่านที่
ขับเคลื่อนโครงการวิจัยนี้จนประสบความสำเร็จทุกประการ

ผู้วิจัย

พระครูปลัดสุรวิทย์ สิริวิฑฒโก, ดร.

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ง)
สารบัญแผนภาพ	(จ)
สารบัญภาพ	(ฉ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิด	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไท-ยวน	๗
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	๑๔
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา	๑๖
๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์	๓๔
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๖
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๖
๓.๒ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	๔๘

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๓๓
๓.๔ เครื่องมือการวิจัย	๕๐
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	๕๔
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๕
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย	๕๖
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๘
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรม ของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	๕๙
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดก ทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	๖๖
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของ กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	๗๖
๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย	๘๒
๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๘๒
๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการวิจัย	๘๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๘๗
๕.๑ สรุป	๘๗
๕.๒ อภิปรายผล	๙๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๙๗
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๙๗
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๙๗
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๙๗
บรรณานุกรม	๙๙
ภาคผนวก	๑๐๒
ภาคผนวก ก หนังสือขอสัมภาษณ์	๑๐๓

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

	หน้า
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์	๑๑๙
ภาคผนวก ค แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๒๕
ภาคผนวก ง ชุดกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	๑๓๔
ภาคผนวก จ แบบประเมิน (รายตัวชี้วัด)	๑๓๖
ภาคผนวก ฉ ภาพประกอบ	๑๔๒
ภาคผนวก ช สถิติ	๑๔๔
ภาคผนวก ซ รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	๑๔๗
ภาคผนวก ฌ ประวัติผู้วิจัย	๑๕๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ	๒๙
๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมภาคปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	๗๑
๔.๒	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด)	๗๓
๔.๓	กิจกรรมภาคปฏิบัติการ (Action)	๘๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย	๗
๔.๑ กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	๔๐

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๔.๑	เครื่องทอผ้าตีนจก	๖๑
๔.๒	ผลิตภัณฑ์ผ้าซิ่น	๖๒
๔.๓	ผลิตภัณฑ์กระเป๋	๖๓
๔.๔	ผลิตภัณฑ์กระเป๋าต่างค์	๖๓
๔.๕	ผลิตภัณฑ์ย่าม	๖๔
๔.๖	ผลิตภัณฑ์เสื้อบุรุษ-เสื้อสตรี	๖๔
๔.๗	ผลิตภัณฑ์ลายตีนจกลายปลา	๖๙
๔.๘	ผลิตภัณฑ์ลายตีนจกลายปลา	๗๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประวัติศาสตร์จังหวัดราชบุรีมีความเป็นมายาวนาน ก่อนการเกิดขึ้นของประเทศไทยจะก่อกำเนิดขึ้นเป็นรัฐชาติ โดยเป็นดินแดนที่มีชื่อปรากฏในสมัยทวารวดี ซึ่งในยุคนั้นยังไม่มีกำหนดดินแดนที่แน่นอน กลุ่มคนกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยในพื้นที่บริเวณดังกล่าว จึงมีความผสมผสานวัฒนธรรม ความเชื่อ และประเพณีร่วมกัน^๑ ราชบุรีจึงเป็นพื้นที่สังคัมพวัฒนธรรมหลากหลายชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยพื้นถิ่น กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายจีน กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมอญ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายยวน กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมร กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายลาวโซ่ง และกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง

จากประวัติศาสตร์ชาวยวนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรม การศึกษาทางภาษาศาสตร์นักภาษาศาสตร์ได้จัดกลุ่มภาษายวนไว้ในตระกูลภาษาไท-กระได ภาษายวนจึงมีความเป็นอัตลักษณ์ชัดเจน เนื่องจากมีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนที่ซึ่งคล้ายคลึงกับภาษาไทยถิ่นเหนือ ทั้งนี้ยังมีการใช้รูปอักษรธรรมล้านนาในการบันทึกคัมภีร์ทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะคัมภีร์ไบลาน และในส่วนของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของยวนที่ยังคงดำรงอยู่ คือ ภาษาพูด ผู้เฒ่าผู้แก่ชาวยวนยังคงพูดภาษายวนกับลูกหลานในชุมชน ทว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมบางอย่างเริ่มสั่นคลอนในปัจจุบัน^๒

ทั้งนี้ ผ้าจกตระกูลราชบุรี ถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของไท-ยวน ที่เคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากเมืองเชียงแสนมาตั้งหลักแหล่งที่จังหวัดราชบุรี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๔๗ ที่แสดงเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมธรรมการทอผ้าจกด้วยการใช้หูกทอผ้าแบบโบราณ ฟุงกระสวยด้วยมือ ย้อมด้วยสีธรรมชาติ เป็นการทอที่ทำให้เกิดลวดลายผ้าไปพร้อม ๆ กัน การจกคือการทอลวดลายบนผืนผ้าด้วย

^๑บุญยจริย สรสีสม, สงคราม ๙ ทัพ และประวัติศาสตร์เมืองราชบุรี: กระบวนทัศน์การสืบสานอัตลักษณ์ ๘ กลุ่มชาติพันธุ์, (ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙.

วิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วง ๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า การจกจะใช้ไม้หรือ
 ขนเม่นหรือนิ้วมือยกขึ้นจก (ควัก) เส้นด้ายสีสันต่าง ๆ ขึ้นมาบนเส้นยืนให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการ

ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี เป็นผ้าจกที่พบในหมู่ช่างทอผ้าชาวไท-ยวน ในจังหวัดราชบุรี มี
 แหล่งกำเนิดแตกต่างกัน โดยการศึกษายกแยะลักษณะลวดลายผ้าจกสามารถแบ่งออกเป็น ๓
 ตระกูล คือ ๑) ตระกูลผ้าขึ้นตีนจกคูบัว เป็นผ้าขึ้นตีนจกที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ อาทิ ลาย
 ดอกเซีย ลายหักนกคู่ ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่กินน้ำฮ่วมเต้า ทั้งนี้ผ้าขึ้นตีนจกกลุ่ม
 ตระกูลคูบัวพบมากในพื้นที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพราะมีชุมชนไท-ยวนอาศัยอยู่ โดย
 กระบวนการและวิธีการจกจะใช้เส้นด้ายยืนสีดำ พุงดำ โดยไม่มีลายประกอบหลากหลายลาย พื้นผ้า
 เว้นพื้นดำไว้มากตามแบบของลวดลาย เพื่อจกให้เห็นลายชัดเจน ส่วนสีสันของเส้นใยที่ใช้ทอ จะใช้
 เส้นใยที่มีสีสันหลากหลาย เช่น จะใช้พุงดำดำจกแดง แซมเหลืองหรือเขียว เป็นต้น ๒) ตระกูลผ้าขึ้น
 ตีนจกบางกะโด เป็นผ้าขึ้นตีนจกที่มีลวดลายขนาดและสีสันที่มีความใกล้เคียงกับจกคูบัว เป็นผ้าจกที่
 ได้จากชุมชนไท-ยวน ในชุมชนบางกะโด ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม โดยผ้าขึ้นตีนจกบางกะโด
 จะมีความแตกต่างจากผ้าจกคูบัวตรงที่ชายของตีนขึ้นจะมีการเว้นพื้นที่ดำระหว่างลายชะเปาถึงเล็บ
 เหลืองไว้กว้างมากกว่าผ้าจกคูบัว และ ๓) ตระกูลผ้าขึ้นตีนจกดอนแร่ เป็นผ้าขึ้นตีนจกที่มีลายที่มี
 เอกลักษณ์เป็นของตัวเอง เช่น ลายกาบ ลายกาบดอกแก้ว และลายนกคู่กินน้ำฮ่วมเต้า พบมากใน
 ชุมชนไท-ยวน ตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลหนองปลาหมอ และตำบลรางบัว โดยลักษณะของ
 การจกจะประกอบด้วยหลากหลายของลวดลาย และจะมีการจกลายแน่นเต็มผืนผ้า มีการเว้นพื้นดำไว้
 น้อย ทำให้ลดความเด่นชัดของลายหลักลงไป โดยจะคงสีสันของเส้นใยเป็นสีแดงเป็นหลัก จะไม่นิยม
 ใช้เส้นใยหลายสี

ดั้งเดิมนั้น ผ้าขึ้นตีนจก มิได้มุ่งเน้นเพื่อการจำหน่าย แต่ในปัจจุบันนี้ การท่องเที่ยวทาง
 วัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ทุก ๆ ประเทศพยายามที่จะพัฒนาการ
 ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง เพราะนอกจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะสามารถ
 สร้างรายได้และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคแล้ว การท่องเที่ยวทาง
 วัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปด้วย การนี้ ผ้าขึ้นตีนจก
 ตระกูลราชบุรี จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็น “ภูมิปัญญามรดกวัฒนธรรม”

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบในปัจจุบัน คือ วัฒนธรรมและประเพณีแบบโบราณกำลังเลือน
 หายไป ปัญหาความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกันระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าเนื่องมาจากการไหล
 บ่าของวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้แนวความคิด ความรู้สึก วิธีการดำเนินชีวิต เปลี่ยนแปลงไป
 ก่อให้เกิดปัญหาต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าขึ้นตีนจก ปัญหาการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์
 ปัญหาทางการตลาด ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อิทธิพลจากผลกระทบของสถานการณ์การระบาด

โรคติดต่อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ยิ่งส่งผลให้เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรีซบเซาลงอย่างเห็นได้ชัด

ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” โดยมีจุดเน้นที่การยกระดับทักษะ (Up-Skill) กำลังคน/แรงงานในการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๑.๒.๒ เพื่อออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๑.๒.๓ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ผลการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิด

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” มีขอบเขตเนื้อหาเชื่อมโยงการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่ม

สัมภาษณ์ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ครอบคลุม ๓ ตระกูล ประกอบด้วย (๑) ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลคูบัว (๒) ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลบางกะโด และ (๓) ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลดอนแร่

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นการคัดเลือกจากลักษณะการเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ด้วยการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑๕ ท่าน โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เป็นเครื่องมือการถอดบทเรียนการผลิตสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมภาษณ์ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ดังนี้

๑. ผู้นำชุมชน/ผู้นำองค์กรภาคประชาชน จำนวน ๓ ท่าน
๒. หัวหน้าเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๓ ท่าน
๓. ปราชญ์ชาวบ้าน/ครูภูมิปัญญาชุมชนชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๓ ท่าน
๔. บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือสถานศึกษาในพื้นที่ จำนวน ๓ ท่าน
๕. สมาชิกกลุ่มสัมภาษณ์/เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน ๓ ท่าน

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑๐ ท่าน โดยใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการออกแบบวิธีการที่เหมาะสมในการยกระดับทักษะกำลังคนและแรงงานในการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมภาษณ์ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ดังนี้

๑. ผู้นำชุมชน/ผู้นำองค์กรภาคประชาชน จำนวน ๒ ท่าน
๒. หัวหน้าเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๒ ท่าน
๓. ปราชญ์ชาวบ้าน/ครูภูมิปัญญาชุมชนชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๒ ท่าน
๔. บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือสถานศึกษาในพื้นที่ จำนวน ๒ ท่าน
๕. สมาชิกเจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน ๒ ท่าน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการการยกระดับทักษะกำลังคน/แรงงานในการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ได้แก่ กำลังคน/แรงงาน จำนวน ๕๐ คน โดยใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) ในการดำเนินงานพัฒนาฝีมือเพื่อยกระดับทักษะ (Up-Skill) การผลิตสินค้าในเชิงสร้างสรรค์ที่มีมูลค่าเพิ่ม ดังนี้

๑. สมาชิกกลุ่มสัมมาชีพ/เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน ๒๕ คน
๒. ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๒๕ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนไท-ยวน ราชบุรี จำนวน ๘ ชุมชน ประกอบด้วย

๑. ชุมชนไท-ยวน บ้านคูบัว ราชบุรี
๒. ชุมชนไท-ยวน บ้านดอนตะโก ราชบุรี
๓. ชุมชนไท-ยวน บ้านหนองโพ ราชบุรี
๔. ชุมชนไท-ยวน บ้านบางกะโด ราชบุรี
๕. ชุมชนไท-ยวน บ้านดอนแร่ ราชบุรี
๖. ชุมชนไท-ยวน บ้านห้วยไผ่ ราชบุรี
๗. ชุมชนไท-ยวน บ้านหนองปลาหมอ ราชบุรี
๘. ชุมชนไท-ยวน บ้านรางบัว ราชบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕ รวมระยะเวลาทำการวิจัย ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผลิตภัณฑ์และสินค้าที่ระลึก หมายถึง ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกวัฒนธรรมผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ทั้งในส่วนที่ทอจากเป็นผืนตามวัตถุประสงค์การใช้งานุ่มตามลวดลายเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น หรือในส่วนที่นำไปแปรรูปเป็นสินค้าประเภทอื่น ๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้ซื้อหรือบริโภค

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง พื้นความรู้ของชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน ที่รับรู้ เข้าใจ ร่วมกัน และยอมรับให้ผ้าชิ้นตีนจกเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่สั่งสมงอกงามขึ้นจากความรอบรู้ และประสบการณ์ ผนวกกับพัฒนาการในการปรับเปลี่ยนองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม ให้เพิ่มพูนคุณค่าขึ้น อย่างเหมาะสมกับสังคมไท-ยวน

มรดกวัฒนธรรม หมายถึง ผลผลิตทางวัฒนธรรมไท-ยวน ที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่ง เกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนเป็นที่ยอมรับ และแสดงให้เห็น ถึงภูมิความรู้หรือภูมิปัญญาของชุมชนชาติพันธุ์ไท-ยวน โดยการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง มรดกวัฒนธรรม ผ้าชิ้นตีนจกตระกูลราชบุรี เท่านั้น

ผ้าชิ้นตีนจกตระกูลราชบุรี หมายถึง ผ้าชิ้นที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของไท-ยวน จังหวัด ราชบุรี แสดงเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมกรมการทอผ้าจกด้วยการใช้ Huck ทอผ้าแบบโบราณ ฟุง กระสวยด้วยมือ ย้อมด้วยสีธรรมชาติ เท่านั้น

ชุมชนไท-ยวน หมายถึง ชุมชนชาติพันธุ์ไทย-ยวนในพื้นที่จังหวัดราชบุรี รวม ๘ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนไท-ยวนบ้านคูบัว ชุมชนไท-ยวนบ้านดอนตะโก ชุมชนไท-ยวนบ้านหนองโพ ชุมชนไท-ยวนบ้านบางกะโต ชุมชนไท-ยวนบ้านดอนแร่ ชุมชนไท-ยวนบ้านห้วยไผ่ ชุมชนไท-ยวนบ้านหนองปลา หมอ และชุมชนไท-ยวนบ้านรางบัว เท่านั้น

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ผลวิเคราะห์การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพ ผ้าชิ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๑.๖.๒ ได้สินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าชิ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ที่ออกแบบโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้ซื้อหรือบริโภค

๑.๖.๓ ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าชิ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี” ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไท-ยวน

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา

๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไท-ยวน

พื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรมหลากหลายชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย (ไม่นับรวมไทยพื้นถิ่น) บริบทนี้ ครอบคลุมสาระว่าด้วยชาติพันธุ์ไท-ยวน โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

๑. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายจีน

๒. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมอญ

๓. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายยวน

๔. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง

๕. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมร

๖. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายลาวโซ่ง

๗. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์การอพยพกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวนนั้น แสดงไว้ว่า ในปี พุทธศักราช ๒๓๔๕ พระเจ้าประดุยกษัตริย์พม่ายกกองทัพมาตีเมืองเชียงใหม่ อินแชะ หัวน เป็นแม่ทัพล้อมเมืองเชียงใหม่ไว้ทั้งสี่ด้าน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงทราบข่าวศึก จึงมีพระบรมราชโองการให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท เสด็จขึ้นไปบัญชาการศึก มีเจ้าฟ้าหลวงเทพทริภักซ์กับพระยายมราช คุณกองทัพหลวง และกรมขุนสุนทรภูเบศร์กับพระองค์เจ้าลำดวน พระองค์เจ้าอินทปัต คุณกองทัพวังหน้าขึ้นไปช่วยพระยาภาววิละเจ้าเมืองเชียงใหม่กองทัพของวังหน้าเข้าตีพม่าได้ก่อน พม่าที่ล้อมเมืองเชียงใหม่ไว้ได้แตกพ่าย หนีไปซ่อนสุ่มกำลังพลอยู่ในเมืองเชียงแสน ส่วนกองทัพของวังหลวงที่เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพทริภักซ์ และพระยายมราช คุณไปนั้นทำการรบไม่เข้มแข็ง กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ทรงปรับโทษให้ขึ้นไปตีพม่าที่ช่องสุ่ม ณ เมืองเชียงแสนให้พ้นไป จากเขตล้านนาไทยให้จงได้

ในปี พ.ศ. ๒๓๔๖ กองทัพของเจ้าฟ้ากรมหลวงเทพทริภักซ์ และพระยายมราชยกขึ้นไปล้อมเมืองเชียงแสน ขณะเดียวกันกองทัพเมืองลำปาง เมืองน่าน เมืองเชียงใหม่ และกองทัพเมืองเวียงจันทน์ก็ยกเข้าไปตีเมืองเชียงแสนด้วยเช่นกันรวมเป็นห้ากองทัพ กองทัพทั้งห้าล้อมเมืองเชียงแสนอยู่จนถึงเดือนห้า ปีชวด พ.ศ. ๒๓๔๗ ราษฎรไทยในเมืองเชียงแสนขาดเสบียงอาหาร ผู้คนอดอยากต้องฆ่าช้าง ม้า วัว ควาย กินเกือบจะหมดสิ้น ราษฎรไทยจึงเป็นกบฏพากันเปิดประตูเมืองรับกองทัพไทย ทหารไทยฆ่าฟันพม่าแตกหนีออกไปจากเมืองเชียงแสนจนหมดสิ้น นาขวา ที่ได้รับแต่งตั้งจากพม่าให้ตั้งเมืองเชียงแสนก็พาครอบครัวหนี ทหารไทยได้รื้อกำแพงเมือง เผาบ้านเรือนเพื่อมิให้เป็นที่อยู่อาศัยและช่องสุ่มกำลังของพวกพม่าได้อีกต่อไป จากนั้นก็ได้อพยพครัวเรือนของชาวเชียงแสนได้ประมาณ ๒๓,๐๐๐ กว่าคน จัดแบ่งครัวเรือนออกเป็นห้าส่วนโดยแบ่งให้กับกองทัพเมืองเชียงใหม่ เมืองน่าน เมืองลำปาง เมืองเวียงจันทน์ และกองทัพเมืองหลวง กองทัพละหนึ่งส่วน ดังนั้นชาวโยนกเชียงแสนจึงต้องเดินอพยพครอบครัวไปอยู่ตามเมืองดังกล่าวข้างต้น ส่วนกองทัพเมืองหลวงก็นำเอาชาวโยนกเชียงแสนส่วนหนึ่งเดินทางลงมาที่กรุงเทพมหานคร มีบางส่วนขอตั้งหลักแหล่งที่เมืองสระบุรี ส่วนที่เหลือทรงโปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งถิ่นฐาน ณ เมืองราชบุรี โดยยึดพื้นที่บริเวณริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองราชบุรีไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๒ กิโลเมตร เรียกว่า บ้านไร่ใน (ภาษายวนพื้นบ้านเรียกกันว่าเมืองละพี) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันบริเวณนี้เริ่มตั้งแต่วัดศรีชมพุดลอดจนถึงบริเวณวัดเทพอวาส อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี^๑

^๑อุดม สมพร, *ผ้าจากไทยวน-ราชบุรี*, (ราชบุรี: โรงพิมพ์การพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๘-๑๑.

ชาวไท-ยวนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำแม่กลองริมฝั่งขวา ถัดจากตัวเมืองปัจจุบันไปทางทิศ ตะวันออกประมาณ ๒ กิโลเมตร ดังกล่าวมาแล้ว ต่อมาขยายครัวเรือนออกไปจากที่เดิมอีกหลายพื้นที่ เช่น ในอำเภอเมือง ที่ตำบลคูบัว ตำบลอ่างทอง ตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลเจดีย์หัก ตำบลหิน กองเป็นต้น ชาวไท-ยวนต่างก็สร้างวัดไว้ทำบุญของตนเอง อาทิ วัดคูบัว วัดดอนตะโก วัดใหญ่อ่างทอง วัดนาหนอง วัดหนามพุงดอ วัดเขาลอยมูลโค วัดใหม่นครบาล ฯลฯ

อำเภออื่น ๆ ก็มีชาวไท-ยวน อำเภอโพธารามที่ตำบลหนองโพ ตำบลบางกะโด อำเภอ บ้านโป่ง ที่ตำบลหนองปลาหมอ อำเภอปากท่อที่ตำบลอ่างหิน ตำบลนาดอก ตำบลทุ่งหลวง (บางส่วน) ตำบลบ่อกระดาน อำเภอบางแพที่ตำบลวัดแก้ว อำเภอจอมบึง ที่ตำบลรางบัว อำเภอสวน ผี้ง ที่ตำบลท่าเคย นาขุนแสน ทุ่งแหลมบ้านป่าหวาย บ้านซำหนองหมี บ้านนาไฮ้เดียว บ้านหนอง กลางเนิน ฯลฯ

ชาวไท-ยวนได้รับบรรดาศักดิ์จากทางราชการแต่งตั้งให้มีบรรดาศักดิ์ โดยแต่งตั้งให้มี หน้าที่เก็บส่วยส่งพระคลังหลวง ต่อมาลูกหลานของท่านได้สืบเชื้อสาย และนำบรรดาศักดิ์ตั้งเป็น นามสกุลต่าง ๆ อาทิ พระบริรักษ์ภักดี เป็นต้นตระกูล “บริรักษ์” อาศัยอยู่ที่พื้นที่ห้วยไผ่ พระวิชิตร สงคราม เป็นต้นตระกูล “พระวิชิตร” อาศัยอยู่ที่ดอนตะโก พระณรงค์ภักดี เป็นต้นตระกูล “พระ ณรงค์” อาศัยอยู่ที่บางกะโด หนองโพ ฯลฯ

ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่ริมแม่น้ำแม่กลองบนพื้นที่บริเวณบ้านไร่ที่ เมื่อประชาชนเพิ่มมากขึ้นไม่ เพียงพอต่อการเพาะปลูก กลุ่มชาวไท-ยวนโยนกลิ้งบางส่วนจึงเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือน ณ บริเวณใกล้เคียง อาทิ บริเวณพื้นที่ตำบลคูบัว ต่อมาเมื่อชุมชนขยายตัวมากขึ้นจึงได้ ขยายครัวเรือนออกไปตั้งถิ่นฐานห่างออกไปยังพื้นที่ตำบลต่าง ๆ ของจังหวัดราชบุรี และจังหวัด ไกล่เคียง อาทิ จังหวัดนครปฐมบริเวณพื้นที่บ้านทัพหลวง จังหวัดกาญจนบุรีบริเวณพื้นที่บ้านรางสาส์ บ้านแปดหลัง อำเภอไทรโยคบริเวณพื้นที่ที่บ้านพุเตย บ้านพุมุด ฯลฯ

ระยะแรกการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดราชบุรีชาวไท-ยวนยังคงรักษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมของไท-ยวนไว้อย่างเคร่งครัด ต่อมาเมื่อเวลาเปลี่ยนไปได้ผสมผสานกลมกลืนกับ ประเพณีวัฒนธรรมชุมชนภาคกลางของชุมชนดั้งเดิมราชบุรี ความเคร่งครัดในวัฒนธรรมและวิถีชีวิต แบบดั้งเดิมเริ่มลดน้อยถอยลงผ่อนปรนบ้าง ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเริ่มปรับเปลี่ยนเข้ากับ สภาพแวดล้อมเชิงพื้นที่และกายภาพเพื่อตอบสนองต่อการดำเนินชีวิต ทั้ง ศิลปะวัฒนธรรมและวิถี ชีวิตที่เปลี่ยนไป อาทิ การเกิด การกิน การตาย ความเชื่อ และความศรัทธาเริ่มเลือนหายไปจาก รูปแบบชาวยวนดั้งเดิม ในขณะที่เดียวกันชาวยวนเริ่มยอมรับความแปลกใหม่ ความเป็นอารยะจาก วัฒนธรรมอื่นเข้ามาแทนที่ สายเลือดไท-ยวนล้านนาที่อยู่ในตัวของลูกหลานไท-ยวนเริ่มจืดจางลง แม้ เวลาเพียงผ่านมา ๑๙๑ ปีเท่านั้น ปัจจุบันเกือบไม่มีเอกลักษณ์แสดงความเป็นไท-ยวนในอดีตให้เห็น

นอกจากภาษาพูดและศิลปะการทอผ้าจาก ซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทย-ยวน ซึ่งยังคงหลงเหลืออยู่บ้างในบางท้องที่ อาทิ ชาวไท-ยวนตำบลคูบัว ชาวไท-ยวนตำบลดอนแร่ ชาวไท-ยวนตำบลห้วยไผ่ ในอำเภอเมือง และชาวไท-ยวนตำบลรางบัว ในอำเภोजอมบึง

ภาษาไทย-ยวนเป็นภาษาของชาวท้องถิ่นไทยเหนือถิ่นหนึ่ง ควรเรียกว่าภาษาไต หรือภาษากนไต (คนไท) แต่เนื่องจากเรียกว่า ยวนหรือโยนมาช้านานแล้ว คำเรียกนี้จึงเป็นที่คุ้นเคยของคนทั่วไป ต่อมาสังคมล้านนามีพัฒนาการการศึกษาด้านชาติพันธุ์มากขึ้น พบว่า แท้จริงแล้วสังคมล้านนาก็ยังมีคนอีกหลายเผ่าพันธุ์ อาทิ คนลัวะ คนอาข่า (อีเก้อ) คนเมี่ยน (เย้า) คนกระเหรี่ยง ฯลฯ จึงเกิดการเรียกคนเมืองหรือคนที่มีเชื้อคนชาวดอย มีใช้ผู้คนที่มีเชื้อคนชาวดอยในป่าเขา หากแต่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อนในที่ราบลุ่ม รวมกันสร้างบ้านแปลงเมือง เมื่อเรียกว่าคนเมือง ภาษาของคนเมืองจึงเรียกว่า คำเมือง ไปด้วย (ซึ่ง “คำ” มีคำความหมายเท่ากับ “ภาษา”) การเรียกว่า คำเมือง เพิ่มขึ้นเมื่อประมาณร้อยกว่าปีมานี้เอง แม้ในพงศาวดารก็เรียกประชากรของล้านนาว่าลาว หรือคนลาว หรือลาวล้านนา และเรียกชาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงว่า ลาวล้านช้าง อีกคำหนึ่งที่เกี่ยวพันกับไทยยวน คือคำว่า ไทยพายัพ ดังที่ พระธรรมราชาวัตร (ฟู อุตตสิโว) ได้ทำหนังสือ “หลักภาษาไทยพายัพ” ซึ่งก็คือภาษาคนยวน หรือภาษาของคนล้านนา แต่ท่านใช้ทิศพายัพ (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) มาเรียกเป็นชื่อภาษา คล้ายกับที่มีการใช้ทิศอีสาน (ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) มาเรียกเป็นทั้งชื่อภาษาและเป็นทั้งชื่อคนไปในคราวเดียวกัน การนำทิศมาเรียกเช่นนี้ทำให้ทราบว่า ศูนย์กลางของทิศคือที่กรุงเทพฯ ฯ เพราะมีการใช้ภาษาถิ่นกรุงเทพฯ เป็นภาษากลาง หรือภาษาราชการ^๒

ชาวไทย-ยวนแต่โบราณ พูดภาษาคำเมืองกันทุกคน อักษรที่ใช้สื่อสารก็คือ อักษรไท-ยวนโบราณ แต่ในปัจจุบันลูกหลานไท-ยวนที่อยู่ในชุมชนเมืองหรือที่ติดกับตัวเมืองไม่พูดคำเมือง จะมีก็แต่ผู้เฒ่ารุ่นปู่ ย่า เท่านั้นที่พูดคำเมือง ชุมชนที่มีเชื้อสายไท-ยวนดั้งเดิมแต่ไม่พูดคำเมือง เช่น หมู่บ้านไร่ นที หมู่บ้านวัดเทพอวาส หมู่บ้านดอนตะโก หมู่บ้านเจดีย์หัก ฯลฯ ส่วนชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง เช่น ตำบลคูบัว ตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลรางบัว ตำบลท่าเคย ตำบลนาคอก ตำบลอ่างหิน ตำบลหนองปลาหมอ ฯลฯ ยังคงพูดคำเมือง และอนุรักษ์ภาษากันเป็นส่วนใหญ่^๓

ภาษาไทย-ยวนเป็นภาษาในท้องถิ่นของกลุ่มชนที่มีบรรพบุรุษอยู่ทางดินแดนตอนล่างของประเทศไทย โดยตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่แถวจังหวัดเชียงราย กลุ่มชนชาวไทย-ยวนนี้ต่อมาได้อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดราชบุรีแถวตำบลคูบัว ตำบลดอนแร่ ตำบลดอนตะโก ตำบลห้วยไผ่ ฯลฯ

^๒สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, **คนราชบุรี**, (ราชบุรี: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑๑.

^๓อุดม สมพร, **ผ้าจากไทยวน-ราชบุรี**, หน้า ๑๘.

กลุ่มชนชาวไทย-ยวนนี้เป็นกลุ่มชนที่มีสภาพความเป็นอยู่ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนภาษาที่ใช้ใกล้เคียงกับภาษาถิ่นเหนือมาก^๔

ชาวไทย-ยวน มีประเพณีสืบมาหลายชั่วอายุคน ปัจจุบันประเพณีต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ประเพณีไทย-ยวนเท่าที่ทราบจากการบอกเล่าของผู้รู้ มีดังนี้

๑. ประเพณีไปเซ็ง: เป็นประเพณีที่หนุ่มๆ ในหมู่บ้านไทย-ยวน รวมกลุ่มกัน กลุ่มละประมาณ ๗-๑๐ คน ในวันเทศกาลสงกรานต์ หรือวันขึ้นปีใหม่ของไทย แล้วออกเดินทางพร้อมด้วยอุปกรณ์เครื่องดนตรีมีกลอง แคน ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น หนุ่มๆ เหล่านี้จะร้องรำทำเพลงแฉะเวียนไปตามบ้าน เมื่อถึงบ้านใดบ้านเจ้าของบ้านจะเชิญให้ขึ้นบ้านให้การต้อนรับหุงหาอาหารเลี้ยงดู บางครั้งอาจให้เงิน หรือข้าวสารอาหารแห้งไว้เป็นเสบียง และหากค้ำลังที่บ้านใดก็จะพักค้างคืนที่บ้านนั้นด้วย คณะเซ็งจะเดินทางรอนแรมไปหลายวัน เมื่อขึ้นบ้านใดพบหญิงสาวถูกใจก็จะหมายตาไว้และจะหาโอกาสติดต่อผูกพันจนถึงขั้นสู่ขอแต่งงาน ต่อไป

๒. ประเพณีเที่ยวช่วง: ในสมัยก่อนไม่มีโรงสี และข้าวบรรจุถุงสำเร็จอย่างเช่นทุกวันนี้ ชาวไทย-ยวน ต้องตำข้าวกินอุปกรณ์ที่สำคัญ คือ ครก มีทั้งครกที่ทำด้วยมือ และครกกระเดื่อง หรือที่ชาวไทย-ยวน เรียกว่า “มอง” สาว ๆ ชาวไทย-ยวน นิยมตำข้าวกันในยามค่ำหลังจากเสร็จจากนา สาวๆ จะแบกข้าวจากเรือนมาคนละคระบุงมารวมกลุ่มตำข้าวด้วย “มอง” (ครกกระเดื่อง) ขณะที่ตำข้าวอยู่นั้นหนุ่มๆ ในหมู่บ้านที่หมายปองก็จะเข้ามาเที่ยว เรียกว่า “เที่ยวช่วง” ช่วง คือ บริเวณบ้านที่ตำข้าว โดยหนุ่มไทย-ยวน จะมากันเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๓-๔ คน เมื่อมาถึงช่วง หนุ่มสาวคู่ใดรักชอบกันก็จะอยู่ช่วยตำข้าวเป็นโอกาสได้ใกล้ชิดชิดกัน โดยคนอื่นจะหลีกเลี่ยงให้ ในขณะเดียวกันหากมีหนุ่มกลุ่มอื่นเข้ามาเที่ยวช่วง หนุ่มกลุ่มแรกก็จะออกจากช่วงไปเปิดโอกาสให้หนุ่มกลุ่มใหม่ได้มาเกี่ยวสาวบ้าง ในบางครั้ง ถ้าหนุ่มที่หลงรักหญิงสาวเกิดหึงหวงไม่ต้องการให้หนุ่มอื่นเข้าไปเกี่ยวสาวที่ตนรัก ก็จะแอบอยู่ปากทางเพื่อคอยดักตีหัวหนุ่มคู่อริอีกด้วย การเที่ยวช่วงจึงสนุกสนานและตื่นเต้น ประทับใจ ที่หนุ่มสาวกว่าจะได้แต่งงานกัน ก็ต้องฝ่าฟันอุปสรรคนานามาไม่น้อยทีเดียว^๕

๓. ประเพณีบุญกลางบ้าน: เป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อ และเป็นประเพณีที่ไม่เหมือนกับกลุ่มชนใดที่ว่า ในรอบปีหนึ่ง ๆ ชุมชนหมู่บ้านซึ่งประกอบด้วยหลายครัวเรือนและในแต่ละครัวเรือนอาจจะมีบางคนไปทำให้ “ผิดผี” จนผีต้องมาทำร้ายด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น ทำให้เกิดเจ็บไข้

^๔ระวีวรรณ อินทร์แฮม, ภาษาถิ่น, (ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๗.

^๕สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, ๘ ขาดิพนธ์ในราชบุรี, (ราชบุรี: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, ๒๕๔๗), หน้า ๕๙-๖๐.

ไม่สบาย สัตว์เลี้ยงล้มตาย นอกจากจะแก้ไขปัญหากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีแล้ว วิธีการหนึ่ง ที่ช่วยเสริมสร้างกำลังใจให้ชาวไทยยวนชุมชน คือ การทำบุญกลางบ้าน หรือเป็นพิธีกรรมเพื่อปัดรัง ความให้ห่างหายไปจากหมู่บ้านนั่นเอง^๖

การละเล่นพื้นบ้านของกลุ่มชนไท-ยวน จังหวัดราชบุรี มีดังนี้

๑. จ้อย: เป็นการละเล่นชนิดหนึ่ง ลักษณะมุขปาฐะ คือ เป็นการเล่าเรื่องสืบทอดกันมา เนื้อหาส่วนใหญ่จะแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทคำสอน เช่น จ้อยปู่สอนหลาน และประเภท การร้องเกี่ยวกับระหว่างหนุ่ม สาว มักใช้ร้องเล่นกันในเทศกาลต่าง ๆ

๒. ต่อไก่: เป็นการเล่นยามว่างหลังฤดูทำนาของชาวไท-ยวน การเล่นต่อไก่จะแบ่งผู้เล่น ออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ สุ่มไก่ และผ้าคลุมสุ่มไก่ วิธีการเล่น ตัวแทนฝ่ายหนึ่งจะเข้าไปอยู่ในสุ่มไก่ที่มีผ้าคลุมไว้ ทำที่เป็นไก่ที่ถูกจับไว้ ฝ่ายตรงข้ามคอยปฏิบัติตาม คำสั่งแล้วแต่จะขอให้ทำอะไร อาจขอให้รำร้องหรือแสดงท่าทางต่างๆ ถ้าทายชื่อผิดก็เปลี่ยนให้อีกฝ่าย หนึ่งมาเป็นไก่ในสุ่มแทน ผลัดเปลี่ยนกันทายต่อไป

๓. ผีอ้อ หรือผีกะลา: เป็นการเล่นอีกอย่างหนึ่ง โดยคัดเลือกผู้ที่จะยอมให้ผีเข้า ปิดตาแล้ว นั่งบนกะลาคนอื่น ๆ นั่งเรียกผีให้มาเข้าสิง เมื่อผีเข้าสิงแล้วก็จะประคองตัวมานั่งเพื่อจะถามเรื่องราว ต่าง ๆ หรือจะให้ร้องรำทำเพลงตามแต่จะนึกสนุก

๔. ผีสุ่ม: วิธีการเล่นคล้ายผีอ้อหรือผีกะลา เพียงแต่เปลี่ยนอุปกรณ์จากกะลาเป็นสุ่ม วิธีการเล่นให้ผู้ที่จะให้ผีเข้านั่งบนสุ่ม คนอื่น ๆ ร้องว่า “นางสุ่มเอ๋ย สุ่มบกสุ่มหนอง สุ่มปลาในคลอง แม่ทองสุ่มเอ๋ย” ร้องหลาย ๆ เที้ยวจนกว่าผีจะเข้า เมื่อผีเข้าสิงแล้ว ก็จะถามเรื่องต่างๆ อาจเป็นเรื่อง ทำนายทายทักเนื้อคู่โชคชะตาต่าง ๆ

๕. ผีมะกวก: อุปกรณ์ใช้มะกวก ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมเส้นฝ้ายสำหรับทอผ้า นำมะกวกมาตกแต่งแขนขา นำไม้สอดในมะกวกนำไปแขวนไว้กลางทุ่งนา พร้อมเครื่องเช่นผี ประกอบด้วย ข้าวหน้าหม้อ ๑ ปั้น ไข่ต้ม ๒ ฟอง หมาก พลุ ดอกไม้ ธูปเทียน ทั้งมะกวกไว้ ๓-๔ ฝ้า สังเกตจนเห็นว่า มะกวกเริ่มแกว่งไปมา แสดงว่าผีเข้าแล้วจึงเชิญมะกวกมาสู่ช่วงบ้าน แล้วถามเรื่อง ต่าง ๆ เช่น การทำนายทายทักดวงชะตา เนื้อคู่^๗

^๖สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, นครราชบุรี, หน้า ๑๒๔.

^๗สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, ๘ ขาดิพนธ์ในราชบุรี, หน้า ๕๘-๕๙.

ความเชื่อของชาวไท-ยวน โดยทั่วไป มีดังนี้

๑. ทุกครัวเรือนของไท-ยวน ยังคงเชื่อและนับถือผีบรรพชน เช่น บรวงสรวง (เลี้ยงผี) เช่น เมื่อลูกสาวบ้านใดแต่งงาน หรือทำผดผีจะต้องไปบอกกล่าว หรือขอขมาผีประจำตระกูล (ผีบรรพชน)ผี แต่ละตระกูลชอบเครื่องเช่นไม่เหมือนกัน บางตระกูลชอบขนมหวาน บางตระกูลชอบเหล้า มะพร้าวอ่อน ไก่หนุ่ม (ไข่) แต่ละตระกูลจะมีผู้รับเป็นเจ้าของพิธี ลูกหลานผู้ใดต้องการจะเช่นสรวงก็ต้องนำเครื่องเช่นไปให้เจ้าพิธีเป็นผู้ทำพิธีบรวงสรวง

ตามปกติแต่ดั้งเดิมผู้ที่มีผีประจำตระกูลผีเดียวกัน (ผีเฮือนเดียวกัน) จะนับถือเป็นญาติพี่น้องกัน ผู้ที่มีผีเฮือนเดียวกันจะไม่แต่งงานกัน ทุกๆ ๓ ปี ผู้มีผีเฮือนเดียวกันจะนัดพบรวมญาติ เพื่อทำพิธีไหว้ผีประจำตระกูลของตน และมีการกินเลี้ยงสังสรรค์ ซึ่งเรียกว่า “กินปางใหญ่” แต่ถ้าปีใดมีเดือนแปดสองหน ปีนั้นก็จะกินปางใหญ่กันอีก มีคำพูดเพื่อเตือนเวลาให้กินปางใหญ่ว่า “สองปีฮามสามปีเลี้ยง”

อย่างไรก็ตาม วิถีชีวิตของกลุ่มชนไท-ยวน กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาของสังคมและกระแสโลกาภิวัตน์ วิถีชีวิตที่เคร่งครัดในความเชื่อตามคติโบราณที่ถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบันกำลังจะถูกกลบออกจากประเพณี เนื่องจากความความสะดวกสบาย ของวัฒนธรรมแบบใหม่ที่เข้ามาแทนที่ การนับถือผีบรรพบุรุษก็จะหายไปจากกลุ่มชนไท-ยวน ถ้าลูกหลานยังไม่มีควมสำนึกในสายเลือดต้นตระกูลและพระคุณของบรรพชน^๔

สรุปได้ว่า ไท-ยวน ราชบุรี ได้สืบทอดวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ตลอดจนได้แสดงความเป็นชาติพันธุ์ในรูปของการดำรงชีวิต ภายใต้ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันทรงคุณค่าของกลุ่มชนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ภูมิปัญญาแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ รู้จักการใช้ภูมิปัญญา และหาวัตถุดิบที่ได้จากพืชในท้องถิ่น โดยมี ผ้าจกไท-ยวนราชบุรี ที่มรดกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนไท-ยวน แก่สาธารณชนอย่างกว้างขวาง

^๔อุตม สมพร, ผ้าจกไทยวน-ราชบุรี, หน้า ๑๙.

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

บริบทนี้ ครอบคลุมสาระว่าด้วยผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

“ผ้าจก ไท-ยวน” เป็นผ้าจกของชาวไท-ยวน ราชบุรี ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยเป็นผ้าที่ทอสำหรับประกอบหรือตกแต่งผ้าผืนใหญ่ เป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับหญิงและชาย เช่น ประกอบเชิงซิ่นเรียกว่า ซิ่นตีนจก หรืออาจทอผ้าขึ้นเป็นลวดลายจกทั้งผืนก็ได้ ประเภทของผ้าจกไท-ยวน ราชบุรีแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ตามลักษณะและโอกาสที่นำไปใช้ ดังนี้

๑. ผ้าขึ้นตีนจก หมายถึง ซิ่นที่ประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้าซึ่งทอลวดลาย โดยวิธีการทอด้วยการควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดกับเส้นยืนเป็นลวดลายต่างๆ ตามแบบ มักจะใช้ในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ผ้าขึ้นจกของชาวไท-ยวนราชบุรี มี ๓ ลักษณะ คือ

๑.๑ ซิ่นตีนจก จกเฉพาะตีน ตัวซิ่นเป็นผ้าพื้นสีดำหรือสีคราม ซิ่นบางผืนมีตัวซิ่นทอด้วยวิธีผูก ส่วนหัวซิ่นใช้ผ้าขาว ผ้าแดงเย็บต่อกันแล้วจึงต่อกับตัวซิ่น

๑.๒ ซิ่นจกทั้งตัว ทั้งตีนซิ่นและตัวซิ่นทอด้วยวิธีจกแต่ทอเป็นผ้าคนละชิ้นแล้วนำมาเย็บต่อกันเป็นผ้าผืนเดียว ตัวซิ่นที่พบส่วนมากทอจกด้วยลายกูด ลายนก หรือลายมะลิเลื้อยพันรอบตัวซิ่น

๑.๓ ซิ่นตีนจกด้วยกมุก มีตีนซิ่นทอด้วยการจกเช่นเดียวกับซิ่นตีนจกทั่วไป ส่วนตัวซิ่นทอด้วยวิธียกมุก

๒. ผ้าซิ่นตา ซิ่นตาชาวไท-ยวนราชบุรี มีศิลปะการทอรองจากซิ่นตีนจก เรียก “ซิ่นตาห่ม” ซิ่นตาห่มชนิดนี้แตกต่างจากซิ่นอื่นตรงที่ส่วนตัวซิ่นมีการจกลายประกอบเป็นหมู่ๆ พันรอบตัวซิ่นเว้นระยะเป็นช่วง ๆ ลายที่ใช้จกส่วนใหญ่เป็นลายหักขอเหลี่ยม ลายมะลิเลื้อย ลายดอกจัน เป็นต้น เป็นซิ่นที่มีศิลปะการทอสูงรองจากซิ่นตีนจก ส่วนใหญ่เป็นลายที่ทอง่าย ๆ

๓. ผ้าซิ่นชีว เป็นซิ่นที่ทอขึ้นเพื่อใช้นุ่งในการทำงานอยู่กับบ้าน ตีนซิ่นเป็นผ้าพื้นสีดำ ส่วนตัวซิ่นเป็นสีเขียวยกลายประกอบระหว่างรอยต่อตีนกับตัว และตัวกับหัวซิ่น

๔. ผ้าซิ่นแล่ เป็นซิ่นที่ใช้นุ่งทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน มีวิธีการทอไม่ยาก ผู้หญิงไท-ยวนในสมัยก่อนมีซิ่นแล่ไว้นุ่งกันทุกคน

ผู้หญิงไท-ยวนในสมัยก่อนจะต้องฝึกทอผ้าขึ้นใช้เอง ทั้งผ้าขึ้นและผ้าที่ใช้ในวิถีชีวิต โดยเฉพาะผู้หญิงทุกคนจะต้องทอผ้าขึ้นตีนจกให้เป็น เพราะมีค่านิยมกันว่าสตรีใดที่สามารถทอผ้าจกได้จะเป็นผู้มีคุณสมบัติของกุลสตรี เหมาะสมพร้อมที่จะแต่งงานเป็นแม่บ้านได้ ฉะนั้น ในแต่ละ

ครัวเรือนจะต้องมีการสอนและฝึกหัดให้ลูกสาว เมื่อใดผู้เป็นลูกสาวแต่งงาน เมื่อนั้นผู้เป็นแม่จะต้องเตรียมผ้าชิ้นตีนจกไว้สำหรับรับไหว้ ผ้าชิ้นตีนจกผืนนั้นผู้เป็นลูกสาวจะใช้นุ่ง หรือเก็บรักษาไว้จนเป็นมรดกตกทอดถึงลูกหลานในเวลาต่อมา ผ้าชิ้นตีนจกบางผืนถูกเก็บงำไว้จนถึงปัจจุบัน มีอายุยาวนานมากกว่าร้อยปี^๙ ปัจจุบัน ผ้าจกไท-ยวน ราชบุรี พบว่า มีแหล่งกำเนิดแตกต่างกันตามลักษณะของลวดลาย แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ผ้าจกตระกูลคุบัว แหล่งที่พบมากคือ ตำบลคุบัว และตำบลดอนตะโก ลายที่ใช้ทอจกได้แก่ ลายดอกเซีย ลายหักนกคู่ ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่กินน้ำฮ่อมเต้า โดยสร้างลวดลายด้วยการใช้ด้ายยืนเป็นสีดำ ด้ายพุ่งสีดำ จกแดงแซมเหลืองหรือเขียวพื้นผ้าเว้นพื้นดำไว้มาก เพื่อให้เห็นลายจกเด่นชัด ลายประกอบมีไม่มาก ความกว้างของตีนขึ้นประมาณ ๙-๑๑ นิ้ว

๒. ผ้าจกตระกูลดอนแร่ แหล่งที่พบมากคือ ตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลหนองปลาหมอและตำบลรางบัว ลวดลายที่ใช้ได้แก่ ลายกาบ ลายกาบดอกแก้ว ลายนกคู่กินน้ำฮ่อมเต้า สร้างลวดลายด้วยการจกเต็มพื้นผ้าใช้ลายประกอบมาก เว้นพื้นดำไว้น้อยเพื่อให้ความเด่นชัดของลายหลักลดน้อยลงไม่นิยมใช้หลายสีโดยจะใช้สีแดงเป็นหลัก ความกว้างของตีนขึ้นประมาณ ๑๔-๑๕ นิ้ว

๓. ผ้าตระกูลจกหนองโพ-บางกะโต แหล่งที่พบคือ ตำบลหนองโพ บางกะโต มีลวดลายสีสันและขนาดใกล้เคียงกับผ้าจกตระกูลคุบัว แตกต่างกันตรงชายผ้าตีนขึ้นผ้าจกของตระกูลหนองโพ-บางกะโต เว้นพื้นดำระหว่างชายชะเปาถึงเล็บเหลืองไว้กว้างมากกว่าผ้าจกตระกูลคุบัวลักษณะของลายนกคู่กินน้ำฮ่อมเต้าของตระกูลหนองโพ-บางกะโต มีหางยาวมากกว่าคล้ายกับพญาหงส์ใกล้เคียงกับลายนกกของผ้าไท-พวนในภาคเหนือ

สรุปได้ว่า ผ้าชิ้นตีนจก หรือผ้าจก ไท-ยวนราชบุรี เป็นผ้าจกของชาวไท-ยวน ราชบุรี ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยเป็นผ้าที่ทอสำหรับประกอบหรือตกแต่งผ้าผืนใหญ่เป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับหญิงและชาย เช่น ประกอบเชิงขึ้นเรียกว่า ชิ้นตีนจก หรืออาจทอผ้าชิ้นเป็นลวดลายจกทั้งผืนก็ได้

^๙เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐.

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา

บริบทนี้ ครอบคลุมสาระว่าด้วยกระบวนการพัฒนา โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

คำว่า พัฒนา ในภาษาไทย มาจาก วฑฒน ในภาษาบาลี และ วรธน ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความเจริญ^{๑๐} (เจริญ หรือ จำเจริญ หมายถึง เติบโต งอกงาม มากขึ้น หรือสมบูรณ์^{๑๑}) คำว่า การพัฒนา เป็นคำกลาง ๆ มิได้มีความหมายในทางดีหรือชั่ว ขึ้นอยู่กับว่าจะพัฒนาไปทางไหน ให้เกิดอะไรขึ้น ถ้าการพัฒนาที่ประกอบด้วยสติปัญญา นำมาซึ่งประโยชน์สุขอย่างถูกต้องก็เป็นของดี หากเป็นไปในทางตรงกันข้าม คือ มีต้นเหตุอุปาทานเป็นเจ้าเรือน ก็เรียกว่า เป็นการพัฒนาเพื่อความพินาศ หาใช้วิวัฒนาการไม่ ส่วนคำว่า พัฒนา ตรงกับภาษาบาลีว่า วฑฒน แปลว่า รก ดังพุทธภาษิตว่า น สียา โลกวฑฒโน ซึ่งมักแปลกันว่า ไม่พึงเป็นคนรกโลก ซึ่งคนรกโลกก็คือคนที่ทำโลกให้รกไปด้วยสิ่งที่ไม่ มีประโยชน์ ชีวิตของผู้นั้นจึงไม่มีประโยชน์^{๑๒}

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์โดยรูปศัพท์แล้วคำว่า พัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งความหมายดังกล่าวนี้เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทย และเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายอื่น ๆ ด้วย^{๑๓} ทั้งนี้ การพัฒนา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Development แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ^{๑๔} การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Planned or Directed Change) นั่นคือการพัฒนามิได้เป็นเรื่องธรรมชาติ หากเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นโดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและเป็นผู้ถูกพัฒนา เป็นต้น^{๑๕}

^{๑๐}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๘๒๗.

^{๑๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

^{๑๒}วรนุช สิปยารักษ์, เอกสารประกอบการสอน รายวิชา การพัฒนาสังคม, (ปทุมธานี: คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘), หน้า ๓.

^{๑๓}สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๕.

^{๑๔}เกศินี จุฑาวิจิตร, การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๗.

^{๑๕}สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓.

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชีวิตได้เกิดขึ้นหรือมีมานานแล้ว อาทิเช่น แนวคิดของนักปราชญ์ชาวกรีก คือ เพลโต (Plato) ที่ปรากฏในหนังสืออูตมรัฐ (The Republic) แนวคิดของอริสโตเติล (Aristotle) ในหนังสือการเมือง (Politics) และแนวคิดนักปรัชญาตะวันออก เช่น แนวคิดของพระบรมศาสดาพุทธเจ้า (Buddha) ที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก (Tripitaka) เป็นต้น แต่แนวคิดในเชิงวิชาการนั้น คำว่า การพัฒนา หรือ Development เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ได้บัญญัติคำนี้ขึ้นเพื่อนำมาใช้เรียกการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในทวีปยุโรป^{๑๖}

ต่อมาคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ได้นิยามคำว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโต โดยเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก อาทิ ผลผลิตมวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้น รายได้มวลรวมของประชาชาติเพิ่มขึ้น รายได้มวลรวมเฉลี่ยต่อหัวต่อคนของประชากรเพิ่มขึ้น มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น ประชากรมีรายได้เพียงพอที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้ ซึ่งล้วนแต่เป็นผลสะท้อนการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมเชิงกระบวนการทางสังคม ที่ผลิตเชิงรูปธรรมซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ เพราะเหตุนี้ จากการศึกษาที่นักเศรษฐศาสตร์กำหนดความหมายของการพัฒนา ที่โดยรูปศัพท์และความหมายทั่วไป คือ ความเจริญเติบโตแบบมีระดับการวัด ซึ่งเป็นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ คือ รายได้เพิ่มขึ้น การดำเนินชีวิตดีขึ้น การซื้อสินค้าและบริการได้หลากหลาย ทั้งนี้เนื่องเป็นไปตามเนื้อหาของวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่เป็นการเน้นความหมายเชิงปริมาณ คือ การเพิ่มขึ้นหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ นั้นเอง^{๑๗}

การปฏิวัติอุตสาหกรรมในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ นี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว อาทิ การเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงานจากคนและสัตว์ เป็นพลังงานจากเทคโนโลยี ได้แก่ เครื่องจักร เครื่องยนต์ต่าง ๆ ทำให้วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหลายประการ อาทิ อาชีพเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม สถานที่ประกอบอาชีพเปลี่ยนจากเรือนไร่ไรนาเป็นโรงงานอุตสาหกรรม ระบบการผลิตแบบเพื่อการยังชีพเป็นเพื่อการค้า ที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากชนบทไปเป็นเมือง สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนจากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ชีวิตในโรงงานอุตสาหกรรมยังไม่ได้รับมาตรฐานหลายประการ อาทิ การขาดสวัสดิภาพและความปลอดภัย โรงงานคับแคบ แสงสว่างไม่เพียงพอ มีการใช้แรงงานจากเด็กและผู้หญิง การได้รับค่าจ้างต่ำ เป็นต้น

^{๑๖} ธีรยุทธ บุญทรัพย์, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, (จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

^{๑๗} เกศินี จุฑาวิจิตร, **การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น**, หน้า ๓๘.

นักเศรษฐศาสตร์จึงได้นำคำว่าพัฒนามาใช้เพื่อเรียกวิธีการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของชาวยุโรปในขณะนั้นให้สูงขึ้น และเวลาต่อมาก็ได้รับการยอมรับจากนักสังคมศาสตร์โดยทั่วไป โดยเฉพาะนักสังคมวิทยาพัฒนาการและนักมานุษยวิทยาพัฒนาการ จึงทำให้คำว่าการพัฒนาได้รับการยอมรับและนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย^{๑๘}

หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ คำว่าพัฒนาได้ถูกนำไปใช้กันอย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยประธานาธิบดี แฮร์รี เอส. ทรูแมน (Harry S. Truman) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เป็นผู้จุดประกายให้กับชุมชนโลก โดยมีนัยของการผลักดันความคิดเรื่องของการพัฒนา ซึ่งได้รับการวิเคราะห์ว่าเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างบทบาทของสหรัฐอเมริกาในชุมชนโลก ดังคำกล่าวสุนทรพจน์ของ ทรูแมน (Truman) เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๙ ซึ่งเป็นวันเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี คนที่ ๓๓ ของสหรัฐอเมริกา และถือว่าเป็นศักราชใหม่ของโลก คือ ศักราชแห่งการพัฒนา โดยได้กล่าวว่า “เราจะต้องเริ่มลงมือทำงานอันหาญกล้าชิ้นใหม่ของเรา คือ การนำความก้าวหน้าทางศาสตร์ต่าง ๆ และทางอุตสาหกรรมของเรามาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและสร้างความเติบโตในแถบถิ่นด้อยพัฒนา คติจักรวรรดินิยมแบบเก่า ซึ่งได้แก่ การเอารัดเอาเปรียบเพื่อประโยชน์จากต่างชาตินั้นไม่มีอยู่ในแผนงานของเรา งานที่เราได้วางไว้ คือ การพัฒนาโดยมีมนุษยธรรมที่จะใช้ความยุติธรรมแบบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐาน”^{๑๙}

โดยคำว่า “ด้อยพัฒนา” จึงตีความได้ว่า ประชาชนอเมริกาทั้งสองพันล้านคน คือ คนด้อยพัฒนา ตามความคิดของ ทรูแมน (Truman) ในทันที ซึ่งในช่วงแรก ๆ การพัฒนาไม่มีความหมายที่ชัดเจนนัก แต่เป็นการเปรียบเทียบกับสภาพของการด้อยพัฒนา ซึ่งมีความหมายรวม ๆ ถึงสภาพของประเทศโลกที่สามที่มีรายได้ต่ำ สุขภาพอนามัยและการศึกษาต่ำ โดยได้มีการนำเสนอแนวคิดที่ว่าประเทศที่ร่ำรวยควรให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศที่ด้อยพัฒนา สหรัฐอเมริกาซึ่งมีบทบาทสำคัญในสหประชาชาติจึงเป็นหัวหอกสำคัญในการช่วยสร้างการพัฒนาให้แก่ประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ ทั่วโลก^{๒๐}

ทั้งนี้ การที่ประเทศต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาภายหลังจากสงคราม ทำให้ต้องทำการปรับปรุงแก้ไขสภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศตนให้กลับฟื้นคืนสู่สภาพเดิม บางประเทศที่ได้รับเอกราชให้ปกครองตนเองก็ต้องหาแนวทางและวิธีการในการพัฒนาประเทศตนเอง เพื่อให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนา

^{๑๘}ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปลัมภ์, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, หน้า ๒.

^{๑๙}แฮร์รี เอส. ทรูแมน (Harry S. Truman) อ้างใน นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร, **การพัฒนาสังคม**, (จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

^{๒๐}จามะรี เชียงทอง, **สังคมวิทยาการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๙.

ต่อมา ในปี ค.ศ. ๑๙๖๐ ประธานาธิบดี จอห์น ฟิตซ์เจอร์รัลด์ เคนเนดี (John Fitzgerald Kennedy) ได้เสนอองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ว่าเป็นปี ค.ศ. 1960-1969 เป็นทศวรรษแห่งการพัฒนาของโลก ซึ่งเป็นที่ยอมรับและยังได้ประกาศเพิ่มเติมให้ปี ค.ศ. ๑๙๗๐-๑๙๗๙ เป็นทศวรรษที่สองของการพัฒนาโลกต่อไปอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ คำว่า การพัฒนาจึงได้ถูกนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้น คำว่า การพัฒนา ในความหมายตามธรรมชาติได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการให้คุณค่าเพิ่มเติม ซึ่งคุณค่าที่มีการกล่าวถึงนี้ คือ วิธีการผลิตโดยเฉพาะวิธีการผลิตแบบอุตสาหกรรมที่ถูกมองว่าเป็นการวิวัฒนาการของสังคมชั้นสูง การกำหนดคุณค่าดังกล่าวทำให้การพัฒนาที่มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ถูกกำหนดให้มีวิวัฒนาการไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ วิธีการผลิตแบบอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นพัฒนาการทางประวัติศาสตร์แบบตะวันตก ด้วยเหตุนี้จึงมีการวิเคราะห์ว่า การพัฒนาเป็นเหมือนลัทธิอาณานิคมใหม่ที่เป็นการครอบงำจากทางประเทศตะวันตก ทำให้มีการจัดแบ่งประเทศในโลกออกตามระดับของการพัฒนาประเทศและอุดมการณ์ทางการเมือง ประกอบด้วย

๑. ประเทศในกลุ่มที่ได้พัฒนาอุตสาหกรรมในระดับสูงตามลัทธิทุนนิยม ได้แก่ อเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และญี่ปุ่น เป็นต้น

๒. ประเทศในกลุ่มสังคมนิยมภายใต้ระบบสังคมนิยมเต็มรูปแบบ ได้แก่ รัสเซีย จีน โปแลนด์ เชโกสโลวาเกีย เป็นต้น

๓. ประเทศในโลกที่สาม ส่วนใหญ่เป็นประเทศซึ่งแต่เดิมเคยเป็นอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตก มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับต่ำ ได้แก่ ประเทศในแอฟริกาและเอเชีย เช่น เอธิโอเปีย อียิปต์ บราซิล ลาว พม่า รวมทั้งไทย เป็นต้น

โดยประเทศในโลกที่สามซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศซึ่งแต่เดิมเคยเป็นอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตก ที่เรียกว่า ประเทศด้อยพัฒนา (Underdeveloped Countries) นี้ ต่อมา มีการเปลี่ยนการเรียกชื่อให้ดูดีกว่าเดิมว่า ประเทศกำลังพัฒนา (Developing Countries)^{๒๑}

ในส่วนของประเทศไทยนั้น ปรากฏหลักฐานว่า มีการใช้คำว่า พัฒนา เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ (สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์) นับตั้งแต่คณะปฏิวัติได้เข้าบริหารราชการแผ่นดินเป็นต้นมา ตามที่ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น โดยฐานะที่เป็นประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในบทนำของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖-๒๕๐๙) ระยะเวลาที่สอง (พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๙)

^{๒๑} ธีรยุทธฤทธิ ทริพย์อุปถัมภ์, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, หน้า ๓.

ความว่า “นับตั้งแต่คณะปฏิวัติได้เข้าบริหารราชการแผ่นดินเป็นต้นมา ได้ถือการพัฒนาประเทศและส่งเสริมความสมบูรณ์พูนสุขของประชาชนชาวไทยโดยริบเร่งเท่าที่จะพึงกระทำได้ เป็นนโยบายสำคัญที่สุด รัฐบาลชุดที่แล้ว ซึ่งมี ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาเห็นว่า ความเจริญรุ่งเรืองและเสถียรภาพในด้านเศรษฐกิจของประเทศนั้น นอกจากจะเป็นการส่งเสริมเพิ่มรายได้และมาตรฐานการครองชีพของประชาชนแล้ว ยังเป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความมั่นคงในด้านการป้องกันประเทศ เสถียรภาพด้านการเมือง ความเสมอภาพในระบบสังคม ตลอดจนส่งเสริมอารยธรรมและวัฒนธรรมของชาติด้วย ในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ภายในประเทศ กำลังคนในสาขาวิชาการต่าง ๆ และเงินทุนเป็นสำคัญ นอกจากนั้นจำเป็นต้องวางนโยบาย แนวทาง และมาตรการที่เหมาะสม ทั้งจะต้องมีหน่วยงานระดับชาติเป็นผู้ดำเนินการให้บรรลุถึงจุดหมาย เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจึงเห็นเป็นการสมควรที่จะจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักในการพัฒนา โดยกำหนดแนวทางเป้าหมาย และจัดทำโครงการที่แน่นอน เพื่อประโยชน์ในการประเมินผลที่ได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจ ตรวจสอบผลงานของส่วนราชการที่มีหน้าที่พัฒนา และเพื่อให้ต่างประเทศทราบถึงนโยบายและมาตรการของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงได้ตั้งสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๐๒ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการต่าง ๆ เป็นกรรมการ และได้ตั้งสำนักงานสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นหน่วยปฏิบัติงานในความควบคุมของคณะกรรมการบริหาร ฯ”

ในเชิงวิชาการของประเทศไทย จึงปรากฏมีคำว่า การพัฒนา ตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ซึ่งได้เริ่มเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติของประเทศไทย กระทั่งปัจจุบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ จึงได้แสดงนโยบายและแนวคิดหลักในการวางแผนและกลยุทธ์การพัฒนาตลอดจนผลกระทบต่อประเทศเมื่อเสร็จสิ้น ซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงเวลาทีประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ^{๒๒}

สืบเนื่องจาก สภาพธรรมชาติที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ซึ่งหมายความว่า มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีช้อยกเว้นที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง เช่น ฤๅษี การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า ครอบครัว (Family) เผ่าพันธุ์ (Tribe) ชุมชน (Community) สังคม (Society) และประเทศ (Country) และเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มย่อมเป็นธรรมชาติที่ในแต่ละกลุ่มจะต้องมีผู้นำกลุ่มและผู้ตามคือประชาชนหรือคนในกลุ่ม รวมทั้งมีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มหรือการจัดระเบียบภายในกลุ่ม ซึ่งอาจเรียกว่า การบริหาร

^{๒๒}จามะรี เชียงทอง, สังคมวิทยาการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๙.

หรือการพัฒนาภายใน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความสุข และในบางกรณีการควบคุมดูแลอาจเกี่ยวข้องกับภายนอกด้วย อาทิ กรณีการติดต่อ ประสานงาน การต่อสู้ หรือการทำสงครามกับกลุ่มอื่น สภาพเช่นนี้ได้มีวิวัฒนาการตลอดมา โดยผู้นำกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ในระดับประเทศอาจเรียกว่านักบริหารหรือผู้บริหาร ขณะที่การควบคุมดูแลหรือการจัดระเบียบนั้นเรียกว่าการบริหารที่กล่าวมานี้ เป็นมุมมองในแง่ของนักบริหาร แต่ถ้าในมุมมองของนักพัฒนา อาจเรียกผู้บริหารและการบริหารนั้นว่า นักพัฒนาและการพัฒนาตามลำดับ ด้วยเหตุผลเช่นนี้ มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการพัฒนาได้ง่าย และทำให้กล่าวได้อย่างมั่นใจว่า ที่ใดมีกลุ่ม ที่นั่นย่อมมีการพัฒนา^{๒๓}

โดยนัยนี้ ความสำคัญของการพัฒนามีขึ้นโดย ๓ ฐานะ ได้แก่ (๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ การพัฒนาในฐานะนี้เกี่ยวกับทฤษฎีวิวัฒนาการทั้งแนวเก่า แนวใหม่ ความแตกต่างทางสังคม การผสม ผสานและการปรับตัวด้วยการทำให้ดีขึ้น ตลอดจนขั้นตอนของวิวัฒนาการทางสังคม (๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิสัมพันธ์ เป็นการพัฒนาของสังคมที่ด้อยพัฒนาด้วยการติดต่อสัมพันธ์ และการขาดตอนของกระบวนการวิวัฒนาการ และ (๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ โดยฐานะที่การพัฒนานั้นจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและตรวจสอบกระบวนการแห่งความเจริญเติบโต และการเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายให้เลือกสำหรับการพัฒนาหลาย ๆ เป้าหมาย^{๒๔}

อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป แนวทางการพัฒนาที่ทำอยู่เดิมไม่เหมาะสม ก็จำเป็นต้องปรับแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ความสำคัญของการพัฒนาจึงมีใน ๒ แนวทาง คือ เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม^{๒๕} ดังนี้

๑. เพื่อแก้ไขปัญหา

ในบริบทของประเทศไทย ตั้งแต่มีการวางแผนพัฒนาประเทศมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลสำเร็จในระดับหนึ่งซึ่งเป็นที่น่าพอใจ สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูงอย่างต่อเนื่องยาวนาน แต่เป็นการเจริญเติบโตในเชิงปริมาณ ยังขาดคุณภาพและตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน ปัญหาเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่สะสมมานาน คือ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และการกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาระหว่างกลุ่มคนและระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท โดยในสังคมเมืองเป็นฐานธุรกิจ บริการ

^{๒๓}วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียง และแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา, (ม.ป.ท.: ม.ป.พ., ม.ป.ป.), หน้า ๓.

^{๒๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗-๘.

^{๒๕}ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, การจัดการความรู้ชุมชน, (จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๙), หน้า ๘-๙.

และอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้าและเป็นแหล่งดึงดูดทรัพยากรและแรงงานจากชนบท เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ขณะที่สังคมชนบทเป็นฐานการเกษตรที่ล้าหลังและเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งยังมีรายได้ต่ำ และขาดโอกาสการพัฒนาให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัญหาเชิงโครงสร้างดังกล่าวยังคงเป็นปัญหาสะสมต่อเนื่องและยังไม่ได้รับการแก้ไขให้เป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง

ตั้งแต่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี ๒๕๔๐ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย เกิดภาวะการว่างงานเพิ่มขึ้นเกือบ ๓ เท่าตัว ความยากจนมากขึ้นกว่าก่อนเกิดวิกฤติ จึงได้มีการพัฒนาประเทศตามลำดับทุกปี จนถึงประมาณปี ๒๕๔๕ ให้ความยากจนลดลง แต่การกระจายรายได้ของครอบครัวยังไม่ดีขึ้น กลับมีปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้มากขึ้น^{๒๖}

รัฐบาลจึงได้มีการกำหนดมาตรการการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ทั้งในเรื่องระบบบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการกระจายการลงทุน มาตรการปรับปรุงโครงสร้างด้านการคลัง เพื่อนำระบบภาษีมาเป็นรายได้บำรุงท้องถิ่น มาตรการปรับโครงสร้างด้านการเกษตร การปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาบริการสาธารณสุข เป็นต้น นอกจากนี้สภาพปัญหาทางการเมืองก็ส่งผลทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศเกิดความล่าช้าและมีผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจที่มีการถดถอย การขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลงจากที่ประมาณการอย่างมาก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเกิดความล่าช้าไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณในการลงทุนได้ เป็นต้น สถานการณ์เศรษฐกิจมีแนวโน้มขยายตัวต่ำ มีข้อจำกัดจากความไม่แน่นอนของสถานการณ์ทางการเมืองที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ จึงส่งผลกระทบต่อ การขยายตัวและการขับเคลื่อนมาตรการเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ นอกจากนั้น ยังส่งผลกระทบต่อ การฟื้นตัวของการใช้จ่ายและการลงทุนภาคเอกชน ขณะที่การฟื้นตัวของการส่งออกที่มีแนวโน้มช้ากว่าที่คาดไว้เดิม ตามแนวโน้มความล่าช้าในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก

๒. เพื่อพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม

การพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม เป็นแนวคิดการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยแนวคิดการพัฒนาประเทศในอดีตได้ให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาได้มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อส่งออก โดยอาศัยความได้เปรียบทางทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์มาใช้ขยายฐานการผลิตเพื่อสร้างรายได้และการมีงานทำ ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับช่วงเวลานั้น แต่การรุดหน้าทางเศรษฐกิจโดยรวม

^{๒๖}สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ๒ ปี แห่งการเปลี่ยนแปลง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๗๓.

และความเจริญด้านวัตถุที่เพิ่มมากขึ้น ก็ไม่ได้ทำให้สังคมไทยมีความอยู่ดีกินดีอย่างทั่วหน้า วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่ตึงเครียดและเรียบง่ายได้เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และความไม่มั่นคงขอครอบครัว ชุมชนและสังคม ดังนั้น จึงได้มีการปรับแนวคิดการพัฒนาตั้งแต่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ เป็นต้นมา จากเดิมที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เป็นหลักมาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกด้าน โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังได้ปรับเปลี่ยนการวางแผนจากการแยกส่วนมาเป็นแบบการเชื่อมโยง บูรณาการเพื่อให้เกิดการเกื้อกูลต่อกัน และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับทุกชั้นตอนเป็นหลักในการดำเนินงานด้านการพัฒนา ด้วยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผิดชอบ ในลักษณะเป็นเครือข่ายการพัฒนา^{๒๗} แนวคิดการพัฒนาที่ใช้คนเป็นศูนย์กลางและเป็นเป้าหมายของการพัฒนาได้นำมาใช้โดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่เน้นคนและความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคม เป็นสำคัญ เนื่องจาก คนเป็นทั้งผู้ขับเคลื่อนการพัฒนา และผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาคน ให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สามารถสร้างภูมิคุ้มกัน และรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ได้อย่างเท่าทัน จึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ ในขณะเดียวกันคนในทุกช่วงวัยจำเป็นต้องได้รับการ เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และศักยภาพในทุกด้านอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นฐานรากสำคัญทางสังคมที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตอย่างยั่งยืน^{๒๘}

การพัฒนาที่มีความสำคัญในแง่ของความก้าวหน้า ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนเพื่อให้เกิด ความเจริญ และในแง่ของวิธีการในการดำเนินการพัฒนา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ขึ้น^{๒๙}

โดยนัยนี้ การพัฒนา ในเชิงสังคมวิทยาอาจจำแนกได้ ๓ ระดับ คือ ระดับตนเอง ระดับ ชุมชนสังคม และระดับประเทศชาติ ดังนี้

๑. การพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองเป็นความมุ่งมั่นขวนขวายในสิ่งที่สนใจใฝ่รู้ของบุคคล เพื่อสั่งสมความรู้ ความสามารถต่อการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาการตนเองอย่าง

^{๒๗} ธีรยุทธภูมิ ทรัพย์อุภัตม์ภ, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, หน้า ๒๗-๒๘.

^{๒๘} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า คำนำ.

^{๒๙} นาชัย ทนุผล, **พัฒนาชุมชน หลักการ และยุทธวิธี**, (เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยี การเกษตรแม่โจ้, ๒๕๕๐), หน้า ๔๕.

ต่อเนื่อง อีกทั้งรู้จักพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการ รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ^{๓๐} เนื่องจากการพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างมีเป้าหมาย โดยมุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมใหม่ของคุณคนให้ครอบคลุมการเรียนรู้ ตั้งแต่กระบวนการการพัฒนาด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา เพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสภาพแวดล้อมของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บุคคลที่สามารถพัฒนาตนเองตลอดเวลา ย่อมปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ดังนั้น บุคคลที่พัฒนาตนเองได้ต้องเป็นผู้มุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงตัวเองเสมอ โดยมีความเชื่อหรือแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาตนเองที่ถูกต้อง ทั้งนี้ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาตนเองที่สำคัญ คือ

... มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพและสร้างคุณค่าอยู่ในตัวเองได้ ทำให้สามารถที่จะฝึกหัดและพัฒนาตนเองได้ในเกือบทุกเรื่อง

... ไม่มีบุคคลใดมีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้านจนไม่จำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใด ๆ อีก

... แม้ว่าบุคคลจะรู้จักตนเองดีที่สุด แต่ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้ในบางเรื่อง ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการพัฒนาตนเอง การควบคุมความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง มีความสำคัญเท่ากับการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายนอก

... อุปสรรคสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง คือ การที่บุคคลมีความคิดติดยึด ไม่ยอมปรับเปลี่ยนวิธีคิด จึงไม่ยอมสร้างนิสัยใหม่ หรือฝึกทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อตนเอง

... การปรับปรุงและพัฒนาตนเองสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบปัญหาหรือข้อบกพร่องเกี่ยวกับตนเอง

ดังนั้น การพัฒนาตนเองมักมีแนวคิดพื้นฐานจากการยอมรับว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาไม่มีใครที่จะสมบูรณ์แบบ หากแต่ที่เหมือนกัน คือ ทุกคนมีศักยภาพ มีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ เพื่อความสมบูรณ์แห่งตน บุคคลควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และควรพัฒนาตนเองไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตนั่นเอง^{๓๑} เทคนิคในการพัฒนาตนเอง (Self-Development) มีดังนี้

๑.๑ การควบคุมตน (Self-control) เป็นเทคนิควิธีการพัฒนาตนเองหนึ่ง เป็นการควบคุมภายใน สำหรับการควบคุมตนมีผู้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อให้ได้

^{๓๐} จีระ งอกศิลป์, การประเมินสมรรถนะทางการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๖๔.

^{๓๑} จีราภรณ์ พรหมทอง, “การพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๙): ๖๔-๖๕.

สิ่งที่ตนต้องการ โดยสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองพิจารณาตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง หรือการควบคุมตน คือ กระบวนการที่บุคคล ใช้วิธีการหนึ่งวิธีการใด หรือ หลายวิธีรวมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง จากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์

๑.๒ การทำสัญญากับตน (Self-Contract) เป็นเครื่องมือที่มีพลังต่อการก้าวไปสู่ความสำเร็จการทำสัญญากับตนเป็นข้อตกลงที่เขียนเป็นลายลักษณ์ที่กำกับตนเอง

๑.๓ การกำกับตน (Self-Regulation) เป็นเทคนิคการพัฒนาตนเองอีกวิธีหนึ่ง เป็นการกำกับพฤติกรรมของตน การกำกับตนประกอบด้วย มาตรฐานของพฤติกรรม ความรู้สึกต่อพฤติกรรม และการเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรม ๒ อย่าง และเมื่อใดมีความรู้สึกว่าการกระทำนั้นไม่เหมาะสม การปรับพฤติกรรมโดยวิธีการกำกับตนหรือวิธีอื่นก็จะเกิดขึ้น

๑.๔ การปรับตน (Self-Modification) การปรับตนจะสามารถทำได้สำเร็จต้องอาศัยองค์ประกอบ คือ การรู้จักตน (Self-Knowledge) การวางแผน (Planning) การรวบรวมสารสนเทศ (Information Gathering) และการปรับเปลี่ยนแผนโดยอาศัยสารสนเทศใหม่^{๓๒}

โดยหลักการ การพัฒนาตนเอง ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการ ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย (๑) ขั้นตอนการตระหนักรู้ถึงความจำเป็นในการปรับปรุงตนเอง เป็นขั้นที่ต้องการจะพัฒนาตนเองเพื่อความสำเร็จ คือ การพัฒนาตนเองในแง่ความรู้และในทุกด้านให้ดีที่สุด (๒) ขั้นตอนการวิเคราะห์ตนเอง โดยการสังเกตตนเอง ประเมินตนเอง และสังเกตผู้อื่น และ (๓) ขั้นตอนการวางแผนและตั้งเป้าหมาย^{๓๓}

๒. การพัฒนาชุมชนและสังคม

การพัฒนาทุกด้านต่างมุ่งสร้างสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง เนื่องจากสังคมเข้มแข็งจะเป็นรากฐานการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ให้ดีขึ้นด้วย เมื่อสังคมเข้มแข็งก็จะเป็นรากฐานให้เศรษฐกิจดี การเมืองดี การเรียนรู้หรือการศึกษาดี และศีลธรรมดี แต่ถ้าหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และสื่อสารมวลชน สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันศาสนา ไม่ส่งเสริมหรือทำลายความเข้มแข็งของชุมชน สังคมย่อมขาดฐาน ทุกอย่างก็จะสลายลงถึงแม้จะมีความพยายามสอนให้คนเป็นคนดีแต่ศีลธรรมเหล่านี้ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้^{๓๔}

^{๓๒}ไพศาล ไกรสิทธิ์, การพัฒนาตน, (ราชบุรี: สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๔๒), หน้า ๒๐.

^{๓๓}ปราณี รามสูตร และจรัส ดั่งสุวรรณ, พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ณะการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒๕.

^{๓๔}ประเวศ วะสี, ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๔), หน้า ๓๑-๓๒.

การพัฒนาชุมชนมีความสลับซับซ้อน การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยเครื่องมือและเทคนิคในการส่งเสริมกลวิธีเพื่อการพัฒนาตามหลักการพัฒนาชุมชนและสังคมแบบจัดการ ซึ่งเป็นหลักการที่สนับสนุนแนวความคิดและการปฏิบัติสำหรับนักพัฒนาในการจัดการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานในชุมชน ดังนี้

๒.๑ หลักการช่วยกันคิด (Non-Directive Method) หมายถึง การพัฒนาที่เจ้าหน้าที่พัฒนาประชาชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) องค์กรธุรกิจเอกชนบางประเภทที่ค้ากำไร แต่ก็ทำงานพัฒนาร่วมกับประชาชน หลักการนี้คือ การสมท้วกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการพัฒนาชุมชน หลักการนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักการ PAR (Participatory Action Research) ตรงตัว A คือการพัฒนา

๒.๒ หลักการ PAR (Participatory Action Research) คือ การดำเนินการพัฒนาและวิจัยการพัฒนาพร้อมกันไป โดยทั้งเจ้าหน้าที่พัฒนาและประชาชนร่วมช่วยกันดำเนินการ

๒.๓ หลักการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) หลักการนี้ต้องอาศัยปัจจัย ๕ ตัวด้วยกันที่เรียกว่า TERMS (Technology Economic Resource Mental and Socio-cultural) ดังนี้

T เทคโนโลยีคือ มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น

E เศรษฐกิจ คือ มีอาชีพและรายได้พออยู่พอกิน

R ทรัพยากรธรรมชาติ คือ มีความสมดุลในสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

M จิตใจ คือ มีจิตใจที่เข้มแข็งและแน่วแน่ว่าจะพึ่งตนเองได้ รู้จักพอในผลของความพยายาม

S - สังคมและวัฒนธรรม คือ การมีคนจำนวนหนึ่งสมัครสมานสามัคคี มีผู้นำที่เข้มแข็ง มีค่านิยม และอุดมการณ์ส่งเสริมการพึ่งตนเอง

๒.๔ หลักการ BAN (Balance Ability and Networking) ซึ่งนี้มีสาระ ๓ ประการคือ (๑) การรักษาสสมดุล (balance) คือ บุคคลแต่ละคน ควรมีความสุขอนามัยที่ดี ในแต่ละครอบครัว ควรมีความมั่นคง และในแต่ละชุมชน ควรเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง หรือเป็นชุมชนที่มีความสมัครสมานสามัคคี (๒) การสร้างความสามารถ (Ability) คือ ความสามารถในการทำให้เกิดการพึ่งตนเองได้ ซึ่งต้องมีปัจจัย ๕ ด้าน ดังที่กล่าวแล้ว ในระหว่างที่เสริมสร้างความสามารถเหล่านั้นอยู่ มีความจำเป็นต้องรักษาสสมดุลหรือการที่ปัจจัยเหล่านั้นต้องมีความมั่นคงเข้มแข็ง ดำเนินการเพิ่มขีดความสามารถไปเรื่อย ๆ อย่างมั่นคง และขณะเดียวกันต้องรักษาสสมดุลระหว่างปัจจัย ๕ ด้านนั้นด้วย และ (๓) การสร้างเครือข่าย (Networking) หรือการมีเพื่อน พันธมิตร การพัฒนาซึ่งอาจเป็นบุคคล ชุมชนองค์กรหนึ่งใด

ก็ได้ มิตรเหล่านี้จะเป็นที่พึ่งของกันและกัน อาจเรียนรู้จากกันและกัน ช่วยเหลือกันเวลามีปัญหา ช่วยเหลือกันเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้า หรือช่วยเหลือกันป้องกันศัตรูคู่แข่ง ให้หยาบยืม เทคโนโลยีหรืองบประมาณแก่กันและกัน

๒.๕ หลักการจัดการ (management) ซึ่งต้องรู้จักตนเอง รู้สภาพของชุมชน รู้ปัญหา และรู้ความต้องการของตนและชุมชน มีการส่งเสริมการศึกษาอบรม และมีการสร้างกลุ่มเพื่อช่วยเหลือตนเอง^{๓๕}

ประการสำคัญ คือ องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาสังคม ได้แก่ ทุน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทุนที่เป็นเงินทอง ทุนในรูปแบบทรัพย์สิน ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนทางสังคม ซึ่งได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้คนในสังคมนั้น มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี มีความเป็นปึกแผ่น มีความสามัคคี มีความสมานฉันท์ มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมนั้น ดังนั้น ทุนทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา ภาษาที่ใช้ ความเชื่อทางศาสนา สิ่งเหล่านี้ทำให้สังคมนั้น ๆ มีวิถีที่ดำเนินไปในทางที่ดี มีความสามัคคี มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำไปสู่สังคมที่มีความเข้มแข็ง มีพลังที่จะร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม ความเป็นโลกาภิวัตน์ ทำให้ค่านิยมของความเป็นไทยดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปเป็นวิถีชีวิตแบบตะวันตกยิ่งขึ้น การฟื้นฟูทุนทางสังคมไทยจึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาพัฒนา ปรับปรุง และฟื้นฟูให้ทุนทางสังคมไทยมีความเข้มแข็ง โดยนัยนี้ องค์ประกอบของการฟื้นฟูทุนทางสังคมของไทย ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ ๑ คน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ ต้องพัฒนาคนส่วนใหญ่ให้มีคุณภาพที่ดี สุขภาพที่ดี มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร มีค่านิยมและรักความเป็นไทย รู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงาม รู้ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาและปรับระบบความคิด ระบบการศึกษาต้องทำอย่างต่อเนื่อง ปลูกฝังอย่างจริงจัง เน้นที่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ความสำเร็จต้องใช้เวลาอันชวอายุคน ซึ่งต้องวางแผนปรับพื้นฐานให้ดี

องค์ประกอบที่ ๒ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีของคนไทย ต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการสืบทอด เพราะวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีเหล่านี้ ล้วนเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของคนไทย การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว และชุมชน สร้างสังคมให้มีความเอื้ออาทรต่อกัน วัฒนธรรม ประเพณีหลายเรื่อง เช่น เทศกาลงานบุญต่าง ๆ การละเล่นของไทย ความ

^{๓๕}สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, หน้า ๑๔๑-๑๔๔.

กตัญญูกตเวที การเคารพผู้ใหญ่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ต้องมีการทำความรู้ ความเข้าใจอย่างละเอียด และวางระบบสืบทอดส่งเสริมให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและกว้างขวางต่อไป

องค์ประกอบที่ ๓ ศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งก่อสร้าง การแสดงละคร และศิลปะการป้องกันตัวของไทย ล้วนเป็นเรื่องที่มีคุณค่าที่ควรรักษา และสืบทอดให้ยาวนาน สิ่งเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะมีคุณค่าทางจิตใจที่เชื่อมโยงให้คนไทยรักในความเป็นไทยไว้

องค์ประกอบที่ ๔ ภาษา การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องทั้งการพูด การเขียน เป็นเรื่องสำคัญที่ควรส่งเสริมและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในด้านนี้ให้กว้างขวางขึ้น ภาษาประจำท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ควรให้การส่งเสริมเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ได้ยึดโยงความเป็นไทยไว้ แต่ทั้งนี้ก็ควรส่งเสริมให้คนไทยได้รู้ภาษาอื่น ๆ จะช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจกว้างขวางขึ้น มีทุนทางความรู้มากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ ๕ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นทุนทางสังคมที่จะสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ควรมีการส่งเสริมประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไป และสืบทอดความรู้ให้กว้างขวางก้าวหน้ายิ่งขึ้น เป็นทุนทางความรู้ ทุนทางปัญญา

องค์ประกอบที่ ๖ กระบวนการประชาคม เป็นการรวมตัวของชาวชุมชนที่ทำให้เกิดการร่วมคิดร่วมทำของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ผ่านมามีความสำเร็จในระดับชุมชนอยู่พอสมควรที่สามารถนำมาเป็นตัวอย่างขยายผล ทำให้การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งดำเนินไปได้ แต่เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาอย่างเป็นขั้นตอนและสนับสนุนให้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ การเตรียมความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ^{๓๖}

๓. การพัฒนาประเทศชาติ

การพัฒนาประเทศไทย ขณะที่เริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ขณะนั้นประเทศไทยยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ สิ่งแวดล้อมที่ยังบริสุทธิ์ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่ถูกเรียกว่าพัฒนาแล้ว คนไทยยังยากจนอยู่ มีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยที่ต่ำ มีการว่างงานมาก และภาคเอกชนก็ยังไม่เข้มแข็ง เพื่อแก้ไขปัญหา ณ ช่วงเวลานั้น รัฐจึงต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาเร่งลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐาน มุ่งสร้างงาน ให้คนไทยมีรายได้ พ้นจากความยากจนให้รวดเร็วที่สุด^{๓๗} ตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นเครื่องมือนำทางในการพัฒนาประเทศเป็นต้น

^{๓๖}สรเสรีญ วงศ์เชอุม, การวางแผนพัฒนาประเทศ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, ๒๕๕๔), หน้า ๘๒-๘๕.

^{๓๗}สันติ บางอ้อ, “สภาพัฒน์กับการพัฒนาประเทศ: การพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ตอนที่ ๒”, โฟสต์ทูเดย์, (๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖): ๙.

มา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ มีแนวความคิดการพัฒนาที่ได้จำแนกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ 25 ขวา

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ^{๓๘}

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	แนวคิดหลัก
ฉบับที่ ๑-๒ (๒๕๐๔-๒๕๑๔)	เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อก้าวสู่ความทันสมัย (Modernization Theory)
ฉบับที่ ๓ (๒๕๑๕-๒๕๑๙)	เน้นการปรับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนา (Structural Adjustment) ยังคงยึดหลักการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย
ฉบับที่ ๔ (๒๕๒๐-๒๕๒๔)	ฟื้นฟูฐานะเศรษฐกิจของชาติ และรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (ยังคงให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ)
ฉบับที่ ๕-๖ (๒๕๒๕-๒๕๓๔)	พัฒนาแนวรุกเน้นการเติบโตการกระจายความเจริญ (Redistribution with Growth) โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก มีการกำหนดความจำเป็นพื้นฐานและดัชนีชี้วัดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน
ฉบับที่ ๗ (๒๕๓๕-๒๕๓๙)	สังคมโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยเริ่มเห็นความจำเป็นในการนำแนวความคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนมาใช้
ฉบับที่ ๘ (๒๕๔๐-๒๕๔๔)	การพัฒนาแบบองค์รวมเน้น คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (Holistic/People-Centered Oriented)
ฉบับที่ ๙ (๒๕๔๕-๒๕๔๙)	เน้นการพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ฉบับที่ ๑๐ (๒๕๕๐-๒๕๕๔)	มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ เท่าทันโลก ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชน สังคม

^{๓๘} เกศินี จุฑาวิจิตร, การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, หน้า ๗๒-๗๓.

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	แนวคิดหลัก
ฉบับที่ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙)	<p>สันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน</p> <p>ชาวไทยภาคภูมิใจต่อความเป็นไทย มีจิตใจโอบอ้อมอารีย์ด้วยมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นวัฒนธรรมประเพณี ระบอบประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาล การให้บริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ ชุมชนและสังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง ประชาชนอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกันเสมอมา ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี</p>

ปัจจุบัน อยู่ในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔) มีแนวคิดการพัฒนาที่ใช้คนเป็นศูนย์กลางและเป็นเป้าหมายของการพัฒนาได้นำมาใช้โดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่เน้นคนและความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคมเป็นสำคัญ เนื่องจาก คนเป็นทั้งผู้ขับเคลื่อนการพัฒนา และผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา

ดังนั้น การพัฒนาคน ให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สามารถสร้างภูมิคุ้มกัน และรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างเท่าทัน จึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ ในขณะที่เดียวกันคนในทุกช่วงวัยจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และศักยภาพในทุกด้านอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นฐานรากสำคัญทางสังคมที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตอย่างยั่งยืน^{๓๙}

^{๓๙}สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย, หน้า คำนำ.

การพัฒนาประเทศด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ เป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการพัฒนา เพราะได้เชื่อมต่อกับภาพอนาคตประเทศไทยใน ๒๐ ปีข้างหน้าสู่การปฏิบัติในระยะเวลา ๕ ปี (๒๕๖๐-๒๕๖๔) โดยประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ กำหนดแผนปฏิบัติงานหรือโครงการสำคัญ ซึ่งต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง ๕ ปีแรกของการขับเคลื่อนภาพอนาคต เพื่อวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาวสู่ประเทศพัฒนาแล้วและรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ มุ่งพัฒนาให้คนไทยทุกช่วงวัย เป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี การดำเนินชีวิตมีจิตสาธารณะและมีความสุขโดยมีสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวอบอุ่น เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึง มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจภายในประเทศและสังคม ซึ่งประชาชนได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพรวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้^{๔๐}

การพัฒนามีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) เปลี่ยนแปลงที่ต้องมีองค์ประกอบของเครื่องชี้วัดที่สำคัญและต้องผสมผสานระหว่าง ๑) การเปลี่ยนแปลง (Change) ในทางบวก ได้แก่ การปรับปรุงเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตเสมอ ถ้าเปลี่ยนแปลงในทางลบไม่ถือว่าเป็นการพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องดีขึ้น เจริญขึ้น งอกงามขึ้น และต้องเกี่ยวข้องกับ ๔ แกนหลัก คือ คน โครงสร้างเทคโนโลยี และระบบหรืองาน (รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย) ๒) การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมีการควบคุม (Control) ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงได้ โดยการกำหนดเป็นแผนที่ชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติที่ดำเนินตามเป้าหมายอย่างเด่นชัด และปรับเปลี่ยนซึ่งยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของสถานการณ์และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีจุดเน้นของการพัฒนาโดยประชาชน เพื่อประชาชน และเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน และ ๓) ผลของการพัฒนานั้นต้องเกิดความเสมอภาค (Equity) และการกระจายใหม่ (Redistribution) ในการกระจายความเป็นธรรมในเรื่องรายได้ และการกระจายความเป็นธรรมในเรื่องคุณภาพชีวิต (Quality of Life) แก่กลุ่มคนในสังคมอย่างยุติธรรมและจะต้องทำให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงในเรื่องโอกาส (การศึกษา การทำงาน ความก้าวหน้า ฯลฯ)^{๔๑}

^{๔๐}สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนฯ ๑๒ ฉบับประชาชน นวัตกรรมคือหัวใจของการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.), หน้า ๑๕.

^{๔๑}ดิเรก ฤกษ์ห่วย, “ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม”, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๒๘๒.

องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (The United National Educational Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ระบุว่า

D = f (P+M)

เมื่อ D = Development คือ การพัฒนา

f = Function คือ หน้าที่

P = Planning คือ การวางแผน

M = Management คือ การบริหารงานหรือการจัดการ

ดังนั้น การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้ด้วยการวางแผนที่ดี มีการบริหารงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ^{๔๒}

การพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) ที่ได้รับการตีค่าในระดับสูง ส่งผลให้สิ่งที่ตรงกันข้ามกับกระบวนการนี้ไม่ได้รับการตีค่ากลายเป็นความด้อยพัฒนา สิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวคิด การพัฒนา ที่อาจมีคุณค่าสูงยิ่งอาจยากที่จะประเมินคุณค่าหลายอย่าง เช่น เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

การพัฒนาไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม ก็ล้วนมีลักษณะที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. การพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) การพัฒนาเป็นกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของมนุษย์ รวมทั้ง ศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหา และความต้องการของมนุษย์ทุกด้านอย่างเป็นบูรณาการ และอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม ไปจนถึงระดับประเทศ

๒. การพัฒนาเป็นวิธีการ (Method) การพัฒนา ประกอบด้วย วิธีการในการจัดการระบบทรัพยากรต่าง ๆ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง วิธีการพัฒนานี้รวมเอาการสร้างองค์การพัฒนา และเสริมสร้างทักษะและความรู้ของประชาชนในสังคมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละท้องถิ่น

๓. การพัฒนาคือการเคลื่อนไหว (Movement) การพัฒนามีลักษณะเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง อยู่กับที่ การพัฒนาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการระดมความร่วมมือทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระดมความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลด้อยโอกาสในการ

^{๔๒}อัจฉรา โพธิยานนท์, การศึกษากับการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: เทคนิคปริ้นติ้ง, ๒๕๓๙),

แสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ความต้องการรวมตัวและตระหนักรู้ถึงปัญหาความต้องการพื้นฐานร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันคิดและแก้ปัญหาดังกล่าว เหล่านี้ ขณะเดียวกันการพัฒนามีความจำเป็นที่จะให้กลุ่มบุคคลภายใต้โครงการพัฒนาต่าง ๆ เข้าใจบริบททางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของตน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน กลุ่มบุคคลจะต้องมีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติไปในทางก้าวหน้าและสร้างสรรค์

๔. การพัฒนาคือการจัดทำโครงการหรือโปรแกรม (Project or Program) โครงการหรือโปรแกรมเป็นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งของการพัฒนาสังคม โครงการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเป็นจริงขึ้นมาได้ โครงการพัฒนาที่ได้รับผลสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจสังคม และสติปัญญาในองค์กร กลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา ประกอบด้วย บุคคลทุกระดับชั้นนับตั้งแต่กลุ่มผู้นำ และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ

๕. การพัฒนาคือการให้โอกาส (Opportunity) การให้โอกาสแก่บุคคลในการพัฒนาชีวิตสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็น คนที่จะได้รับโอกาสมากยิ่งขึ้น คือ คนยากจนหรือคนด้อยโอกาส ยิ่งด้อยโอกาสมากที่สุดยิ่งควรได้รับโอกาสมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะช่วยให้ได้รับสิทธิมากขึ้นในเรื่องความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) และการพัฒนาคุณภาพของคน^{๔๓}

การพัฒนาที่ถูกต้องควรเป็นไปเพื่อสภาพชีวิตที่ดี อุปมาชีวิตที่สมบูรณ์จำเป็นต้องมีพหุภาพแห่งชีวิต ได้แก่ กายพหุภาพ คือ การพัฒนาร่างกายให้เจริญถูกต้องด้วยการเจริญกายภาวนา จิตตพหุภาพ คือ การพัฒนาจิตให้มีสุขภาพและสมรรถภาพทำหน้าที่ได้ดีด้วยการเจริญสมถกรรมฐานให้พ้นจากนิเวศรบกวนจิตใจด้วยการเจริญภาวนา โภชนพหุภาพ คือ การพัฒนาสติปัญญาให้เห็นโลกและชีวิตตามเป็นจริงด้วยการเจริญวิปัสสนากรรมฐานให้พ้นจากอำนาจอวิชชาครอบงำ (ความไม่รู้) ด้วยการเจริญภาวนา และเมตเตยยพหุภาพ คือ การสร้างมิตรภาพที่มีรากฐานมั่นคงในเพื่อนมนุษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน มีเมตตาอย่างปราศจากความเบียดเบียนและแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเป็นศัตรูกัน^{๔๔}

การพัฒนามีลักษณะที่ก้าวหน้า (Progress) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคที่ต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญ นักพัฒนา หรือนักบริหาร เพื่อนำเทคนิคเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานพัฒนาให้สำเร็จ

^{๔๓}กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: เทพเพ็ญวานิสัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕-๑๖.

^{๔๔}พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญโญ), เยาวชนกับความรอดของสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, ๒๕๔๙), หน้า ๔๕-๔๖.

โดยถือว่าความก้าวหน้าหรือการพัฒนานั้น คือ ความเจริญเติบโต (Growth) ซึ่งชี้วัดจากถาวรวัตถุ ประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกาเป็นตัวแทนของการพัฒนาที่ก้าวหน้า โดยความก้าวหน้าดังกล่าวครอบคลุมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในทุกด้าน อันเป็นส่วนสำคัญทำให้ประเทศมีความมั่งคั่ง รายได้ของประเทศสูง ขณะเดียวกัน ประชาชนก็มีรายได้สูง มีวิถีชีวิตที่หรูหรา ฟุ่มเฟือย และสะดวกสบาย^{๔๕}

สรุปได้ว่า การพัฒนา คือ การทำให้ดีขึ้น หรือการทำให้เจริญกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นผลผลิตจากการใช้ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดผลผลิตนั้น เป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นกว่าเดิมโดยมีการกำหนดทิศทางหรือแผนงานการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน มิใช่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญ การพัฒนา มีความสำคัญใน ๒ แนวทาง คือ เพื่อแก้ไขปัญหา และเพื่อพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม ด้วยเหตุนี้ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปย่อมก่อให้เกิดปัญหาใหม่ ๆ ขึ้นได้ และในขณะเดียวกัน เมื่อสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป แนวทางการพัฒนาที่ทำอยู่เดิม อาจไม่มีความเหมาะสม จำเป็นต้องปรับแนวทางดำเนินงานไปจากแบบเดิม หรือปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น การพัฒนาจึงมีความสำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ตราบใดที่สิ่งแวดล้อมยังคงมีการเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาเป็นบริบทของการดำเนินงานในแง่ของความก้าวหน้า โดยต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนา อาจจำแนกได้ ๓ ระดับ คือ ระดับตนเอง ระดับชุมชนสังคม และระดับประเทศชาติ

๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ปัจจุบันการตลาดมีวิวัฒนาการอย่างมากมาย โดยกระบวนการทางการตลาดถูกพัฒนา และปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย และความเจริญในแต่ละช่วง ตั้งแต่การตลาดยุค ๑.๐ จนเป็นการตลาดยุค ๕.๐ เป็นยุคปัจจุบัน ซึ่งการเข้าใจลูกค้าและมีลูกค้าเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาสินค้าตอบสนองความต้องการ แต่ละยุคของการตลาดก็แตกต่างกันไป ซึ่งการตลาดแต่ละยุค^{๔๖} มีดังนี้

การตลาด ๑.๐ Product Centric เป็นการทำการตลาดโดยใช้ สินค้าเป็นศูนย์กลาง ผู้ผลิตสินค้า คนออกแบบ วัตถุดิบ คนควบคุมคุณภาพสินค้ามีความสำคัญ เป็นยุคที่เน้นเรื่องคุณภาพสินค้า

^{๔๕}วีรัช วิรัชนิภาวรรณ, ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียง และแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา, หน้า ๓๕.

^{๔๖}Brandbuffet, 2021 อ่างในทริกา สระทองคำ องค์กร ใต้วัลย์ และอมร ฤงสุวรรณ. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าในยุคอนาคต. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕) : ๒๔๒.

เป็นหลัก ผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด ใช้หลัก 4P's เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคเข้าถึงตัวสินค้าได้ง่ายขึ้น

การตลาด ๒.๐ Customer Centric เป็นการทำการตลาดโดยใช้ลูกค้าเป็นศูนย์กลาง ในการผลิตสินค้าให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งมีการค้นหาความต้องการของลูกค้าที่แท้จริง พัฒนาสินค้าเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง และทำ CRM (Customer Relationship Marketing) เพื่อรักษาตำแหน่งในใจของลูกค้าและสร้างความเชื่อมั่นรวมไปถึงความภักดีของตราสินค้า

การตลาด ๓.๐ Human Centric เป็นการทำการตลาดโดยให้ความสำคัญต่อคนทั้งสังคม แปรนตีที่ดีต้องทำให้ลูกค้าและสังคมของลูกค้ามีความสุข เพื่อให้การตลาดเหนือขึ้นไปอีกระดับและมีส่วนสร้างสรรค์สังคม

การตลาด ๔.๐ Marketing Technology Centric การทำการตลาดโดยเชื่อมโยงเทคโนโลยีและดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีทางการตลาดเพื่อความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ Marketing ๔.๐ ที่ก้าวสู่โลกดิจิทัล จึงให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีทางการตลาด เพื่อสร้างความสำเร็จและความยั่งยืนทางการตลาด

การตลาด ๕.๐ Technology for Humanity การทำการตลาดโดยใช้เทคโนโลยีในการสร้างความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ ซึ่งการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าใจมนุษย์และพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นเป็นการตลาดสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับสังคม เป็นการรวมกันของ Marketing ๓.๐ และ Marketing ๔.๐ โดยต้องมาศึกษาว่าเทคโนโลยีอะไร ที่จะทำให้สังคมและการตลาดดีขึ้น

๒.๔.๑ องค์ประกอบของการตลาด

องค์ประกอบของการตลาด เริ่มต้นจากแนวคิดหลักการตลาดที่เชื่อมโยงกันเป็นวงจรโดยเริ่มต้นจากผู้บริโภคมีความจำเป็น ความต้องการ และอุปสงค์ที่สามารถนำไปบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการได้ ซึ่งทำให้ได้รับผลประโยชน์ด้านคุณค่า คุณภาพ และความพึงพอใจ^{๔๗}

๑. ความจำเป็น ความต้องการ และความต้องการซื้อ (Need/Want/Demand)

^{๔๗} Philip Kotler, 2004 อ่างในทวาริกา สระทองคำ อนงค์ ไต้วัลย์ และอมร ถุงสุวรรณ. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าในยุคอนาคต. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕) : ๒๔๓-๒๔๕.

๑.๑ ความจำเป็น (Need) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่ทำให้บุคคลต้องการสิ่งนั้นหรือกระทำการใดสิ่งหนึ่งออกมา เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เป็นความต้องการในปัจจุบัน ๔ คือ ความจำเป็นทางด้านร่างกาย เช่น อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ฯลฯ และความจำเป็นของสถานภาพทางสังคมและอารมณ์ เช่น การมีเพื่อน ความรู้สึกอบอุ่นมั่นคงปลอดภัย

๑.๒ ความต้องการ (Want) หมายถึง ความจำเป็น (Need) ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เป็นความปรารถนาของบุคคลที่เกิดจากวัฒนธรรมประเพณีหรือลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งทำให้เกิดความหลากหลายในทางเลือกของผู้บริโภค เช่น ความต้องการเสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า ความจำเป็น

๑.๓ ความต้องการซื้อ (Demand) หมายถึง ความต้องการผลิตภัณฑ์ชนิดใดชนิดหนึ่งซึ่งผู้ซื้อต้องมีอำนาจในการซื้อ (เงิน) และความเต็มใจที่จะซื้อสินค้า

๒. ผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งที่เสนอแก่ตลาด เพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของผู้บริโภคให้ได้รับความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นสินค้า (มีตัวตน) หรือบริการ (ไม่มีตัวตน) ก็ได้ โดยครอบคลุมถึง

๒.๑ สิ่งที่จับต้องได้ (Tangible Product) คือ สินค้าทั่วไป (goods) เป็นสินค้าที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้ง่าย ผู้บริโภคสามารถมองเห็นได้และพิจารณาก่อนการตัดสินใจซื้อ เช่น อาหาร เครื่องประดับ เสื้อผ้า รองเท้า คอมพิวเตอร์ เครื่องสำอาง เป็นต้น

๒.๒ สิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Product) คือ บริการ (Service) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถมองเห็นได้เป็นรูปธรรม ไม่มีตัวตน จับต้องไม่ได้ เป็นประสบการณ์ที่ลูกค้าจะได้รับเมื่อใช้บริการ เช่น การใช้บริการสายการบิน ไอเดีย โรงแรม เป็นต้น

๓. คุณค่า (Value) หมายถึง คุณค่าสำหรับผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการเป็นความแตกต่างระหว่างคุณค่าที่ได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เสนอให้กับลูกค้าต้องมีคุณค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า สามารถตอบสนองความคาดหวัง มีคุณภาพ และมีลักษณะแตกต่างจากคู่แข่ง นักการตลาดต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ตนเองให้มีคุณค่า (Value) เพิ่มในสายตาของลูกค้า มีคุณภาพ (Quality) และมีความพึงพอใจ (Satisfaction)

๔. การแลกเปลี่ยน การติดต่อ และการสร้างความสัมพันธ์

๔.๑ การแลกเปลี่ยน (Exchange) เป็นกิจกรรมที่ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ โดยการเสนอสิ่งที่มีคุณค่าหรือสิ่งที่อีกฝ่ายต้องการเป็นการตอบแทน ซึ่งลักษณะของการแลกเปลี่ยนแปลงมี ดังนี้
๑) ประกอบด้วยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ๒ ฝ่ายขึ้นไป ๒) มีสิ่งที่มีคุณค่า ๓) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและส่งมอบ ๔) มีอิสระที่จะยอมรับหรือปฏิเสธในสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งเสนอ ๕) เหมาะสม

หรือพอใจที่จะติดต่อสื่อสาร ซึ่งในการแลกเปลี่ยนมีการติดต่อธุรกิจ (Transactions) มีการติดต่อสื่อสารกัน และสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า

๔.๒ การติดต่อธุรกิจ (Transaction) เป็นการทำการค้าระหว่างบุคคลสองฝ่าย คือ ผู้ซื้อและผู้ขาย โดยต้องมีลักษณะดังนี้ ๑) ต้องมีสองสิ่งที่มีคุณค่า ๒) มีการตกลงภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ ๓) มีระยะเวลา และ ๔) มีสถานที่

๔.๓ การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) เป็นการทำการตลาดในปัจจุบันควรมุ่งเน้นการสร้างสัมพันธ์ภาพทางการตลาด เพื่อความสัมพันธ์อันดีต่อลูกค้า ผู้บริโภค ผู้จัดจำหน่าย ซึ่งมีการส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพสูง โดยมีกระบวนการสร้าง รักษา และการเพิ่มสัมพันธ์ภาพกับลูกค้า

๕. ตลาด (Market) คือ กลุ่มของผู้ซื้อสินค้าหรือบริการที่มีศักยภาพ มีอำนาจในการซื้อ โดยการใช้เงินในการซื้อความพึงพอใจ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยองค์ประกอบสำคัญในระบบตลาด คือ องค์กรและตลาด

๒.๔.๒ การพัฒนาผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง เป็นการพัฒนา ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์หรือบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยมีรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ หรือบรรจุภัณฑ์ ซึ่งมีคุณสมบัติใหม่ หรือลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป สามารถสร้างประโยชน์ใหม่ๆ ให้กับลูกค้าได้ ส่งผลให้ผู้บริโภคหรือลูกค้าเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ในปัจจุบันผู้ประกอบการ/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงมากขึ้น และมีเทคโนโลยีใหม่เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ประกอบการ/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดใหม่ แต่การปรับปรุง หรือผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ได้นั้นต้องมีความแปลกใหม่ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งมีการจำแนกผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product) ได้ ๓ ลักษณะ^{๔๘} ดังนี้

๑. ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ (Innovative Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยังไม่มีผู้ใดนำเสนอในตลาดมาก่อน มีการวิจัยและพัฒนา คิดสร้างสรรค์ และไม่มีในตลาด

๒. ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงใหม่โดยการปรับเปลี่ยน ตัดแปลง (Replacement Product of Modify Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่พัฒนา เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงคุณสมบัติในลักษณะ

^{๔๘} Mccathy & Pereaault, Jr., 1991 อ่างในทริกา สระทองคำ อนงค์ ไต้วัลย์ และอมร ถุงสุวรรณ. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าในยุคอนาคต. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕) : ๒๔๕-๒๔๖.

ใดลักษณะหนึ่ง ทำให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจต่อผู้บริโภคได้มากขึ้น

๓. ผลิตภัณฑ์ลอกเลียนแบบหรือการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ (Imitative or Me-too-Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ของธุรกิจ ซึ่งเลียนแบบผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งที่มีอยู่แล้วในท้องตลาด และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ทำให้ธุรกิจมีโอกาสในการทำกำไรสูง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องดำเนินการควบคู่กันไปโดยเป็นการพยายามสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ หาวิธีแก้ไขหรือคำตอบใหม่ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อีกทั้งต้องมีการเลือกใช้วัสดุและหลักในการออกแบบ เข้าใจการวิเคราะห์ปัญหา โดยการออกแบบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มต้องเริ่มจากการเรียนรู้ (Learning) การสะสมข้อมูล (Accumulating Data) เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การศึกษาองค์ประกอบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การระดมสมอง (Brainstorming) การร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการคิด วิเคราะห์ และออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ และต้องมีการศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อที่สามารถปรับปรุง แก้ไข และทำให้ผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

๒.๔.๓ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นกระบวนการค้นคว้า การคิดวิเคราะห์ การออกแบบ เพื่อนำมาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีความใหม่ ตอบสนองความต้องการของลูกค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ และเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จให้แก่ธุรกิจ โดยผลิตภัณฑ์ใหม่อาจจะเป็นนวัตกรรม การเลียนแบบ การปรับปรุง และการเข้าสู่ตลาดใหม่ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่มี ๖ ขั้นตอน^{๔๙} ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การหาแนวคิด (Idea Gathering) เป็นการสร้างความคิด/แนวคิดใหม่ ๆ เพื่อการค้นคว้า วิเคราะห์ และรวบรวมแนวคิด สามารถทำได้โดยการระดมสมอง การสังเคราะห์แนวคิดใหม่ การแสวงหาแนวคิดจากแหล่งข้อมูลต่างๆ หรือการสำรวจความต้องการของผู้บริโภค เพื่อนำข้อมูล/แนวคิดที่ได้มากลับกรองให้ได้แนวคิดที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนที่ตั้งไว้

^{๔๙} พลวัต พฤกษ์มณี, ๒๕๕๘ อ่างในทาริกา สระทองคำ อนงค์ ไตวัลย์ และอมร ฤงสูรธรรม. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าในยุคอนาคต. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕) : ๒๔๖-๒๔๗.

ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างแบบจำลองทางธุรกิจ (Build Business Case) เมื่อได้ความคิด/แนวคิดใหม่จากการศึกษา ค้นคว้า ต้องมีการคัดเลือกความคิด เพื่อคัดเลือกแนวคิดที่มีความน่าสนใจ และสอดคล้องกับการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด นำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางธุรกิจ วิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด กำหนดกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และความเป็นไปได้ทางธุรกิจ

ขั้นตอนที่ ๓ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Development) จากการศึกษา วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ สร้างและออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สอดคล้องกับสภาพการแข่งขันในปัจจุบัน สร้างผลิตภัณฑ์ให้มีคุณสมบัติใหม่ หรือลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า หรือเป็นที่น่าพึงพอใจ ต่อความต้องการของตลาด อีกทั้งผู้ประกอบการ/กลุ่มวิสาหกิจจำเป็นต้องมีการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อป้องกันปัญหาการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์แก้ไขได้ก่อนที่ออกสู่ตลาดจริง

ขั้นตอนที่ ๔ การทดสอบตลาด (Pre-Production and Test) หลังจากได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบนำไปทดสอบตลาดในกลุ่มตลาดเป้าหมายที่สามารถใช้เป็นตัวแทนกลุ่มตลาดทั้งหมดได้ เพื่อทดสอบการยอมรับผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค และตรงตามความต้องการของผู้บริโภค หากมีข้อปรับปรุงสามารถนำไปปรับปรุง แก้ไขได้ก่อนที่ออกสู่ตลาดจริง

ขั้นตอนที่ ๕ การผลิตและจัดจำหน่าย (Production and Distribution) ผู้ประกอบการ/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผนจัดการ จัดสรรทรัพยากรด้านต่างๆ และการสื่อสารทางการตลาด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด สร้างรายได้ และเข้าถึงผู้บริโภคได้มากที่สุดและรวดเร็วที่สุด

ขั้นตอนที่ ๖ การติดตามและประเมินผล (Post Company) เมื่อมีการนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดแล้ว ควรมีการติดตามและประเมินผล เพื่อเป็นตรวจสอบว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นอย่างไร คุณภาพเป็นไปตามที่กำหนดไว้ สามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป อีกทั้งสามารถนำข้อมูล เป็น การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้บริโภค

กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่^{๕๐}

ขั้นตอน (Process)	กิจกรรมหลัก (Activity)
ขั้นตอนที่ ๑ การหาแนวคิด (Idea Gathering)	- ศึกษา ค้นหา วิเคราะห์ และรวบรวมแนวคิด - สำรวจความต้องการของผู้บริโภค - กลั่นกรอง และสรุป
ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างแบบจำลองทางธุรกิจ (Build Business Case)	- คัดเลือก และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของธุรกิจ - กำหนดกลุ่มเป้าหมาย - แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการดำเนินธุรกิจ
ขั้นตอนที่ ๓ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Development)	- การสร้างและออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ - การขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา
ขั้นตอนที่ ๔ การทดสอบตลาด (Pre-Production and Test)	- การทดสอบตลาด - การสำรวจการยอมรับผลิตภัณฑ์ และความพึงพอใจ ของผู้บริโภค - การปรับปรุงผลิตภัณฑ์
ขั้นตอนที่ ๕ การผลิตและจัดจำหน่าย (Production and Distribution)	- การวางแผนจัดการ การจัดสรรทรัพยากร - การสื่อสารทางการตลาด - นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด
ขั้นตอนที่ ๖ การติดตามและประเมินผล (Post Company)	- การติดตามและประเมินผล

แผนภาพที่ ๔.๑ กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

^{๕๐} พลวัต พุกษ์มณี, ๒๕๕๘ อ่างในทริกา สระทองคำ อนงค์ ไต้วัลย์ และอมร อรุณสุวรรณ. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าในยุคอนาคต. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕) : ๒๔๗.

๒.๔.๔ รูปแบบและแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การมีส่วนร่วมของสมาชิก หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีการพบปะกัน พูดคุยกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม อาจมีการพบปะรายเดือน รายไตรมาส หรือราย ๖ เดือน โดยสมาชิก ประกอบด้วย ประธาน กรรมการ สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้แทนชุมชน เครือข่าย หรือกลุ่มผู้บริโภค เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข อีกทั้งควรมีการวางแผนการดำเนินการล่วงหน้า สร้างเครือข่ายเพื่อขยายฐานการตลาด และมีการติดตามประเมินผล ทั้งด้านระยะเวลาในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน และด้านความโปร่งใสของการบริหารงาน ซึ่งในการติดตามประเมินผลควรมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน และจัดทำรายงานสรุปผลการติดตามประเมินผล เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มรับทราบและร่วมการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขในการดำเนินธุรกิจ

การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ กระบวนการรักษาการผลิตให้มีคุณภาพแบบเดิม มีความสม่ำเสมอ การควบคุมคุณภาพให้เป็นไปตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ซึ่งในการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ไม่ใช่เพียงแค่ควบคุมการผลิต แต่ต้องมีการอบรมให้ความรู้ เพิ่มทักษะ กับกลุ่มสมาชิกให้มีการพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสามารถนำมาประยุกต์ ควบคุมการผลิตให้มีคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดมากมาย เกิดการแข่งขัน ทำให้ต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง แต่การพัฒนาผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องอาศัยความแตกต่าง ความโดดเด่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถแข่งขันในตลาดที่รุนแรงได้ อีกทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องมีการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์นั้นตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และอยู่ในตลาดได้นานยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของสมาชิก^{๕๑}

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บริบทนี้ ครอบคลุมสาระว่าด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

สุชาติา แสงดวงดี, นนทกร ภิรมย์ภู, ณัฐนันท์ ชันศรี และนันทสิทธิ์ เนียมสังข์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าจากเศษผ้าทอจากคูบัว” จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลยุทธ์ทางการผลิตผ้าทอจากคูบัว เริ่มจากการสำรวจความต้องการปัญหาเบื้องต้นและสรุป

^{๕๑} ทาริกา สระทองคำ อนงค์ ไต้วัลย์ และอมร ฤงสุวรรณ. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าในยุคอนาคต. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕) : ๒๔๙.

วิเคราะห์ความต้องการของผู้ผลิตผ้าทอจาก จากผลสรุปพบว่า ปัญหาจากปัจจัยภายในและภายนอกของกลุ่มพัฒนาอาชีพผ้าทอจากคูบัว เพื่อให้เกิดกลยุทธ์ทางการผลิตผ้าทอจากแก่กลุ่มพัฒนาอาชีพ และชาวบ้านในชุมชนคูบัว จากนั้นจึงได้นำทฤษฎีการคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้ในเป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ โดยพัฒนาจากลวดลายของผ้าทอจากคูบัว ที่มีความงดงามตามแบบดั้งเดิมตั้งแต่สมัยโบราณ เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่ตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะสอดคล้องกับการนำทฤษฎีการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้ “การสร้างหรือผลิตผลิตภัณฑ์ขึ้นมาขึ้นจำเป็นต้องมีความแตกต่างเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ตัวผลิตภัณฑ์ เจาะกลุ่มเป้าหมายรายใหม่จากรายเดิมที่ยังคงเดิมไว้ แต่อาจทำให้เกิดความจำเจกับตัวผลิตภัณฑ์เดิมที่ยังไม่ได้มีความพัฒนารูปแบบ การสร้าง“มูลค่าเพิ่ม” ที่ติดมากับตัวผลิตภัณฑ์” ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้กระบวนการผลิตผ้าทอจากคูบัวมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการร่วมมือระหว่างกลุ่มพัฒนาอาชีพ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่หลักในการช่วยให้คำแนะนำกับชาวบ้านในหมู่บ้านให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ทางการผลิต โดยผู้ทำวิจัยได้มีการนำทฤษฎีการมีส่วนร่วมในชุมชนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำวิจัยครั้งนี้ควบคู่กันเพื่อให้ธุรกิจชุมชนบ้านใต้ ตำบลคูบัว มีรายได้เข้าชุมชนมากขึ้น เสริมสร้างรายได้ให้แต่ละครัวเรือนให้ได้รายได้มากขึ้นจากเดิมสอดคล้องกับทฤษฎีธุรกิจชุมชนที่เน้นพัฒนาธุรกิจชุมชนให้มีความน่าสนใจและเสริมสร้างรายได้แก่ชุมชนและครัวเรือน อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบสำคัญ คือ ผู้ผลิตผ้าทอจากในตำบลคูบัว มีความประสงค์เพื่อเผยแพร่กลยุทธ์ทางการผลิตผ้าทอจาก ที่ทำการพัฒนาโดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกแล้ว แก่ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทอผ้าจากคูบัว หรือบุคคลภายนอกที่สนใจทำการศึกษากลยุทธ์และกระบวนการต่าง ๆ ในทำทำธุรกิจทอผ้าทอจากคูบัว และกลุ่มพัฒนาอาชีพผ้าทอจากคูบัว ต้องการให้ผู้ทำวิจัยอธิบายและช่วยเหลือในด้านการอธิบายความรู้ความเข้าใจกลยุทธ์ในการผลิตแก่ชาวบ้านในหมู่บ้านให้เข้าใจสามารถนำกลยุทธ์นี้ไปปรับใช้ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตกลงยินดีเข้าร่วมการพัฒนากลยุทธ์ทางการผลิตผ้าทอจากในอนาคตต่อไป^{๔๒}

รสา สุนทรายุทธ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจาก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว” จากผลการวิจัยพบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจากไทยวนจังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว เป็นโครงการที่

^{๔๒}สุชาติดา แสงดวงดี, นนทกร ภิมรัมย์, ญันนนท์ ชันศรี และนันทสิทธิ์ เนียมสังข์, “การพัฒนากลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าจากเศษผ้าทอจากคูบัว”, งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, (๑๑-๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒).

นำเอาภูมิปัญญางานหัตถกรรมท้องถิ่นมาใช้ร่วมกับนวัตกรรมการออกแบบในระบบอุตสาหกรรมที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเปิดตลาดสินค้าใหม่ ๆ และมีการนำระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ รวมไปถึงการใช้แนวคิดการออกแบบการบริการมาช่วยจัดการและบริหารทรัพยากรให้เกิดคุณค่าสูงสุด โดยมีผลผลิตของโครงการนี้ที่แสดงออกมาอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ๑) การสร้างแนวทางการผลิตของผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมโดยนวัตกรรมสิ่งทอสีเขียว ได้ผลงานการย้อมผ้าและไหมธรรมชาติด้วยสีสกัดจากธรรมชาติที่มีความสวยงาม มีคุณค่าและปลอดภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ๒) ผลงานผลิตภัณฑ์จากการออกแบบตกแต่งภายใน ได้แก่ ตู้เก็บของ ชั้นวางของ งานตกแต่งผนัง งาน partition wall โตะข้าง โคมไฟ และงานโครงสร้างบล็อกปูน จากการผสมผสานเทคนิควิธีการขึ้นรูปผ้าในแบบต่าง ๆ และ ๓) การออกแบบอัตลักษณ์องค์กร แนวทางการออกแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและพื้นที่เรียนรู้สร้างสรรค์ รวมไปถึงต้นแบบธุรกิจที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้อีกต่อไป สำหรับแนวทางการพัฒนาต่อยอดในอนาคต สามารถทำได้โดยการนำเอากระบวนการทำงานจากโครงการวิจัยนี้มาพัฒนาสร้างสรรค์ต่อเนื่องด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเครื่องมือ เทคนิควิธีการผลิต รวมไปถึงการกระจายสินค้าในรูปแบบต่าง ๆ จัดให้เกิดกิจกรรมความร่วมมือกับกลุ่มนักออกแบบ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้กลุ่มเป้าหมายทำให้เกิดข้อเสนอแนะและการพัฒนาต่อยอดไปในอนาคตในด้านการนำเอารูปแบบแนวทางในการออกแบบมาพัฒนาสร้างสรรค์มากขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็น โดยการจัดให้เกิดกิจกรรมความร่วมมือการออกแบบกับกลุ่มนักออกแบบ ศิลปิน และนักเรียนนักศึกษาด้านการออกแบบเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน สร้างความยั่งยืนให้กับงานหัตถกรรมของชุมชน นอกจากนี้ยังมีนวัตกรรมการขึ้นรูปผ้าและการทำผ้าทอให้กันน้ำอีกมากมาย เช่น การเคลือบนาโนเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งหากเทคโนโลยีเหล่านี้แพร่หลายและเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้นผู้ประกอบการเองก็สามารถปรับรูปแบบการผลิตให้เหมาะสม แปลงใหม่ สวยงาม และคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น^{๕๓}

เสรี เพิ่มชาติ อัญชลี จันทาโก วราภรณ์ ลิ้มเปรมวัฒนา และพฤกษ์ จิรสัตยาภรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าผ้าจกราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) สภาพการณ์ ปัญหา และความคิดเห็นต่อผ้าจกราชบุรี ดังนี้ กลุ่มผู้ผลิต สภาพการณ์การผลิตผ้าจกปัจจุบันเปลี่ยนไปจากลักษณะของกลุ่มทอผ้าและศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านเป็น ๓ ลักษณะคือ แหล่งผลิตที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มผลิตและจำหน่ายทั่วไป แหล่งผลิตที่แยกตัวกันผลิตและจำหน่ายทั่วไป และ

^{๕๓}รสา สุนทรายุทธ, “การออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว”, วารสารศิลปกรรมบูรพา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒).

แหล่งผลิตที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มผลิตและจำหน่ายตามคำสั่งของลูกค้า ลักษณะการผลิตใช้วิธีการแบบดั้งเดิม วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่ เป็นใยสังเคราะห์ มีการประยุกต์ลวดลายและสีสันทันใหม่ตามความต้องการของผู้บริโภค และมีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ปัญหาการผลิต ได้แก่ วัสดุมีราคาแพง ขาดคนทอผ้า วัสดุไม่ได้คุณภาพ ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการทำธุรกิจใช้ระยะเวลานานในการทอผ้า เป็นต้น และความคิดเห็นต่อผ้าจกราชบุรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ตามลำดับ กลุ่มผู้สนับสนุน สภาพการณ์สนับสนุนโดยทั่วไป มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผ้าจกเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และส่งเสริมให้เป็นสินค้าโอท็อปของจังหวัดราชบุรี โดยผ่านกิจกรรมด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมสร้างจิตสำนึกร่วมกันในชุมชนในโอกาสสำคัญ กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการจำหน่าย ปัญหาที่กลุ่มผู้สนับสนุนตระหนัก ได้แก่ ขาดคนทอผ้า ขนาดและรูปแบบไม่มาตรฐาน การรับรู้และประชาสัมพันธ์ ขาดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย พฤติกรรมการบริโภคเครื่องแต่งกายสำเร็จรูป และนโยบายการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ชัดเจน และความคิดเห็นต่อผ้าจกราชบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ตามลำดับ กลุ่มผู้บริโภค สภาพการณ์โดยรวมผ้าจกราชบุรียังคงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคโดยเฉพาะในกลุ่มคนวัยทำงาน ด้วยความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีลวดลายที่สวยงาม และคุณค่าทางจิตใจ แม้จะมีราคาแพงแต่มีแนวโน้มในการบริโภคซ้ำอีก นิยมนำไปตัดเป็นเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ ส่วนใหญ่ซื้อผ้าจากแหล่งผลิตด้วยตนเอง ความถี่ ๗-๑๒ เดือนต่อครั้ง จำนวนซื้อครั้งละ ๒-๓ ผืน มูลค่าการซื้อตั้งแต่ ๑,๐๐๑-๓,๐๐๐ บาท มีการเปรียบเทียบราคาจากแหล่งผลิต การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผ้าจกโดยวิธีบอกต่อ ปัญหาการบริโภคผ้าจก ได้แก่ คุณภาพของผ้าจก ขนาดและรูปแบบไม่มาตรฐาน จำนวนและปริมาณการผลิต ลวดลายที่หลากหลายแปลกใหม่ การรับรู้และประชาสัมพันธ์ในคุณค่าผ้าจก มีราคาแพง และความคิดเห็นต่อผ้าจกราชบุรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ตามลำดับ^{๕๔}

รัชพล จรียากุลธนา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจกไท-ยวนราชบุรี สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้กลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก” โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจก ชาว ไท-ยวน ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก หมู่ ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจก ไท-ยวน

^{๕๔}เสรี เพิ่มชาติ อัญชลี จันทาโก วราภรณ์ ลี้มเปรมวัฒนา และพฤกษ์ จิรสัตยาภรณ์, “การจัดการความรู้เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าผ้าจกราชบุรี”, วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๖).

ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจาก หมู ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี เพื่อสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ในชุมชนจากอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจากไท-ยวน ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจาก หมู ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี และเพื่อประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจากไท-ยวน ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจาก หมู ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ลวดลายของผ้าจากชาวไท-ยวน เกิดจากการสะกิดด้ายเส้นยืนขึ้นเป็นระยะตามต้องการให้เส้นด้ายพุ่งพิเศษผ่านจากอีกด้านหนึ่งไปอีกด้านตามหน้ากว้างของผ้า ความเชื่อที่ว่าผ้าชนิดเป็นของสูงจึงมีการอนุรักษ์ไว้นิยมทอใช้เป็นสบหรือผ้าเปียงทางพิธีศาสนา ลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะคือ ลายดอกเซีย ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน ลายนกคู่กินน้ำร่วมเต้าเป็นลายหลักเทคนิคพิเศษคือ การจกใช้ด้ายสีดำเว้นพื้นไว้มากเพื่อจกลายหักให้มีความเด่นชัดมันคงไม่มีความ หลากหลายของลายประกอบ การใช้สีจะเป็นพื้นดำจกแดงและแซมเหลืองเป็นหลัก ผลการออกแบบผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจาก ไท-ยวน ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจาก หมู ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัวจังหวัดราชบุรี พบว่าการสร้างแบบสอบถามทางอินเทอร์เน็ตเพื่อหาความต้องการเบื้องต้นของ กลุ่มผู้บริโภคถึงประเภทของผลิตภัณฑ์ สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการคือ คือผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องประกอบการแต่งกาย^{๕๕}

วรรณษา โขคบรรดาสุข, กุลยา อนุโลก และวรลักษณ์ ทองประยูร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าตีนจกไท-ยวนในจังหวัดราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า ลวดลายผ้าตีนจกซึ่งเป็นลายดั้งเดิมของชาวไท-ยวนราชบุรี มี ๘ ลาย คือ ดอกเซีย กาบ หน้าหมอน โกงแก้ง กาบดอกแก้ว โกงแก้งซ้อนเซีย กาบซ้อนหัก และหักนกคู่ ส่วนกลุ่มบ้านคุณยายซ้อน กำลังหาญ ลักษณะของลวดลายและการเรียกชื่อลาย มีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่มี ๘ ลายเช่นเดียวกัน ได้แก่ เซียซ้อนหัก เซียซ้อนเซีย หักซ้อนหัก โกงแก้ง หน้าหมอน เกี่ยวซ้อนกาบ ซ้อนกาบ และหักดำ ผู้วิจัยได้รวบรวมลายกราฟของผ้าตีนจก แล้วจัดเก็บอย่างเป็นระบบด้วยการจัดทำเป็นคู่มือการทอผ้าตีนจกไท-ยวนราชบุรี เผยแพร่ถ่ายทอดคู่มือไปยังกลุ่มคนที่สนใจ และจัดฝึกอบรมให้กับช่างทอผ้าตีนจกรุ่นใหม่ได้รับความรู้ในการทอผ้าเพิ่มขึ้น สามารถทอผ้าตีนจกลายพื้นฐานได้ และลวดลายผ้าตีนจกมากขึ้น^{๕๖}

^{๕๕}ธัชพล จรียากุลธนา, “การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจากไท-ยวนราชบุรี สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้กลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจาก”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๖๑).

^{๕๖}วรรณษา โขคบรรดาสุข, กุลยา อนุโลก และวรลักษณ์ ทองประยูร, “การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าตีนจกไท-ยวนในจังหวัดราชบุรี”, วารสาร สมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙).

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจก
ตระกุลราชบุรี” มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ
- ๓.๔ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดังนี้

๓.๑.๑ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มุ่งเน้นการศึกษารวบรวม
ข้อมูล จากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารทางวิชาการ
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกุลราชบุรี

๒. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารทางวิชาการ
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกุลราชบุรี

๓.๑.๓. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑๕ ท่าน ดังนี้

ผู้นำชุมชน/ผู้นำองค์กรภาคประชาชน จำนวน ๓ ท่าน

หัวหน้าเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๓ ท่าน

ปราชญ์ชาวบ้าน/ครูภูมิปัญญาชุมชนชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๓ ท่าน

บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือสถานศึกษาในพื้นที่ จำนวน ๓ ท่าน

สมาชิกกลุ่มสัมมาชีพ/เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน ๓ ท่าน

๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามลักษณะของการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน ๑๐ ท่าน ดังนี้

ผู้นำชุมชน/ผู้นำองค์กรภาคประชาชน จำนวน ๒ ท่าน

หัวหน้าเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๒ ท่าน

ปราชญ์ชาวบ้าน/ครูภูมิปัญญาชุมชนชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๒ ท่าน

บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือสถานศึกษาในพื้นที่ จำนวน ๒ ท่าน

สมาชิกกลุ่มสัมมาชีพ/เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน ๒ ท่าน

๓.๑.๓ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยดำเนินการดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ตามลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ในกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ “การยกระดับทักษะกำลังคน/แรงงานในการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๕๐ คน ดังนี้

๑. สมาชิกกลุ่มสัมมาชีพ/เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน ๒๕ คน

๒. ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๒๕ คน

๓.๒ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุมชนไท-ยวน ราชบุรี จำนวน ๘ ชุมชน ประกอบด้วย

๑. ชุมชนไท-ยวน บ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี
๒. ชุมชนไท-ยวน บ้านดอนตะโก จังหวัดราชบุรี
๓. ชุมชนไท-ยวน บ้านหนองโพ จังหวัดราชบุรี
๔. ชุมชนไท-ยวน บ้านบางกะโด จังหวัดราชบุรี
๕. ชุมชนไท-ยวน บ้านดอนแร่ จังหวัดราชบุรี
๖. ชุมชนไท-ยวน บ้านห้วยไผ่ จังหวัดราชบุรี
๗. ชุมชนไท-ยวน บ้านหนองปลาหมอ จังหวัดราชบุรี
๘. ชุมชนไท-ยวน บ้านรางบัว จังหวัดราชบุรี

โดยทั้ง ๘ ชุมชน ล้วนเป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ที่มีผลผลิตทางวัฒนธรรมผ้าจากไท-ยวน หรือมรดกวัฒนธรรมผ้าขึ้นต้นจกตระกูลราชบุรี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภูมิความรู้หรือภูมิปัญญาของชุมชนชาติพันธุ์ไท-ยวน ที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนเป็นที่ยอมรับ

๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดังนี้

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน ๑๕ ท่าน ประกอบด้วย

ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน้าที่
๑. ดร.นภสร ไศรกศรี	วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
๒. นายสาโรจน์ มูลมาก	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแร่

๓. อาจารย์อำนวยการ บุญณรงค์	ข้าราชการบำนาญ (อาชีพครู) ประธานวัฒนธรรมตำบลหนอง ปลาหมอ
๔. คุณอุไร พรหมพรวน	ปราชญ์ชุมชนรางบัว
๕. คุณอุทัย พิกแพง	แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่
๖. คุณนิภา มณีจันทร์	ประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน วัดนาหนอง
๗. คุณนพพร สมัยสมภาพ	ปราชญ์ชาวบ้าน
๘. คุณพนมศักดิ์ ศรีคำ	ปราชญ์ชาวบ้านรางบัว
๙. คุณสุนันท์ พวงมาลัย	กลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจกรางบัว
๑๐. คุณจุฬาลักษณ์ มณีจันทร์	สมาชิกช่างทอศูนย์ทอผ้าขึ้นตีนจก วัดนาหนอง
๑๑. คุณทองคำ จาโสด	สมาชิกกลุ่มทอผ้า
๑๒. คุณศศิณีภา ไพร์ทอง	สมาชิกกลุ่มทอผ้า
๑๓. คุณพิมพ์วีณ์ อาจัญญกรณ์	สมาชิกช่างทอ
๑๔. คุณปัญญา ฝอยทอง	สมาชิกช่างทอ
๑๕. คุณนภา ศรีจันทร์เพื่อ	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓.๓.๒ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามลักษณะของการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน ๑๐ ท่าน ประกอบด้วย

ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน้าที่
๑. นายสาโรจน์ มูลมาก	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแร่
๒. คุณดลตววรรณ มณีจันทร์	รองประธานกลุ่มทอผ้าวัดนาหนอง

๓. อาจารย์อำนวยการ บุญณรงค์	ข้าราชการบำนาญ (อาชีพครู) ประธานวัฒนธรรมตำบลหนอง ปลาหมอ
๔. คุณอุไร พรหมพรวน	ปราชญ์ชุมชนรางบัว
๕. คุณอุทัย พักแพง	แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่
๖. คุณนิภา มณีจันทร์	ประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน วัดนาหนอง
๗. คุณนพพร สมัยสมภาพ	ปราชญ์ชาวบ้าน
๘. คุณพนมศักดิ์ ศรีคำ	ปราชญ์ชาวบ้านรางบัว
๙. คุณสุนันท์ พวงมาลัย	กลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจกรางบัว
๑๐. คุณนภา ศรีจันทร์เพ็ญ	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓.๓.๓ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

การวิจัยครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ตามลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ในกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ “การยกระดับทักษะ (Up-Skill) กำลังคน/แรงงานในการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” จำนวน ๕๐ คน ประกอบด้วย

๑. สมาชิกกลุ่มสัมมาชีพ/เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน ๒๕ คน
๒. ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน จำนวน ๒๕ คน

๓.๔ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และแบบบันทึกรายละเอียดผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) โดยมีลักษณะของเครื่องมือและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๓.๔.๑ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และแบบบันทึกรายละเอียดผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง นำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกันตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อออกแบบวิธีการที่เหมาะสมในการจัดอบรมการพัฒนาฝีมือเพื่อยกระดับทักษะการผลิตสินค้าในเชิงสร้างสรรค์ที่มีมูลค่าเพิ่ม ในชุมชนเป้าหมาย จากผู้ที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (ขนาดกลาง) โดยการอภิปรายโต้ตอบแสดงความคิดเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลหลังไหลออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกันเองและระหว่างกลุ่มสมาชิกกลุ่มกับผู้ดำเนินการสนทนา

๓. แบบบันทึกรายละเอียดผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด)

แบบประเมินผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) สำหรับค้นหาความจริงในกรอบวิธีการปฏิบัติงานกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ “การยกระดับทักษะกำลังคน/แรงงานในการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” ในลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ แบบประเมินผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) รวม ๔ ด้าน ลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ประกอบด้วย

ประเมินบริบท (Context Evaluation) มีคำถามจำนวน ๓ ข้อ

ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) มีคำถามจำนวน ๑๒ ข้อ

ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) มีคำถามจำนวน ๑๐ ข้อ

ประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีคำถามจำนวน ๕ ข้อ

มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

๕ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

สำหรับในตอนท้าย ๒ นี้มีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๑ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายความว่า ระดับความคิดเห็น มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายความว่า ระดับความคิดเห็น มาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายความว่า ระดับความคิดเห็น ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายความว่า ระดับความคิดเห็น น้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายความว่า ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

๓.๔.๒ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และแบบบันทึกรายละเอียดผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. สร้างเครื่องมือ และนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ โดยดำเนินการหาความเที่ยงตรง (Validity) ซึ่งเป็นผลจากการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมในภาพรวมด้านเนื้อหา ภาษา และความครอบคลุม

^๑ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (CVI)^๒ ประกอบด้วย

๑. พระครูวิสุทธาจารย์นันทคุณ, ผศ. ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช-
วิทยาลัย
๒. รศ.ดร.ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ	ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต (รป.ม.)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
๓. ผศ.ดร.วิภาวดี เผือกบัวขาว	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
๔. ดร.เทวี มณีรัตน์	สาขาวัตกรรมการเกษตร
และการจัดการ (วิชาเอกการจัดการ
ศัตรูพืช)
คณะทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
๕. ผศ.ดร.สาโรจน์ เผือกบัวขาว	อาจารย์เกษียร
(จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี)

โดยผลการใช้ดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Content Validity for Scale , S-CVI) มีค่าตั้งแต่ ๐.๘๐ ขึ้นไป พร้อมกันนี้ได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

^๒Wynd C.A., Schmidt B., & Schaefer M.A., “ Two Quantitative Approaches for Estimating Content Validity”, *Western Journal of Nursing Research*, 25(2003): 508-518.

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Action) ดังนี้

๓.๕.๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ คือ การเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมกับเตรียมเอกสาร และศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒. ขั้นดำเนินการด้านเอกสาร คือ ผู้ศึกษาวิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากต้นสังกัด (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี) ไปถึงผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย

๓. ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ การปฏิบัติการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยคณะผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้คณะผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด คณะผู้วิจัยจะไม่ทำการบันทึกเสียงไว้

๓.๕.๒ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. ขั้นการประสานงาน คือ การติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิในเบื้องต้นทั้งทางโทรศัพท์และด้วยตนเองเพื่อแนะนำตัวผู้วิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อให้ข้อมูลที่เกื้อกูลต่อการวิจัยครั้งนี้

๒. ขั้นการเตรียมการ คือ การนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย เพื่อขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๓. ขั้นตอนการสนทนากลุ่มเฉพาะ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มสนทนาขนาดกลาง ได้อภิปรายโต้ตอบแสดงความเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนากำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลล้นไหล (Flow) ออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะด้วยตนเอง และระหว่างผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ดำเนินการสนทนา

๓.๕.๓ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Action)

กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Action) การยกระดับทักษะ (Up-Skill) กำลังคน/แรงงานในการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาบรรพบุรุษของภูมิปัญญาผ้าขึ้นต้นจกตระกูลราชบุรี ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยการประเมินผลปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) ในการดำเนินงานพัฒนาฝีมือเพื่อยกระดับทักษะ (Up-Skill) การผลิตสินค้าในเชิงสร้างสรรค์ที่มีมูลค่าเพิ่ม

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้นำข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) และที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ไปวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ดังนี้

๓.๖.๑ ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน

๓.๖.๒ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

๓.๖.๓ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ให้

ข้อมูลหลัก ซึ่งใช้หัวข้อสนทนาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๓.๖.๔ ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Action) เป็นการวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงาน ซึ่งครอบคลุม Input - Process - Output - Outcome (รายตัวชี้วัด) ร่วมกับสถิติอ้างอิงจะใช้เพื่ออธิบายความพึงพอใจ และค้นหาความจริงจากการปฏิบัติงาน ตามรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ครอบคลุม Input - Process - Output - Outcome (รายตัวชี้วัด) ร่วมกับสถิติอ้างอิงประกอบด้วย

๑. ค่าร้อยละ (Percentage)^๓ ดังนี้

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P คือ ค่าร้อยละ

X คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

๒. ค่าเฉลี่ย (Mean) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย (Mean)^๔

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

^๓นิภา เมธาวีชัย, *วิทยาการวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๘.

^๔สงศรี ชมภูวงศ์, *การวิจัย*, (นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า

N คือ จำนวนประชากร

๓. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๕

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N คือ จำนวนประชากร

ทั้งนี้ นอกจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังแสดงหลักฐานเพิ่มเติมอื่น ๆ เช่น
รูปภาพ เป็นต้น

^๕ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญา مردمททางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ๒) ศึกษาการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญา مردمททางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี และ ๓) ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญา مردمททางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญา مردمททางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่ม สัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี คือ ผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้^๑ นำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างๆ ที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น^๒ เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าขึ้นตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง^๓ สร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์^๔ ดังนั้น การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรีมีกระบวนการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นควรดำเนินการในทุกขั้นตอนการผลิต ได้แก่ ๑) การออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ การให้ได้มาซึ่งงานออกแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ ช่างฝีมือ กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้า และตลาดมากที่สุด ดังนั้นในการออกแบบและเลือกแบบจึงได้เป็นกระบวนการที่ทำไปพร้อมกับผู้ที่ส่วนได้ส่วนเสียของโครงการนี้อย่างสม่ำเสมอ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการตกแต่งภายในนั้น ทางโครงการจะเป็นการเปิดโอกาสให้คณาจารย์และนักออกแบบเข้ามาช่วยในการออกแบบบางส่วน เพื่อให้เกิดความหลากหลายในชิ้นงาน แต่อย่างไรก็ตามก่อนการผลิตงานออกแบบนั้น งานออกแบบจะต้องได้รับคัดเลือกจากผู้ประกอบการเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการผลิต ซึ่งได้มีการกำหนดตัวอย่างแนวทางการออกแบบที่สามารถเป็นไปได้ อาทิ ตู้เก็บของตั้งพื้น ชั้นวางของแบบตั้งพื้น ชั้นวางของติดผนัง โต๊ะข้างขนาดเล็ก โคมไฟตั้งโต๊ะ ศิลปะตกแต่งผนัง (Wall art) บล็อก ซีเมนต์สำหรับโครงสร้างผนัง และผนังกั้นห้อง (Partition Wall) เป็นต้น ๒) แนวทางการออกแบบเทคโนโลยีการสื่อสาร เพราะการสร้างช่องทางต่างๆ เพื่อการสื่อสารของตัวองค์กรไปยังลูกค้า ในการทำธุรกิจสมัยใหม่ ผู้ประกอบการควรมีเว็บไซต์ที่สามารถนำเสนอเรื่องราวที่มาของสินค้าและตราสินค้าข้อมูลของผลิตภัณฑ์ กิจกรรมโปรโมชันการซื้อสินค้าออนไลน์ การร่วมกิจกรรม workshop และนอกจากเว็บไซต์ที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้แล้วเท่านั้น ช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ ที่ธุรกิจสามารถมีได้ในปัจจุบัน อาทิ สื่อสังคมออนไลน์ application คู่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละช่องทางก็สามารถให้ข้อมูลได้คล้ายคลึงกัน แต่หากบางส่วนมีความเฉพาะตัวและเหมาะสมสำหรับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน อาทิ

^๑ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๓, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^๒ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๙, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^๓ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๕, แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^๔ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๑, สมาชิกกลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

application สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือที่เราเรียกว่า smart phone นั้นสามารถเพิ่มลูกเล่นด้านการเชื่อมต่อเกี่ยวข้องกับ Location Based Service (LBS) เป็นลูกเล่นกิจกรรมที่ผู้ใช้จะต้องอยู่ในพื้นที่และใช้ GPS ในการแสดงตนหรือการ Check-In เป็นต้น^๕ ผู้ประชาสัมพันธ์ บ่ายโฆษณาดิจิทัล เป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีในการนำเสนอสินค้าในรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยม เพราะง่ายต่อการจัดการข้อมูลในการนำเสนอ และสามารถนำเสนอได้ทั้งในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง ตัวอักษร วีดีโอ รวมถึงการใช้งานแบบจอสัมผัสซึ่งสามารถอยู่ในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้สร้างสรรค์ สร้างความดึงดูดความสนใจให้กับผู้ใช้บริการ และ๓) แนวทางการออกแบบพื้นที่เรียนรู้สร้างสรรค์ (Creative Learning Space) สร้างเรื่องราวและสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างลูกค้ากับผู้ประกอบการได้นั้น คือการสร้างสรรค์พื้นที่เรียนรู้ที่จะสามารถแสดงสินค้าของชุมชน เล่าเรื่องราว ประวัติ ความเป็นมาของงานหัตถกรรม ให้ความรู้ การสาธิตการทำงานหัตถกรรมจากกลุ่มช่างฝีมือ ให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเองอีกด้วย^๖ ผ้าชิ้นตีนจก คือ ชิ้นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลวดลายทด้วยวิธีจก หรือ ควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่างๆ ซึ่งชิ้นตีนจกมีโครงสร้างประกอบด้วยผ้า ๓ ส่วน คือ หัวชิ้น ตัวชิ้น และ ตีนชิ้น ชิ้นตีนจกที่พบในลักษณะการแต่งกายของสตรี ชาวไท-ยวน ราชบุรี มี ๓ ลักษณะ ประกอบด้วย

๑. ชิ้นตีนจก จกเฉพาะตีน ตัวชิ้นเป็นผ้าพื้นสีดำ หรือ สีคราม ชิ้นบางผืนมีตัวชิ้นทด้วยวิธียกมุกหัวชิ้น ใช้ผ้าขาวผ้าแดงเย็บต่อกันแล้วจึงเย็บต่อกันกับตัวชิ้น

๒. ชิ้นตีนจก จกทั้งตัว ซึ่งลักษณะนี้จะมีตัวชิ้นและตีนชิ้นทด้วยวิธีจก แต่ทเป็นผ้าคนละชิ้น แล้วนำมาเย็บต่อเป็นผืนเดียวกัน ตัวชิ้นส่วนมากจะทด้วยลายกูด ลายนก ลายมะลิเลื้อย เป็นลายพันรอบตัวชิ้นตีนชิ้นทลายหลักทั้ง ๔ ลาย หัวชิ้นมีลักษณะเดียวกับชิ้นตีนจกจึงถือได้ว่า ชิ้นชนิดนี้เป็นผลงานทางศิลปหัตถกรรมชั้นสูงของ ไท-ยวน ราชบุรี

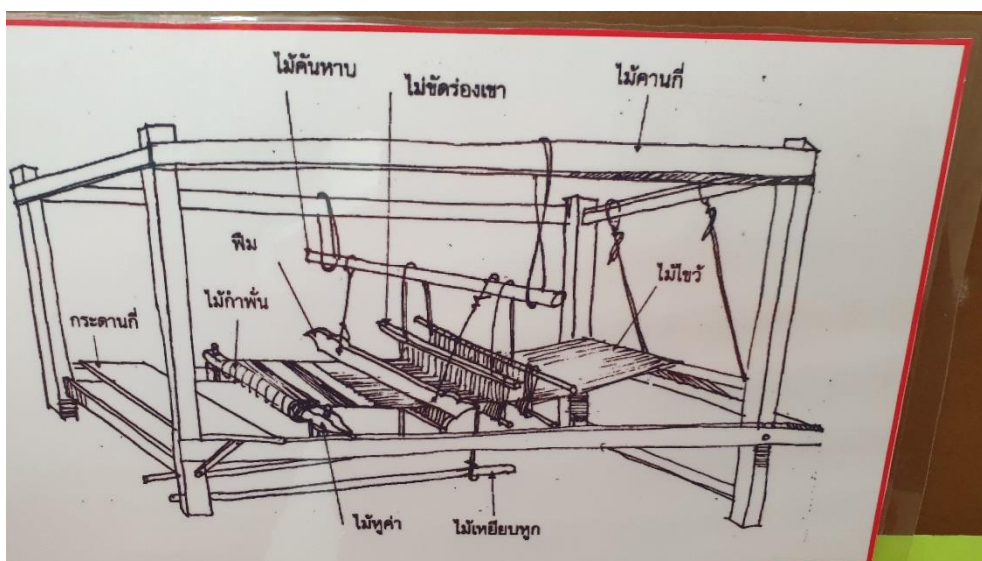
๓. ชิ้นตีนจก ตัวยกมุกสลับมัดหมี่ ตีนชิ้นทด้วยวิธีจกเหมือนตัวชิ้นตีนจกทั่วไป ตัวชิ้นทด้วยวิธียกมุกสลับด้วยการทแบบมัดหมี่ ถือได้ว่าเป็นเทคนิคของภาคอีสาน ตัวชิ้นใช้เส้นใยประเภท

^๕ บุขรา ประกอบธรรม, ๒๕๕๔ อ่างใน รสา สุนทรายุทธ, โครงการวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว, วารสารศิลปกรรมบูรพา, ๒๕๖๒ : ๔๔, ๔๖-๔๗.

^๖ รสา สุนทรายุทธ, โครงการวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว, วารสารศิลปกรรมบูรพา, ๒๕๖๒ : ๔๔, ๔๖-๔๗.

ไหม เป็นวัสดุทอ พบไม่มากในผ้าชิ้นตีนจกของไทย-ยวน ราชบุรี^๗ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลิตภัณฑ์ได้สร้างจากการจก ๕ ชนิด ดังนี้

เครื่องทอผ้าตีนจก

ภาพที่ ๔.๑ เครื่องทอผ้าตีนจก

^๗ ระบบสารสนเทศศูนย์อนุรักษ์ผ้าไหม. ผ้าจกไทยยวน จังหวัดราชบุรี. https://qsds.go.th/silkcotton/k_29.php ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖

๑. ผลิตภัณฑ์ผ้าจีน

ภาพที่ ๔.๒ ผลิตภัณฑ์ผ้าจีน

๒. ผลิตภัณฑ์กระเป๋า

ภาพที่ ๔.๓ ผลิตภัณฑ์กระเป๋า

๓. ผลิตภัณฑ์กระเป๋าต่างค์

ภาพที่ ๔.๔ ผลิตภัณฑ์กระเป๋าต่างค์

๔. ผลิตภัณฑ์ย่าม

ภาพที่ ๔.๕ ผลิตภัณฑ์ย่าม

๕. ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าบุรุษ-เสื้อสตรี

ภาพที่ ๔.๖ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าบุรุษ-เสื้อสตรี

สรุปได้ว่า การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี อันเป็นขึ้นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลวดลายทอด้วยวิธีจก หรือ ควกเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่างๆ ซึ่งขึ้นตีนจกมีโครงสร้าง ประกอบด้วยผ้า ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) ขึ้นตีนจก จกเฉพาะตีน ๒) ขึ้นตีนจก จกทั้งตัว และ๓) ขึ้นตีนจก ด้วยกมุทสลั้มัดหมี่ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่สนใจของตลาด มี ๕ ชนิด ได้แก่ ๑) ผลิตภัณฑ์ผ้าขึ้น ๒) ผลิตภัณฑ์กระเป่า ๓) ผลิตภัณฑ์กระเป่าสตางค์ ๔) ผลิตภัณฑ์ย่าม และ๕) ผลิตภัณฑ์เสื้อบุรุษ-เสื้อสตรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อย

การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ตามปัจจัยใหม่ทางด้านเทคโนโลยี ต้องออกแบบลายสีใหม่ ๆ ขึ้นมาตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค แต่คงลายเส้นแบบดั้งเดิมไว้^๘ ผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้^๙ ควรนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น^{๑๐} เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าขึ้นตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง^{๑๑} ควรสร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต โลก^{๑๒}

สรุปได้ว่า การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรเน้นการออกแบบลายสีใหม่ ๆ ขึ้นมาตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค แต่คงลายเส้นแบบดั้งเดิมไว้ ผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ ควรนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัด

^๘ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, รองประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นล้านราชบุรี วัฒนาทอง, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^๙ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๓, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๑๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๙, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๑๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๕, แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๑๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๑, สมาชิกกลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

ต่างที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเองที่สำคัญ ควรสร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกตราชบุรีเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ เพราะสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังสามารถค้นหาตลาดสินค้าออนไลน์ได้สะดวก

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๔.๒.๑ การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

กลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรการพัฒนาสี่สัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า นำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี่ ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น^{๑๓} ควรสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต่างกายด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไท-ยวนราชบุรี^{๑๔} ควรประยุกต์สินค้าให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่องานที่จัดขึ้น^{๑๕} การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่น หรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามภัณฑ์ที่น่าสนใจตามกลุ่มผู้บริโภค^{๑๖} ควรประลายที่มีอยู่แล้วไปใช้กับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า หรือผู้สนใจนำไปใช้กับงานที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะงาน อาทิ งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ อาจออกแบบลายให้เข้ากับบรรยากาศ และความสนใจของผู้มาร่วมงาน คือ การจัดทำยาม ตาลปัตร ของที่ระลึก กระติกน้ำ ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมเก้าอี้ วัสดุห่อหุ้มอาหาร เหล่านี้ถือเป็นการแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่างกัน ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าลายจกตามภูมิปัญญาชาวบ้านที่อาศัยความต้องการเป็นแนวทางการออกแบบ^{๑๗} แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก กลุ่มควรมีการทอผ้าขึ้นให้มีลวดลายที่ทันสมัยหลากหลาย เพื่อให้ตรง

^{๑๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๓, ช่วงทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๑๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๙, ช่วงทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๑๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๕, ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๑๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๑, สมาชิกกลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๑๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลดอนแร่, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

กับความต้องการของตลาด และหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนช่วยสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ^{๑๘} อย่างไรก็ตาม ผลผลิตของโครงการนี้ที่แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรม ๓ แนวทาง ได้แก่ ๑) ก่อให้เกิดแนวทางการผลิตของผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมโดยนวัตกรรมสิ่งทอสีเขียว ได้ผลงานการย้อมผ้าและไหมธรรมชาติด้วยสีสกัดจากธรรมชาติที่มีความสวยงาม มีคุณค่าและปลอดภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ๒) ผลงานผลิตภัณฑ์เพื่อการออกแบบตกแต่งภายในที่ประกอบไปด้วย ตู้เก็บของ ชั้นวางของงานตกแต่งผนัง งาน partition wall โตะข้าง โคมไฟ และงานโครงสร้างบล็อกปูน จากการผสมผสานเทคนิควิธีการขึ้นรูปผู้ในแบบต่าง ๆ และ ๓) การออกแบบอัตลักษณ์องค์กร แนวทางการออกแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและพื้นที่เรียนรู้สร้างสรรค์ รวมไปถึงต้นแบบธุรกิจที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้อีกต่อไป สำหรับแนวทางการพัฒนาต่อยอดในอนาคต สามารถทำได้โดยการนำเอากระบวนการทำงานจากโครงการวิจัยนี้มาพัฒนาสร้างสรรค์ต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเครื่องมือ เทคนิควิธีการผลิต รวมไปถึงการกระจายสินค้าในรูปแบบต่าง ๆ จัดให้เกิดกิจกรรมความร่วมมือกับกลุ่มนักออกแบบ ศิลปินและ นักเรียน นักศึกษาด้านการออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นที่ยั่งยืนต่อไป^{๑๙} โดยใช้แนวคิดว่า ๑) เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ๒) สร้างเอกลักษณ์และความแตกต่าง และ ๓) สร้างแรงบันดาลใจจากสภาพแวดล้อม ลวดลายผ้าที่ได้จึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

๔.๒.๒ ผลการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรการพัฒนาสี่สัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า นำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น^{๒๐} การสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต่างกายด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาว

^{๑๘} โชติ บดีรัฐ เบญจมาศ สุริวงษ์ อิศราพร ต๊ะเทียน ก้องภพ มโนรา ญัฐกิจ แพงผม และธีระภัทร ใจบุญเรือง, การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าขึ้นตีนจกชุมชนบ้านสำราญราษฎร์ ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย, วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๓) : ๕๘

^{๑๙} รสา สุนทรายุทธ, โครงการวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว, วารสารศิลปกรรมบูรพา, ๒๕๖๒: ๒๗-๒๘.

^{๒๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๓, ช่วงที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

ไท-ยวนราชบุรี^{๒๑} การประยุกต์สินค้าให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่องานที่จัดขึ้น^{๒๒} การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่น หรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามภัณฑที่นำเสนอใจตามกลุ่มผู้บริโภค^{๒๓} ควรกระจายที่มีอยู่แล้วไปใช้กับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า หรือผู้สนใจนำไปใช้กับงานที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะงาน อาทิ งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ อาจออกแบบลายให้เข้ากับบรรยากาศ และความสนใจของผู้มาร่วมงาน คือ การจัดทำยาม ตาลปัตร ของที่ระลึก กระจดัก น้ำ ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมเก้าอี้ วัสดุห่อหุ้มอาหาร เหล่านี้ถือเป็นการแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่างกัน ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าลายจากตามภูมิปัญญาชาวบ้านที่อาศัยความต้องการเป็นแนวทางการออกแบบ^{๒๔} แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก กลุ่มควรมีการทอผ้าขึ้นให้มีลวดลายที่ทันสมัยหลายหลาก เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด และหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนช่วยสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ^{๒๕} อย่างไรก็ตาม ผลผลิตของโครงการนี้ที่แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรม ๓ แนวทาง ได้แก่ ๑) ก่อให้เกิดแนวทางการผลิตของผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมโดยนวัตกรรมสิ่งทอสีเขียว ได้ผลงานการย้อมผ้าและไหมธรรมชาติด้วยสีสกัดจากธรรมชาติที่มีความสวยงาม มีคุณค่าและปลอดภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ๒) ผลงานผลิตภัณฑ์เพื่อการออกแบบตกแต่งภายในที่ประกอบไปด้วย ตู้เก็บของ ชั้นวางของงานตกแต่งผนัง งาน partition wall โต๊ะข้าง โคมไฟ และงานโครงสร้างบล็อกปูน จากการผสมผสานเทคนิควิธีการขึ้นรูปผู้ในแบบต่าง ๆ และ๓) การออกแบบอัตลักษณ์องค์กร แนวทางการออกแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและพื้นที่เรียนรู้สร้างสรรค์ รวมไปถึงต้นแบบธุรกิจที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้อีกต่อไป สำหรับแนวทางการพัฒนาต่อยอดในอนาคต สามารถทำได้โดยการนำเอากระบวนการทำงานจากโครงการวิจัยนี้มาพัฒนาสร้างสรรค์ต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเครื่องมือ เทคนิควิธีการผลิต รวมไปถึงการกระจายสินค้าในรูปแบบต่าง ๆ จัดให้เกิดกิจกรรมความร่วมมือกับกลุ่มนักออกแบบ ศิลปินและ นักเรียน นักศึกษาด้านการออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญในด้านที่

^{๒๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๙, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๒๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๕, ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

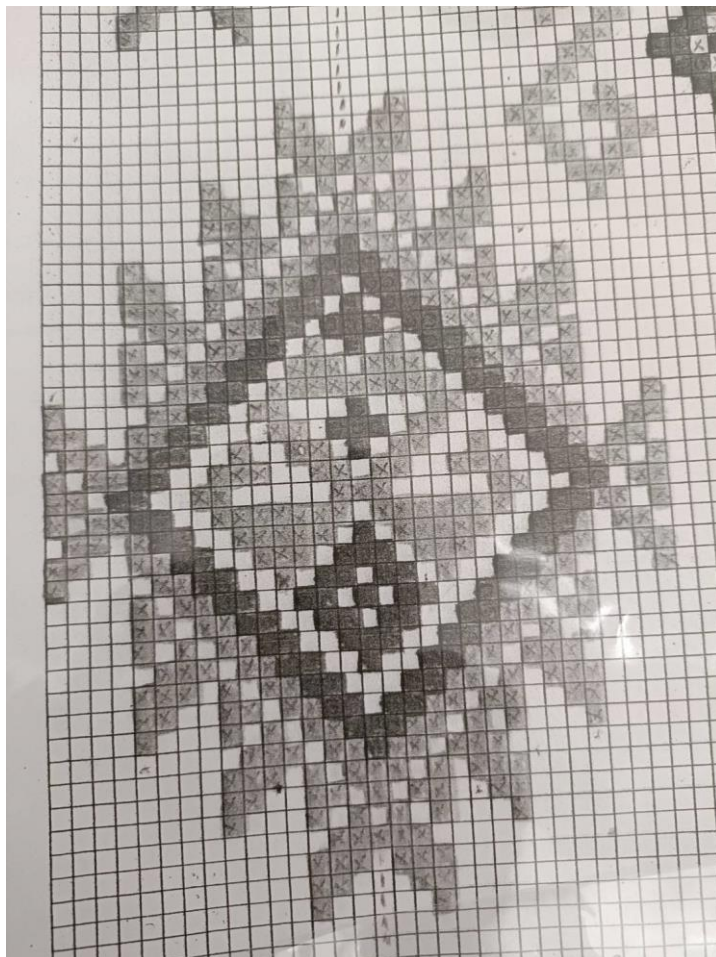
^{๒๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๑, สมาชิกกลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๒๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลดอนแร่, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๒๕} โชติ บดีรัฐ เบญจมาศ สุริวงษ์ อิศราพร ต๊ะเทียน ก้องภพ มโนรา ญัฐกิจ แพงผม และธีระภัทร ใจบุญเรือง, การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าขึ้นตีนจกชุมชนบ้านสำราญราษฎร์ ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย, วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๓) : ๕๘

เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นที่ยั่งยืนต่อไป^{๒๖} โดยคณะผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถร่วมกันออกแบบได้ ๒ ลาย ดังนี้

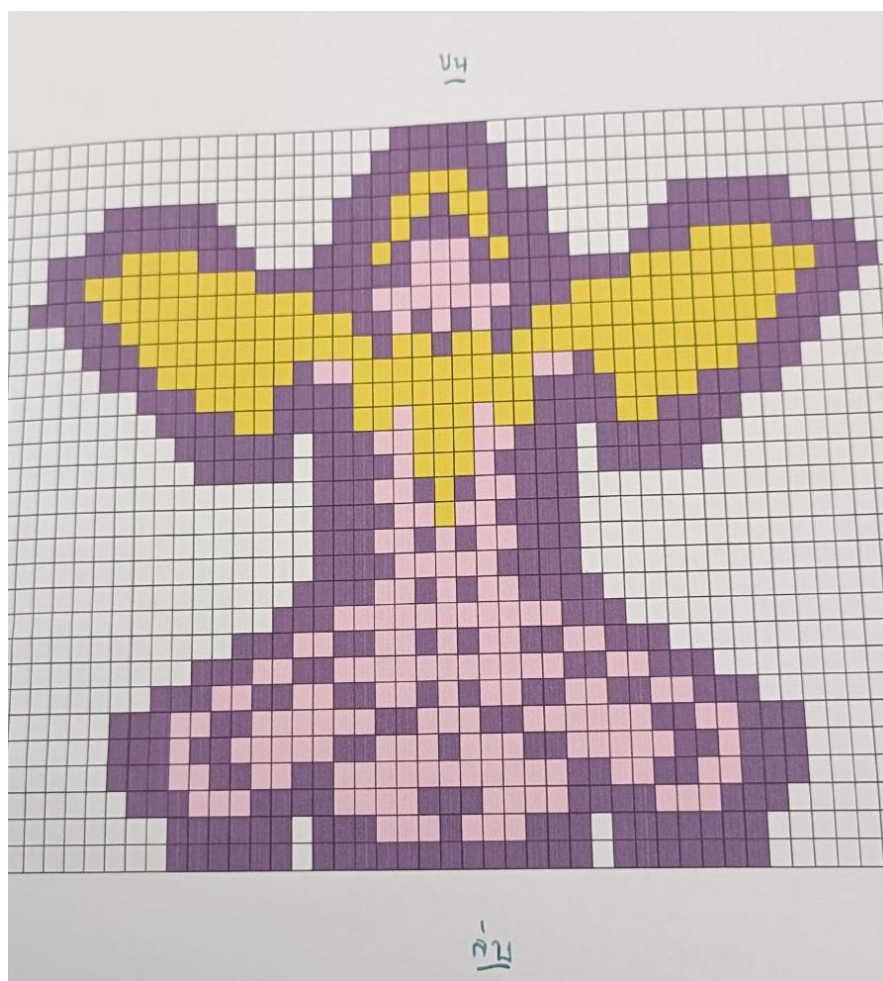
๑. ผลิตภัณฑ์ลายตีนจกลายปลา

ภาพที่ ๔.๗ ผลิตภัณฑ์ลายตีนจกลายปลา

^{๒๖} รสา สุนทรายุทธ, โครงการวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว, วารสารศิลปกรรมบูรพา, ๒๕๖๒: ๒๗-๒๘.

๒. ผลิตรั้วลายตีนจกลายคน

ภาพที่ ๔.๘ ผลิตรั้วลายตีนจกลายปลา

สรุปได้ว่า กลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรการพัฒนาสีสัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า นำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น ควรสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต่างกายด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไทย-ยวนราชบุรี ควรประยุกต์สินค้าให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่องานที่จัดขึ้น การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่น หรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามรั้วที่นำเสนอตามกลุ่มผู้บริโภค ควรประลายที่มีอยู่แล้วไปใช้กับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า หรือผู้สนใจนำไปใช้กับงานที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะงาน อาทิ งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ อาจ

ออกแบบลายให้เข้ากับบรรยากาศ และความสนใจของผู้มาร่วมงาน คือ การจัดทำยาม ตาลปัตร ของที่ระลึก กระติกน้ำ ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมเก้าอี้ วัสดุห่อหุ้มอาหาร เหล่านี้ถือเป็นการแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่างกัน ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าลายจากตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่อาศัยความต้องการเป็นแนวทางการออกแบบ ดังนั้น คณะผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถร่วมกันออกแบบได้ ๒ ลาย ได้แก่ ๑) ลายปลา และ ๒) ลายคน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด)

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” สามารถสรุปการปฏิบัติการได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมภาคปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
๑. ชาย	๒๖	๕๒.๐
๒. หญิง	๒๔	๔๘.๐
รวม	๕๐	๑๐๐.๐
อายุ		
๑. อายุน้อยกว่า ๒๐ ปี		
๒. อายุ ๒๑-๓๐ ปี	๑	๒.๐
๓. อายุ ๓๑-๔๐ ปี	๗	๑๔.๐
๔. อายุ ๔๑-๕๐ ปี	๓๔	๖๘.๐
๕. อายุมากกว่า ๕๐ ปี	๘	๑๖.๐
รวม	๕๐	๑๐๐.๐

การศึกษา

๑. ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๕	๗๐.๐
๒. ปริญญาตรี	๑๒	๒๔.๐
๓. สูงกว่าปริญญาตรี	๓	๖.๐
รวม	๕๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมภาคปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี พบว่า

ด้านเพศ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐ และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพศหญิง จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๐ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐

ด้านอายุ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐ รองลงมาอายุมากกว่า ๕๐ ปี จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐ อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ และอายุ ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐ ตามลำดับ ส่วนบุคคลที่มีอายุน้อยกว่า ๒๐ ปี ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งสิ้น จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐

ด้านการศึกษา พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐ รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐ ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
๑. ประเมินบริบท (Context Evaluation)				
ด้านเป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน	๔.๕๖	.๕๐๑	มากที่สุด	๑
ด้านเป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	๔.๔๒	.๔๙๙	มากที่สุด	๒
ด้านเป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับปัญหาอันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินกิจกรรม	๔.๕๖	.๕๐๑	มากที่สุด	๑
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๕๑	.๑๘๐	มากที่สุด	
๒. ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)				
ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๖๔	.๔๘๕	มากที่สุด	๒
ด้านกำหนดการในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๖๐	.๕๓๕	มากที่สุด	๔
ด้านเอกสารประกอบการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๖๒	.๔๙๐	มากที่สุด	๓
ด้านสถานที่ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๖๒	.๔๙๐	มากที่สุด	๓
ด้านขั้นตอนการปฏิบัติงานมีความเหมาะสม	๔.๕๖	.๕๐๑	มากที่สุด	๕
ด้านการสื่อสารระหว่างการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๕๐	.๕๐๕	มากที่สุด	๖
ด้านมาตรการทางความปลอดภัยมีความเหมาะสม	๔.๗๔	.๔๔๓	มากที่สุด	๑
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๖๑	.๒๓๘	มากที่สุด	
๓. ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)				
ด้านการจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์	๔.๕๒	.๕๐๕	มากที่สุด	๕
ด้านกระบวนการจัดลำดับขั้นกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๗๔	.๔๔๓	มากที่สุด	๑
ด้านคณะทำงานร่วมดำเนินงานด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	๔.๕๖	.๕๐๑	มากที่สุด	๔
ด้านคณะทำงานประสานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี	๔.๖๘	.๔๗๑	มากที่สุด	๒
ด้านคณะทำงานดำเนินตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ได้เป็นอย่างดี	๔.๕๘	.๔๙๙	มากที่สุด	๓

ด้านคณะทำงานมีกระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี	๔.๖๘	.๔๗๑	มากที่สุด	๒
ด้านคณะทำงานช่วยป้องกันอุปสรรคและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี	๔.๕๘	.๔๙๙	มากที่สุด	๓
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๖๒	.๒๕๐	มากที่สุด	
๔. ประเมินผลผลิต (Product Evaluation)				
ด้านการประดิษฐ์หรือปรับใช้นวัตกรรมในเชิงสร้างสรรค์	๔.๗๐	.๔๖๓	มากที่สุด	๑
ด้านการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	๔.๕๘	.๔๙๙	มากที่สุด	๓
ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถึพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	๔.๖๘	.๔๗๑	มากที่สุด	๒
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๖๕	.๒๖๐	มากที่สุด	

จากตารางที่ ๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) พบว่า

๑. ประเมินบริบท (Context Evaluation) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๑$, S.D. = .๑๘๐) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านเป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับปัญหาอันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๕๖$, S.D. = .๕๐๑) และด้านเป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ($\bar{X} = ๔.๕๖$, S.D. = .๕๐๑) ด้านเป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = ๔.๔๒$, S.D. = .๔๙๙) ตามลำดับ

๒. ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๑$, S.D. = .๒๓๘) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านมาตรการทางความปลอดภัยมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๗๔$, S.D. = .๔๔๓) รองลงมาด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๖๔$, S.D. = .๔๘๕) ด้านสถานที่ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๖๒$, S.D. = .๔๙๐) ด้านเอกสารประกอบการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๖๒$, S.D. = .๔๙๐) ด้านกำหนดการในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๖๐$, S.D. = .๕๓๕) ขั้นตอนการปฏิบัติงานมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๕๖$, S.D. = .๕๐๑) และด้านการสื่อสารระหว่างการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = .๕๐๕) ตามลำดับ

๓. ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = .250) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดลำดับขั้นกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = .443) รองลงมา มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านคณะทำงานมีกระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = .471) และ ด้านคณะทำงานประสานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = .471) จากนั้นเป็น ด้านคณะทำงานดำเนินตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .459) ด้าน คณะทำงานช่วยป้องกันอุปสรรคและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .459) และด้านคณะทำงานร่วมดำเนินงานด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .501) และด้านการจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .505) ตามลำดับ

๔. ประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = .260) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการประดิษฐ์หรือปรับใช้นวัตกรรมในเชิงสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = .463) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีมุขของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = .471) และด้านการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .459) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อย

ลักษณะของสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ที่เป็นที่ต้องการของตลาด ควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร

กลุ่มผู้ผลิตผ้าขึ้นตีนจกต้องแปรรูปหรือแบบแบบการสร้างสินค้าที่มีลักษณะเล็กกะทัดรัด (ผ้าขึ้นตีนจกขนาดจิ๋ว) อาทิ เสื้อผ้า หมอน ยาม กระเป๋า แก้ว เป็นต้น^{๒๗} การพัฒนาสีสันทัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า นำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น^{๒๘} ควรสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต่างกาย

^{๒๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, รองประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นล้านราชบุรี วัฒนานอง, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๒๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๓, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

ด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไทย-ยวนราชบุรี^{๒๙} ควรประยุกต์สินค้าให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่องานที่จัดขึ้น^{๓๐} การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่น หรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามภัณฑที่นำเสนอใจตามกลุ่มผู้บริโภค^{๓๑}

สรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์และสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรแปรรูปหรือแบบแบบการสร้างสินค้าที่มีลักษณะเล็กกะทัดรัด (ผ้าขึ้นตีนจกขนาดจิ๋ว) อาทิ เสื้อผ้า หมอน ยาม กระเป๋า แก้ว เป็นต้น การพัฒนาสีสันทัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า นำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสีลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น ควรสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้ชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ แต่งกายด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไทย-ยวนราชบุรี

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๔.๓.๑ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อสร้างกระบวนการผลิตและจำหน่ายของสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๑. ที่มา : แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ควรพัฒนาควบคู่กันไป ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้นำกลุ่ม ในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ผู้นำกลุ่มมีความร่วมมือกันและประชุมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เพื่อปรึกษากันในการบริหารจัดการการทอผ้า มีการจัดหาทรัพยากรในชุมชน และจัดหาทรัพยากรเข้ามาเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดเหลือ ซึ่งจะช่วยให้ทรัพยากรมีความเพียงพอต่อการทอผ้า กลุ่มทอผ้าจะมีการรวมกลุ่มกัน คอยกัน เพื่อทราบความเป็นมาหรือจุดเด่น จุดด้อยของชุมชน เพื่อพัฒนาจุดนั้น ๆ และผู้นำของกลุ่มทอผ้ามีการติดตามดูแล และคอยถามทุกบ้านที่ทอผ้าขึ้นตีนจก เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ๒) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ควรออกแบบรูปแบบลวดลายผ้าขึ้นตีนจกใหม่ๆ มีความทันสมัยขึ้น โดยจะเข้ามาจาก

^{๒๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๙, ช่วงท่อ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๓๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๕, ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๓๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๑, สมาชิกกลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

ผู้นำกลุ่มใหญ่ๆ ของจังหวัด เพื่อให้มีจุดเด่น สวย นามอง การออกตลาดลายที่ทันสมัย จึงมีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน การทอผ้าขึ้นต้องนำไปเย็บต่อกัน โดยมมี ๓ ส่วน จึงมีลวดลายที่หลากหลายหลากหลาย และแตกต่างกัน โดยความที่เป็นเอกลักษณ์ ความทันสมัย ความสวยงาม ๓) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก กลุ่มจัดตั้งการถ่ายทอดภูมิปัญญา ศูนย์การถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชนคือบ้านของผู้คน ๖ ในการทอผ้าขึ้นตีนจก เพื่อให้ความเห็นภาพจริงต่อผู้ที่มาติดต่อหรือลูกหลานในชุมชนให้ค าปรึกษาได้ เวลามีคนสนใจสอบถามสามารถอธิบายให้แก่ผู้ที่สนใจฟังได้อย่างดี เพื่อให้ลูกหลานมาเรียนรู้ และศึกษาดูงานและได้เข้าใจถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ๔) ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐยังไม่มีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้แก่กลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจก และไม่มีบทบาทในการเข้ามาพัฒนากลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจกของชุมชนทางกลุ่มทอผ้าได้มีการหาทุนในการทอผ้าและด้ายในการทอผ้ามาจากกลุ่มทอผ้าของตนเองที่มีอยู่เท่านั้น และ๕) ด้านจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก กลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจกมีการจัดจำหน่ายจากผู้ที่มารับผ้าจากกลุ่มทอผ้าในชุมชนไปส่งให้กับทางร้านใหญ่ๆ มีการจัดจำหน่ายส่งเสริมนำไปในทางการตลาดและทางออนไลน์ทางเพจเฟซบุ๊ก (Facebook) และการนำผ้าขึ้นตีนจกไปส่งที่ร้านขายผ้าขึ้นโดยตรง^{๓๒}

๒. แนวคิด : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุกัญชงของกลุ่มชาติไทย-ยวนราชบุรี ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๕ แนวทาง ได้แก่ ๑) การเพิ่มจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๒) การปรับลดจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๓) การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีเป็นลวดลายใหม่ ๔) การใช้วัตถุดิบของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ และ๕) การสร้างตราสัญลักษณ์^{๓๓}

๓. ลวดลาย : ประชาชนสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบประโยชน์ของผ้าขึ้นตีนจกราชบุรีที่สามารถประยุกต์ใช้ หรือแปรรูปได้หลายรูปแบบตามที่ตลาดต้องการ ซึ่งต้องสอดคล้องกับกลุ่มที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์^{๓๔}

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, โชติ บดีรัฐ เบญจมาศ สุริวงษ์ อิศราพร ตะเทียน ก้องภพ มโนรา ณิชกิจ แพงผม และธีระภัทร ใจบุญเรือง, การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าขึ้นตีนจกชุมชนบ้านสำราญราษฎร์ ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย, วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, หน้า ๖๔-๖๕.

^{๓๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลดอนแร่, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๓๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๓, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

๔. คุณค่า : อยากรู้ให้กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกมีการจัดการแสดงสินค้าชนิดต่าง ๆ ของกลุ่มผ้าขึ้นตีนจก ให้มีความต่อเนื่องของการแสดงผลภัณฑ์ของชาวไทย-ยวนราชบุรีอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง^{๓๕} รวมทั้งการสวมใส่ผ้าขึ้นตีนจกเข้าวัดทำบุญตามเทศกาลต่างๆ^{๓๖}

๔.๓.๒ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี

๑. ที่มา : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเชิงสร้างสรรค์ ๕ แนวทาง เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ “ผ้าทอตีนจก” อันเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ทำให้กลุ่มทอผ้าโพรงมะเดื่อ มีผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ทันสมัย หลากลวดลาย หลากสี หลากราคา หลากรูปแบบ มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ ในจังหวัดอื่น ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหลายกลุ่ม ที่สำคัญกลุ่มทอผ้าสามารถขายผ้าได้ในปริมาณที่มากขึ้นและราคาที่สูงขึ้น เพิ่มรายได้ ชัดความยากจน ก่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มทอผ้าบนฐานทรัพยากรพื้นถิ่น เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่เพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน^{๓๗}

๒. แนวคิด : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติไทย-ยวนราชบุรี ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๕ แนวทาง ได้แก่ ๑) การเพิ่มจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๒) การปรับลดจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๓) การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีเป็นลวดลายใหม่ ๔) การใช้วัตถุดิบของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ และ ๕) การสร้างตราสัญลักษณ์ ทั้งนี้ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ควรพัฒนาควบคู่กันไป ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้นำกลุ่ม ๒) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ๓) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ๔) ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และ ๕) การจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์^{๓๘}

๓. คุณค่า : กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี สร้างผลิตและพัฒนาแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมี

^{๓๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๙, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๓๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๕, แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๓๗} แพรภัทร ยอดแก้ว. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๖๖) : ๒๔.

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, แพรภัทร ยอดแก้ว. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๖๖) : ๒๔.

มูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ โดยนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง สร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์

สรุปได้ว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเชิงสร้างสรรค์ ๕ แนวทาง เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ “ผ้าทอตีนจก” อันเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ทำให้กลุ่มทอผ้าโพรงมะเดื่อ มีผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ทันสมัย หลากหลายหลายสี หลากราคา หลากรูปแบบ มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ ในจังหวัดอื่น ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต้นทุนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหลายกลุ่ม ที่สำคัญกลุ่มทอผ้าสามารถขายผ้าได้ในปริมาณที่มากขึ้นและราคาที่สูงขึ้น เพิ่มรายได้ ชัดความยากจน ก่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มทอผ้าบนฐานทรัพยากรพื้นถิ่น เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่เพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรพบุรุษของกลุ่มชาติไท-ยวนราชบุรี ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๕ แนวทาง ได้แก่ ๑) การเพิ่มจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๒) การปรับลดจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๓) การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีเป็นลวดลายใหม่ ๔) การใช้วัตถุดิบของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ และ ๕) การสร้างตราสัญลักษณ์ ทั้งนี้ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ควรพัฒนาควบคู่กันไป ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้นำกลุ่ม ๒) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ๓) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ๔) ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และ ๕) การจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มสมาชิพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี สร้างผลและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ โดยนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง สร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

การนำลวดลายมาตกแต่งเป็นของใช้ ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน หรือผลิตภัณฑ์ตกแต่งอุปกรณ์ต่างๆ^{๓๙} ประชาชนสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบประโยชน์ของผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี ที่สามารถประยุกต์ใช้ หรือแปรรูปได้หลายรูปแบบตามที่ตลาดต้องการ ซึ่งต้องสอดคล้องกับกลุ่มที่มี

^{๓๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, รองประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นล้านราชบุรี วัดนาหนอง, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

ความต้องการผลิตภัณฑ์^{๔๐} อยากให้กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกมีการจัดการแสดงสินค้าชนิดต่าง ๆ ของกลุ่มผ้าขึ้นตีนจก ให้มีความต่อเนื่องของการแสดงผลภัณฑ์ของชาวไทย-ยวนราชบุรีอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง^{๔๑} รวมทั้งการสวมใส่ผ้าขึ้นตีนจกเข้าวัดทำบุญตามเทศกาลต่างๆ^{๔๒}

สรุปได้ว่า กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกมีการจัดการแสดงสินค้าชนิดต่าง ๆ ของกลุ่มผ้าขึ้นตีนจก ให้มีความต่อเนื่องของการแสดงผลภัณฑ์ของชาวไทย-ยวนราชบุรีอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง รวมทั้งการสวมใส่ผ้าขึ้นตีนจกเข้าวัดทำบุญตามเทศกาลต่างๆ ทั้งของภาครัฐ ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม เพื่อสร้างความน่าสนใจและภาพจำต่อผู้เห็น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมภาคปฏิบัติการ (Action)

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี” สามารถสรุปกิจกรรมภาคปฏิบัติการได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ กิจกรรมภาคปฏิบัติการ (Action)

ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	ลักษณะกิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
๑. การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี	เพื่อออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี โดยสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน	กิจกรรมอบรม ฯ	อาสาสมัครภาคครัวเรือน	คณะผู้วิจัย/ อบต.คูบัว/ อบต.ดอนแร่/ อบต.บางกะโด

^{๔๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๓, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๔๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๙, ช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

^{๔๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๕, แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	ลักษณะกิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
๒. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับปัจจัยใหม่ทางด้านเทคโนโลยี และความต้องการของตลาด พร้อมทั้งการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ามาใช้ในกระบวนการ	กิจกรรมอบรม ฯ	อาสาสมัครกลุ่มสัมมาชีพ/วิสาหกิจชุมชน	คณะผู้วิจัย/ อบต.คูบัว/ อบต.ดอนแร่/ อบต.บางกะโด/ พัฒนากรฯ

จากตารางที่ ๔.๓ กิจกรรมภาคปฏิบัติการ (Action) พบว่า ด้านการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรการพัฒนาสีสันทัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า นำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น ควรสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต่างกายด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไท-ยวนราชบุรี ควรประยุกต์สินค้าให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่องานที่จัดขึ้น การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่นหรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามภัณฑ์ที่น่าสนใจตามกลุ่มผู้บริโภค ควรประยุกต์ที่มีอยู่แล้วไปใช้กับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า หรือผู้สนใจนำไปใช้กับงานที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะงาน อาทิ งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ อาจออกแบบลายให้เข้ากับบรรยากาศ และความสนใจของผู้มาร่วมงาน คือ การจัดทำยาม ตาลปัตร ของที่ระลึก กระติกน้ำ ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมเก้าอี้ วัสดุห่อหุ้มอาหาร เหล่านี้ถือเป็นการแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่างกัน ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าลายจกตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่อาศัยความต้องการเป็นแนวทางการออกแบบ และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๕ แนวทาง ได้แก่ ๑) การเพิ่มจำนวน

ลดทลายบนผืนผ้า ๒) การปรับลดจำนวนลดทลายบนผืนผ้า ๓) การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีเป็นลดทลายใหม่ ๔) การใช้วัตถุดิบของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ และ ๕) การสร้างตราสัญลักษณ์ ทั้งนี้ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ควรพัฒนาควบคู่กันไป ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้นำกลุ่ม ๒) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ๓) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ๔) ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และ ๕) การจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี” สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี

การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี อันเป็นชิ้นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลดทลายทอด้วยวิธีจก หรือ ควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลดทลายแบบต่างๆ ซึ่งขึ้นตีนจกมีโครงสร้าง ประกอบด้วยผ้า ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) ขึ้นตีนจก จกเฉพาะตีน ๒) ขึ้นตีนจก จกทั้งตัว และ ๓) ขึ้นตีนจก ด้วยกมุกสลั้มัดหมี ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่สนใจของตลาด มี ๕ ชนิด ได้แก่ ๑) ผลิตภัณฑ์ผ้าขึ้น ๒) ผลิตภัณฑ์กระเป่า ๓) ผลิตภัณฑ์กระเป่าสตางค์ ๔) ผลิตภัณฑ์ย่าม และ ๕) ผลิตภัณฑ์เสื้อบุรุษ-เสื้อสตรี โดยผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ ควรนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง ควรสร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์ ดังนั้น การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรีมีกระบวนการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรดำเนินการในทุกขั้นตอนการผลิต ได้แก่ ๑) การออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ การให้ได้มาซึ่งงานออกแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ ช่างฝีมือ กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้า และตลาดมากที่สุด ดังนั้นในการออกแบบและเลือกแบบจึงได้เป็นกระบวนการที่ทำไปพร้อมกับผู้ที่ส่วนได้ส่วนเสียของโครงการนี้อย่างสม่ำเสมอ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการตกแต่งภายในนั้น ทางโครงการจะเป็นการเปิดโอกาสให้คณาจารย์และนัก

ออกแบบเข้ามาช่วยในการออกแบบบางส่วน เพื่อให้เกิดความหลากหลายในชิ้นงาน แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนการผลิตงานออกแบบนั้น งานออกแบบจะต้องได้รับคัดเลือกจากผู้ประกอบการเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการผลิต ซึ่งได้มีการกำหนดตัวอย่างแนวทางการออกแบบที่สามารถเป็นไปได้ อาทิ ตู้เก็บของตั้งพื้น ชั้นวางของแบบตั้งพื้น ชั้นวางของติดผนัง โต๊ะข้างขนาดเล็ก โคมไฟตั้งโต๊ะ ศิลปะ ตกแต่งผนัง (Wall art) บล็อก ซีเมนต์สำหรับโครงสร้างผนัง และผนังกั้นห้อง (Partition Wall) เป็นต้น ๒) แนวทางการออกแบบเทคโนโลยีการสื่อสาร เพราะการสร้างช่องทางต่างๆ เพื่อการสื่อสารของ ตัวองค์กรไปยังลูกค้า ในการทำธุรกิจสมัยใหม่ ผู้ประกอบการควรที่จะมีเว็บไซต์ที่สามารถนำเสนอ เรื่องราวที่มาของสินค้าและตราสินค้าข้อมูลของผลิตภัณฑ์ กิจกรรมโปรโมชั่นการซื้อสินค้าออนไลน์ การร่วมกิจกรรม workshop และนอกจากเว็บไซต์ที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้แล้วเท่านั้น ช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ ที่ธุรกิจสามารถมีได้ในปัจจุบัน อาทิ สื่อ สังคมออนไลน์ application ตู้ ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละช่องทางก็สามารถให้ข้อมูลได้คล้ายคลึงกัน แต่หากบางส่วนมีความ เฉพาะตัวและเหมาะสมสำหรับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน อาทิ application สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือที่เราเรียกว่า smart phone นั้นสามารถเพิ่มลูกเล่นด้านการเชื่อมต่อเกี่ยวข้องกับ Location Based Service (LBS) เป็นลูกเล่นกิจกรรมที่ผู้ใช้จะต้องอยู่ในพื้นที่และใช้ GPS ในการแสดงตนหรือ การ Check-In เป็นต้น ตู้ประชาสัมพันธ์ ป้ายโฆษณาดิจิทัล เป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีในการนำเสนอ สินค้าในรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยม เพราะง่ายต่อการจัดการข้อมูลในการนำเสนอ และสามารถนำเสนอได้ทั้งในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่งตัวอักษร วิดีโอ รวมถึงการใช้งานแบบจอสัมผัสซึ่งสามารถอยู่ในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้สร้างสรรค์ สร้างความดึงดูดความสนใจให้กับผู้ใช้บริการ และ๓) แนวทางการออกแบบพื้นที่เรียนรู้สร้างสรรค์ (Creative Learning Space) สร้างเรื่องราวและ สร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างลูกค้ากับผู้ประกอบการได้นั้น คือการสร้างสรรค์พื้นที่เรียนรู้ที่จะ สามารถแสดงสินค้าของชุมชน เล่าเรื่องราวประวัติ ความเป็นมาของงานหัตถกรรม ให้ความรู้ การ สาธิตการทำงานหัตถกรรมจากกลุ่มช่างฝีมือให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเองอีกด้วย ดังนั้น กลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี ควรผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับ ทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่ม สนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ ควรนำเสนอสินค้า ผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดที่ส่งเสริม ผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าขึ้นตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง ควรสร้างตลาด ผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์

๒. การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าซิ่นตีนจกตระกูลราชบุรี

กลุ่มสัมมาชีพผ้าซิ่นตีนจกตระกูลราชบุรี การพัฒนาสีสันทัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สีสันทันนำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น ควรสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต่างกายด้วยชุดผ้าซิ่นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไท-ยวนราชบุรี ควรประยุกต์สีสันทันให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่องานที่จัดขึ้น การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่น หรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามภัณฑ์ที่น่าสนใจตามกลุ่มผู้บริโภค ควรประลายที่มีอยู่แล้วไปใช้กับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า หรือผู้สนใจนำไปใช้กับงานที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะงาน อาทิ งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ อาจออกแบบลายให้เข้ากับบรรยากาศและความสนใจของผู้มาร่วมงาน คือ การจัดทำยาม ตาลปัตร ของที่ระลึก กระตักน้ำ ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมเก้าอี้ วัสดุห่อหุ้มอาหาร เหล่านี้ถือเป็นการแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่างกัน ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าลายจกตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่อาศัยความต้องการเป็นแนวทางการออกแบบ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าซิ่นตีนจก กลุ่มควรมีการทอผ้าซิ่นให้มีลวดลายที่ทันสมัยหลากหลาย เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด และหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนช่วยสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ

๓. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าซิ่นตีนจกตระกูลราชบุรี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเชิงสร้างสรรค์ ๕ แนวทาง เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ “ผ้าทอตีนจก” อันเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ทำให้กลุ่มทอผ้าโพรงมะเดื่อ มีผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ทันสมัย หลากลวดลาย หลายสี หลายราคา หลายรูปแบบ มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ ในจังหวัดอื่น ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหลายกลุ่ม ที่สำคัญกลุ่มทอผ้าสามารถขายผ้าได้ในปริมาณที่มากขึ้นและราคาที่สูงขึ้น เพิ่มรายได้ ขจัดความยากจน ก่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มทอผ้าบนฐานทรัพยากรพื้นถิ่น เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ เพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติไท-ยวนราชบุรี ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๕ แนวทาง ได้แก่ ๑) การเพิ่มจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๒) การปรับลดจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๓) การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีเป็นลวดลายใหม่ ๔) การใช้วัตถุดิบของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ และ ๕) การสร้างตราสัญลักษณ์ ทั้งนี้ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่ม

ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก การพัฒนาควบคู่กันไป ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้นำกลุ่ม ๒) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ๓) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ๔) ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และ ๕) การจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี สร้างผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ โดยนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างๆ ที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง สร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์ ทั้งนี้ ผลิตเชิงสร้างสรรค์ วิถีพุทธด้านการประดิษฐ์หรือปรับใช้นวัตกรรมในเชิงสร้างสรรค์ การออกสอดคล้องกับการทำบุญ ประเพณีพื้นถิ่น อาจอาศัยจารีตประเพณี ๑๒ เดือน เป็นการออกแบบสินค้าที่ตรงกับความต้องการตามเทศกาล ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี การสร้างนักทอรุ่นใหม่ที่สามารถสร้างผลผลิตตามกระแสนิยมได้ และสามารถประชาสัมพันธ์/ขายบนตลาดออนไลน์ได้หลายช่องทาง และด้านการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี การนำลายไปทอลงบนวัสดุที่ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งต้องใช้ปกคลุม อาทิ “ผ้าคลุมเก้าอี้ลายตีนจก ผ้าคลุมโต๊ะลายตีนจก ผ้าคลุมตู้เย็นลายตีนจก ผ้าห่มลายตีนจก ผ้าประดับลายตีนจก อาสนะพระสงฆ์ลายตีนจก” เพื่อให้ผลิตมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจมีทั้งผู้สนใจทั้งบุคคลและรายใหญ่

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการวิจัย

๑. การผลิตสินค้ากลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี การเน้นการออกแบบลายสีใหม่ ๆ ขึ้นมาตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค แต่คงลายเส้นแบบดั้งเดิมไว้ ผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ ควรนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างๆ ที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง ที่สำคัญควรสร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรีเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ เพราะสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังสามารถค้นหาตลาดสินค้าออนไลน์ได้สะดวก

๒. การออกแบบของระลึกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

ผลิตภัณฑ์และสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรแปรรูปหรือแบบแบบการสร้างสินค้าที่มีลักษณะเล็กกะทัดรัด (ผ้าขึ้นตีนจกขนาดจิ๋ว) อาทิ เสื้อผ้า หมอน ยาม กระเป๋า แก้ว เป็นต้น การพัฒนาสีสันทัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า นำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น ควรสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ แต่งกายด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไท-ยวนราชบุรี

๓. การพัฒนาผลิตภัณฑ์วิถึพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

กลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกมีการจัดการแสดงสินค้าชนิดต่าง ๆ ของกลุ่มผ้าขึ้นตีนจกให้มีความต่อเนื่องของการแสดงผลิตภัณฑ์ของชาวไท-ยวนราชบุรีอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง รวมทั้งการสวมใส่ผ้าขึ้นตีนจกเข้าวัดทำบุญตามเทศกาลต่างๆ ทั้งของภาครัฐ ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม เพื่อสร้างความน่าสนใจและภาพจำต่อผู้เห็น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ๒) ออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี และ ๓) พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุป

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี อันเป็นขึ้นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลวดลายทอด้วยวิธีจก หรือ ควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่างๆ ซึ่งขึ้นตีนจกมีโครงสร้าง ประกอบด้วยผ้า ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) ขึ้นตีนจก จกเฉพาะตีน ๒) ขึ้นตีนจก จกทั้งตัว และ ๓) ขึ้นตีนจก ด้วยกมุกสลั้มัดหมี่ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่สนใจของตลาด มี ๕ ชนิด ได้แก่ ๑) ผลิตภัณฑ์ผ้าขึ้น ๒) ผลิตภัณฑ์กระเป่า ๓) ผลิตภัณฑ์กระเป่าสตางค์ ๔) ผลิตภัณฑ์ย่าม และ ๕) ผลิตภัณฑ์เสื้อบุรุษ-เสื้อสตรี โดยผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ ควรนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการ

จัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง ควรสร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์ ดังนั้น การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรีมีกระบวนการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรดำเนินการในทุกขั้นตอนการผลิต ได้แก่ ๑) การออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ การให้ได้มาซึ่งงานออกแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ ช่างฝีมือ กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้า และตลาดมากที่สุด ดังนั้นในการออกแบบและเลือกแบบจึงได้เป็นกระบวนการที่ทำไปพร้อมกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ส่วนเสียของโครงการนี้อย่างสม่ำเสมอ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการตกแต่งภายในนั้น ทางโครงการจะเป็นการเปิดโอกาสให้คณาจารย์และนักออกแบบเข้ามาช่วยในการออกแบบบางส่วน เพื่อให้เกิดความหลากหลายในชิ้นงาน แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนการผลิตงานออกแบบนั้น งานออกแบบจะต้องได้รับคัดเลือกจากผู้ประกอบการเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการผลิต ซึ่งได้มีการกำหนดตัวอย่างแนวทางการออกแบบที่สามารถเป็นไปได้ อาทิ ตู้เก็บของตั้งพื้น ชั้นวางของแบบตั้งพื้น ชั้นวางของติดผนัง โต๊ะข้างขนาดเล็ก โคมไฟตั้งโต๊ะ ศิลปะตกแต่งผนัง (Wall art) บล็อก ซีเมนต์สำหรับโครงสร้างผนัง และผนังกั้นห้อง (Partition Wall) เป็นต้น ๒) แนวทางการออกแบบเทคโนโลยีการสื่อสาร เพราะการสร้างช่องทางต่างๆ เพื่อการสื่อสารของตัวองค์กรไปยังลูกค้า ในการทำธุรกิจสมัยใหม่ ผู้ประกอบการควรที่จะมีเว็บไซต์ที่สามารถนำเสนอเรื่องราวที่มาของสินค้าและตราสินค้าข้อมูลของผลิตภัณฑ์ กิจกรรมโปรโมชั่นการซื้อสินค้าออนไลน์ การร่วมกิจกรรม workshop และนอกจากเว็บไซต์ที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้แล้วเท่านั้น ช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ ที่ธุรกิจสามารถมีได้ในปัจจุบัน อาทิ สื่อสังคมออนไลน์ application ผู้ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละช่องทางก็สามารถให้ข้อมูลได้คล้ายคลึงกัน แต่หากบางส่วนมีความเฉพาะตัวและเหมาะสมสำหรับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน อาทิ application สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือที่เราเรียกว่า smart phone นั้นสามารถเพิ่มลูกเล่นด้านการเชื่อมต่อเกี่ยวข้องกับ Location Based Service (LBS) เป็นลูกเล่นกิจกรรมที่ผู้ใช้จะต้องอยู่ในพื้นที่และใช้ GPS ในการแสดงตนหรือการ Check-In เป็นต้น ผู้ประชาสัมพันธ์ ป้ายโฆษณาดิจิทัล เป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีในการนำเสนอสินค้าในรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยม เพราะง่ายต่อการจัดการข้อมูลในการนำเสนอ และสามารถนำเสนอได้ทั้งในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่งตัวอักษร วิดีโอ รวมถึงการใช้งานแบบจอสัมผัสซึ่งสามารถอยู่ในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้สร้างสรรค์ สร้างความดึงดูดความสนใจให้กับผู้ใช้บริการ และ๓) แนวทางการออกแบบพื้นที่เรียนรู้สร้างสรรค์ (Creative Learning Space) สร้างเรื่องราวและสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างลูกค้ากับผู้ประกอบการได้นั้น คือการสร้างสรรค์พื้นที่เรียนรู้ที่จะสามารถแสดงสินค้าของชุมชน เล่าเรื่องราวประวัติ ความเป็นมาของงานหัตถกรรม ให้ความรู้ การสาธิตการทำงานหัตถกรรมจากกลุ่มช่างฝีมือให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเองอีกด้วย ดังนั้น กลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจก

ตระกูลราชบุรี ควรผลิตและพัฒนาารูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ ควรนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างๆ ที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง ควรสร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์

๕.๑.๒ การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี การพัฒนาสีสันทัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สีสันทันนำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น ควรสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต่างกายด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไทย-ยวนราชบุรี ควรประยุกต์สีสันทันให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่องานที่จัดขึ้น การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่น หรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจตามกลุ่มผู้บริโภค ควรประลายที่มีอยู่แล้วไปใช้กับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า หรือผู้สนใจนำไปใช้กับงานที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะงาน อาทิ งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ อาจออกแบบลายให้เข้ากับบรรยากาศและความสนใจของผู้มาร่วมงาน คือ การจัดทำยาม ตาลปัตร ของที่ระลึก กระตักน้ำ ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมเก้าอี้ วัสดุห่อหุ้มอาหาร เหล่านี้ถือเป็นการแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่างกัน ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าลายจกตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่อาศัยความต้องการเป็นแนวทางการออกแบบ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก กลุ่มควรมีการทอผ้าขึ้นให้มีลวดลายที่ทันสมัยหลายหลาก เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด และหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนช่วยสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ

๕.๑.๓ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเชิงสร้างสรรค์ ๕ แนวทาง เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ “ผ้าทอตีนจก” อันเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ทำให้กลุ่มทอผ้าโพรงมะเดื่อ มีผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ทันสมัย หลายลวดลาย หลายสี หลายราคา หลายรูปแบบ มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ ในจังหวัดอื่น ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหลายกลุ่ม ที่สำคัญกลุ่มทอผ้าสามารถขายผ้าได้ในปริมาณที่มากขึ้นและราคาที่สูงขึ้น เพิ่มรายได้ ขจัดความยากจน ก่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มทอ

ผ้าบนฐานทรัพยากรพื้นถิ่น เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ เพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุกัญชงของกลุ่มชาติไท-ยวนราชบุรี ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๕ แนวทาง ได้แก่ ๑) การเพิ่มจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๒) การปรับลดจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๓) การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีเป็นลวดลายใหม่ ๔) การใช้วัตถุดิบของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ และ ๕) การสร้างตราสัญลักษณ์ ทั้งนี้ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ควรพัฒนาควบคู่กันไป ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้นำกลุ่ม ๒) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ๓) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ๔) ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และ ๕) การจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี สร้างผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ โดยนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างๆ ที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง สร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์ ทั้งนี้ ผลิตเชิงสร้างสรรค์ วิถีพุทธด้านการประดิษฐ์หรือปรับใช้นวัตกรรมในเชิงสร้างสรรค์ การออกสอดคล้องกับการทำบุญ ประเพณีพื้นถิ่น อาจอาศัยจารีตประเพณี ๑๒ เดือน เป็นการออกแบบสินค้าที่ตรงกับความต้องการตามเทศกาล ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรสร้างนักทอรุ่นใหม่ที่สามารถสร้างลวดลายตามกระแสนิยมได้ และสามารถประชาสัมพันธ์/ขายบนตลาดออนไลน์ได้หลายช่องทาง และด้านการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี การนำลายไปทอลงบนวัสดุที่ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งต้องใช้ปกคลุม อาทิ “ผ้าคลุมเก้าอี้ลายตีนจก ผ้าคลุมโต๊ะลายตีนจก ผ้าคลุมตู้เย็นลายตีนจก ผ้าห่มลายตีนจก ผ้าประดับลายตีนจก อาสนะพระสงฆ์ลายตีนจก” เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจมีทั้งผู้สนใจทั้งบุคคลและรายใหญ่

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๒.๑ การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี อันเป็นชิ้นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลวดลายทอด้วยวิธีจัก หรือ ควักเส้นด้ายพิเศษมา

ผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่างๆ ซึ่งขึ้นต้นจกมีโครงสร้าง ประกอบด้วยผ้า ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) ขึ้นต้นจก จกเฉพาะตีน ๒) ขึ้นต้นจก จกทั้งตัว และ๓) ขึ้นต้นจก ด้วยกมุกลับมัดหมี่ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่สนใจของตลาด มี ๕ ชนิด ได้แก่ ๑) ผลิตภัณฑ์ผ้าขึ้น ๒) ผลิตภัณฑ์กระเป่า ๓) ผลิตภัณฑ์กระเป่าสตางค์ ๔) ผลิตภัณฑ์ย่าม และ๕) ผลิตภัณฑ์เสื้อบุรุษ-เสื้อสตรี โดยผลิตและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ ควรนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นต้นจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าขึ้นต้นจกจะมีคุณค่าในตัวเอง ควรสร้างตลาดผ้าขึ้นต้นจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์ ดังนั้น การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นต้นจก ตระกูลราชบุรีมีกระบวนการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรดำเนินการในทุกขั้นตอนการผลิต ได้แก่ ๑) การออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ การให้ได้มาซึ่งงานออกแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ ช่างฝีมือ กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้า และตลาดมากที่สุด ดังนั้นในการออกแบบและเลือกแบบจึงได้เป็นกระบวนการที่ทำไปพร้อมกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ส่วนเสียของโครงการนี้อย่างสม่ำเสมอ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการตกแต่งภายในนั้น ทางโครงการจะเป็นการเปิดโอกาสให้คณาจารย์และนักออกแบบเข้ามาช่วยในการออกแบบบางส่วน เพื่อให้เกิดความหลากหลายในชิ้นงาน แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนการผลิตงานออกแบบนั้น งานออกแบบจะต้องได้รับคัดเลือกจากผู้ประกอบการเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการผลิต ซึ่งได้มีการกำหนดตัวอย่างแนวทางการออกแบบที่สามารถเป็นไปได้ อาทิ ตู้เก็บของตั้งพื้น ชั้นวางของแบบตั้งพื้น ชั้นวางของติดผนัง โต๊ะข้างขนาดเล็ก โคมไฟตั้งโต๊ะ ศิลปะตกแต่งผนัง (Wall art) บล็อก ซีเมนต์สำหรับโครงสร้างผนัง และผนังกั้นห้อง (Partition Wall) เป็นต้น ๒) แนวทางการออกแบบเทคโนโลยีการสื่อสาร เพราะการสร้างช่องทางต่างๆ เพื่อการสื่อสารของตัวองค์กรไปยังลูกค้า ในการทำธุรกิจสมัยใหม่ ผู้ประกอบการควรมีเว็บไซต์ที่สามารถนำเสนอเรื่องราวที่มาของสินค้าและตราสินค้าข้อมูลของผลิตภัณฑ์ กิจกรรมโปรโมชั่นการขายสินค้าออนไลน์ การร่วมกิจกรรม workshop และนอกจากเว็บไซต์ที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้แล้วเท่านั้น ช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ ที่ธุรกิจสามารถมีได้ในปัจจุบัน อาทิ สื่อ สังคมออนไลน์ application ตู้ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละช่องทางก็สามารถให้ข้อมูลได้คล้ายคลึงกัน แต่หากบางส่วนมีความเฉพาะตัวและเหมาะสมสำหรับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน อาทิ application สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือที่เราเรียกว่า smart phone นั้นสามารถเพิ่มลูกเล่นด้านการเชื่อมต่อเกี่ยวข้องกับ Location Based Service (LBS) เป็นลูกเล่นกิจกรรมที่ผู้ใช้จะต้องอยู่ในพื้นที่และใช้ GPS ในการแสดงตนหรือการ Check-In เป็นต้น ตู้ประชาสัมพันธ์ ป้ายโฆษณาดิจิทัล เป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีในการนำเสนอสินค้าในรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยม เพราะง่ายต่อการจัดการข้อมูลในการนำเสนอ และสามารถนำเสนอได้ทั้งในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่งตัวอักษร วิดีโอ รวมถึงการใช้งานแบบจอสัมผัสซึ่งสามารถอยู่ในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้สร้างสรรค์ สร้างความดึงดูดความสนใจให้กับผู้ใช้บริการ

และ๓) แนวทางการออกแบบพื้นที่เรียนรู้สร้างสรรค์ (Creative Learning Space) สร้างเรื่องราวและสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างลูกค้ากับผู้ประกอบการได้นั้น คือการสร้างสรรค์พื้นที่เรียนรู้ที่จะสามารถแสดงสินค้าของชุมชน เล่าเรื่องราวประวัติ ความเป็นมาของงานหัตถกรรม ให้ความรู้ การสาธิตการทำงานหัตถกรรมจากกลุ่มช่างฝีมือให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเองอีกด้วย ดังนั้น กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจก ตระกูลราชบุรี ควรผลิตและพัฒนารูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ ควรนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง ควรสร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์ สอดคล้องกับอิทธิพลจริยากุลธนา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจกไท-ยวนราชบุรี สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้กลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก” โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจก ชาว ไท-ยวน ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก หมู่ ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจก ไท-ยวน ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก หมู่ ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี เพื่อสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ในชุมชนจากอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจกไท-ยวน ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก หมู่ ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี และเพื่อประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์ จากอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจกไท-ยวน ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก หมู่ ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ลวดลายของผ้าจกชาวไท-ยวน เกิดจากการสะกิดด้ายเส้นยืนขึ้นเป็นระยะตามต้องการให้เส้นด้ายพุ่งพิเศษผ่านจากอีกด้านหนึ่งไปอีกด้านตามหน้ากว้างของผ้า ความเชื่อที่ว่าผ้าขิดเป็นของสูงจึงมีการอนุรักษ์ไว้นิยมทอใช้เป็นสไบหรือผ้าเปียงทางพิธีศาสนา ลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะคือ ลายดอกเขีย ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน ลายนกคู่กินน้ำร่วมเต้าเป็นลายหลักเทคนิคพิเศษ คือ การจกใช้ด้ายสีดำเว้นพื้นไว้มากเพื่อจกลายทักให้มีความเด่นชัดมันคงไม่มีความ หลากหลายของลายประกอบการใช้สีจะเป็นพื้นดำจกแดงและแซมเหลืองเป็นหลัก ผลการออกแบบผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจก ไท-ยวน ของกลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก หมู่ ๔ บ้านใต้ ตำบลคูบัวจังหวัดราชบุรี พบว่าการสร้างแบบสอบถามทางอินเทอร์เน็ตเพื่อหาความต้องการเบื้องต้นของ กลุ่มผู้บริโภคถึงประเภทของผลิตภัณฑ์ สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการคือ คือผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องประกอบการแต่งกาย^๑ และสอดคล้องกับวรรณภา โขศบรรดาลสุข, กุลยา อนุโลก และวรลักษณ์ ทองประยูร ได้ทำการวิจัยเรื่อง

^๑อิทธิพล จริยากุลธนา, “การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจกไท-ยวนราชบุรี สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้กลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๖๑).

“การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าตีนจกไท-ยวนในจังหวัดราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า ลวดลายผ้าตีนจกซึ่งเป็นลายดั้งเดิมของชาวไท-ยวนราชบุรี มี ๘ ลาย คือ ดอกเซีย กาบ หน้าหมอน โกงแก้ง กาบ ดอกแก้ว โกงแก้งซ้อนเซีย กาบซ้อนหัก และหักนกคู่ ส่วนกลุ่มบ้านคุณยายซ้อน กำลังหาญ ลักษณะของลวดลายและการเรียกชื่อลาย มีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่มี ๘ ลายเช่นเดียวกัน ได้แก่ เซียซ้อนหัก เซียซ้อนเซีย หักซ้อนหัก โกงแก้ง หน้าหมอน เกี้ยวซ้อนกาบ ซ้อนกาบ และหักดำ ผู้วิจัยได้รวบรวมลายกราฟของผ้าตีนจก แล้วจัดเก็บอย่างเป็นระบบด้วยการจัดทำเป็นคู่มือการทอผ้าตีนจกไท-ยวนราชบุรี เผยแพร่ถ่ายทอดคู่มือไปยังกลุ่มคนที่สนใจ และจัดฝึกอบรมให้กับช่างทอผ้าตีนจกรุ่นใหม่ ได้รับความรู้ในการทอผ้าเพิ่มขึ้น สามารถทอผ้าตีนจกลายพื้นฐานได้ และลวดลายผ้าตีนจกมากขึ้น^๒

๕.๒.๒ การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรการพัฒนาสี่สัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า นำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น ควรสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต่างกายด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือนละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไท-ยวนราชบุรี ควรประยุกต์สินค้าให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่องานที่จัดขึ้น การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่น หรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามภัณฑ์ที่น่าสนใจตามกลุ่มผู้บริโภค การประลายที่มีอยู่แล้วไปใช้กับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า หรือผู้สนใจนำไปใช้กับงานที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะงาน อาทิ งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ อาจออกแบบลายให้เข้ากับบรรยากาศ และความสนใจของผู้มาร่วมงาน คือ การจัดทำยาม ตาลปัตร ของที่ระลึก กระติกน้ำ ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมเก้าอี้ วัสดุห่อหุ้มอาหาร เหล่านี้ถือเป็นการแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่างกัน ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าลายจกตามภูมิปัญญาชาวบ้านที่อาศัยความต้องการเป็นแนวทางการออกแบบ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก กลุ่มมีการทอผ้าขึ้นให้มีลวดลายที่ทันสมัยหลายหลาก เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด และหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนช่วยสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ ทั้งนี้ กลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรการพัฒนาสี่สัน รูปแบบ การประยุกต์ใช้สินค้า นำไปพัฒนาในการสร้างได้ หรือนำไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการร่วมมือจากกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างงานสี ลาย และดีไซน์ให้มากขึ้น การสร้างระบบการจัดทำแบบการแต่งกายที่เป็นแบบแผนการเรียนรู้ หรือการแสดงให้เห็นชาวบ้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต่างกายด้วยชุดผ้าขึ้นตีนจกเดือน

^๒บรรณา โขภรรยาตลสุข, กุลยา อนุโลก และวรลักษณ์ ทองประยูร, “การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าตีนจกไท-ยวนในจังหวัดราชบุรี”, วารสาร สมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙).

ละ ๑ วัน เพื่อให้ชาวต่างชาติ หรือชาวต่างจังหวัด ได้เห็นเอกลักษณ์กายแต่งกายชาวไท-ยวนราชบุรี ควรประยุกต์สินค้าให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่องานที่จัดขึ้น การออกแบบเป็นเสื้อผ้าตามแฟชั่น หรือตามเทศกาลต่าง ๆ การแปรรูปตามภัตที่ที่น่าสนใจตามกลุ่มผู้บริโภค การประลายที่มีอยู่แล้วไปใช้กับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า หรือผู้สนใจนำไปใช้กับงานที่มีความแตกต่างกันตาม ลักษณะงาน อาทิ งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ อาจออกแบบลายให้เข้ากับบรรยากาศ และความสนใจของผู้มาร่วมงาน คือ การจัดทำยาม ตาลปัตร ของที่ระลึก กระตักน้ำ ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุม เก้าอี้ วัสดุห่อหุ้มอาหาร เหล่านี้ถือเป็นการแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความ ต้องการต่างกัน ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าลายจากตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่อาศัยความต้องการ เป็นแนวทางการออกแบบ ดังนั้น คณะผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถร่วมกันออกแบบได้ ๒ ลาย ได้แก่ ๑) ลายปลา และ ๒) ลายคน สอดคล้องกับรสา สุคนทรายุทธ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การออกแบบ ผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจาก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่ม งานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว” จาก ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจาก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วย แม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว เป็นโครงการที่นำเอาภูมิปัญญางานหัตถกรรมท้องถิ่นมาใช้ร่วมกับนวัตกรรม การออกแบบในระบบอุตสาหกรรมที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเปิดตลาด สินค้าใหม่ ๆ และมีการนำระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ รวมไปถึงการใช้แนวคิดการ ออกแบบการบริการมาช่วยจัดการและบริหารทรัพยากรให้เกิดคุณค่าสูงสุด โดยมีผลผลิตของโครงการ นี้ที่แสดงออกมาอย่างเป็นรูปธรรมได้แก่ (๑) ก่อให้เกิดแนวทางการผลิตของผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม โดยนวัตกรรมสิ่งทอสีเขียว ได้ผลงานการย้อมผ้าและไหมธรรมชาติด้วยสีสกัดจากธรรมชาติที่มีความ สวยงาม มีคุณค่าและปลอดภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม (๒) ผลงานผลิตภัณฑ์เพื่อการออกแบบ ตกแต่งภายในที่ประกอบไปด้วย ตู้เก็บของ ชั้นวางของ งานตกแต่งผนัง งาน partition wall โต๊ะข้าง โคมไฟ และงานโครงสร้างบล็อกปูน จากการผสมผสานเทคนิควิธีการขึ้นรูปผ้าในแบบต่าง ๆ และ (๓) การออกแบบอัตลักษณ์องค์กร แนวทางการออกแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและพื้นที่ เรียนรู้สร้างสรรค์ รวมไปถึงต้นแบบธุรกิจที่สามารถนำเอาไปพัฒนาต่อยอดได้อีกต่อไป สำหรับ แนวทางการพัฒนาต่อยอดในอนาคต สามารถทำได้โดยการนำเอากระบวนการทำงานจากโครงการวิจัยนี้ มาพัฒนาสร้างสรรค์ต่อเนื่องด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเครื่องมือ เทคนิควิธีการผลิตรวมไปถึงการกระจาย สินค้าในรูปแบบต่าง ๆ จัดให้เกิดกิจกรรมความร่วมมือกับกลุ่มนักออกแบบ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ความรู้ต่อกัน อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้กลุ่มเป้าหมายทำให้เกิดข้อเสนอแนะและการพัฒนาต่อยอดไปในอนาคตในด้าน การนำเอารูปแบบแนวทางในการ ออกแบบมาพัฒนาสร้างสรรค์มากขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็น โดยการจัดให้เกิดกิจกรรมความร่วมมือการ

ออกแบบกับกลุ่มนักออกแบบ ศิลปิน และนักเรียน นักศึกษาด้านการออกแบบเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน สร้างความยั่งยืนให้กับงานหัตถกรรมของชุมชน นอกจากนี้ยังมีนวัตกรรม การขึ้นรูปผ้าและการทำผ้าทอให้กันน้ำอีกมากมาย เช่น การเคลือบนาโนเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งหากเทคโนโลยีเหล่านี้แพร่หลายและเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น ผู้ประกอบการเองก็สามารถปรับรูปแบบการผลิตให้เหมาะสม แปลกใหม่ สวยงาม และคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น^๓

๕.๒.๓ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจก ตระกุลราชบุรี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเชิงสร้างสรรค์ ๕ แนวทาง เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ “ผ้าทอตีนจก” อันเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ทำให้กลุ่มทอผ้าโพรงมะเดื่อ มีผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ทันสมัย หลากหลาย หลายสี หลายราคา หลายรูปแบบ มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ ในจังหวัดอื่น ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหลายกลุ่ม ที่สำคัญกลุ่มทอผ้าสามารถขายผ้าได้ในปริมาณที่มากขึ้นและราคาที่สูงขึ้น เพิ่มรายได้ ขจัดความยากจน ก่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มทอผ้าบนฐานทรัพยากรพื้นถิ่น เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ เพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติไทย-ยวนราชบุรี ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๕ แนวทาง ได้แก่ ๑) การเพิ่มจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๒) การปรับลดจำนวนลวดลายบนผืนผ้า ๓) การพัฒนาผ้าทอตีนจกให้มีเป็นลวดลายใหม่ ๔) การใช้วัตถุดิบของเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ และ ๕) การสร้างตราสัญลักษณ์ ทั้งนี้ แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ควรพัฒนาควบคู่กันไป ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้นำกลุ่ม ๒) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ๓) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ๔) ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และ ๕) การจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกุลราชบุรี สร้างผลิตและพัฒนารูปแบบให้เป็นที่ยอมรับในสังคมตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับทุกเทศกาล เพื่อเพิ่มและขยายตลาดหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ที่บางกลุ่มสนใจบริโภคสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีมูลค่าระยะยาวที่สร้างผลกำไรได้ โดยนำเสนอสินค้าผ้าขึ้นตีนจกเข้าสู่เวทีสากล มีตลาดรองรับในการจัดจำหน่ายผ้าตามชุมชน และจังหวัดต่างๆ ที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นถิ่น เพราะสินค้าที่ได้จากการทอด้วยผ้าตีนจกจะมีคุณค่าในตัวเอง สร้างตลาดผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ อาทิ อินเทอร์เน็ต กลุ่มไลน์ ทั้งนี้ ผลิตเชิงสร้างสรรค์

^๓รสา สุนทรายุทธ, “การออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว”, วารสารศิลปกรรมบูรพา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒).

วิถีพุทธด้านการประดิษฐ์หรือปรับใช้นวัตกรรมในเชิงสร้างสรรค์ การออกสื่อดคล้องกับการทำบุญ ประเพณีพื้นถิ่น อาจอาศัยจารีตประเพณี ๑๒ เดือน เป็นการออกแบบสินค้าที่ตรงกับความต้องการ ตามเทศกาล ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิพ้าขึ้นตีนจกตระกูล ราชบุรี ควรสร้างนักทอรุ่นใหม่ที่สามารถสร้างลวดลายตามกระแสนิยมได้ และสามารถ ประชาสัมพันธ์/ขายบนตลาดออนไลน์ได้หลายช่องทาง และด้านการออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิ ปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิพ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี การนำลายไปทอลงบนวัสดุที่ ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งต้องใช้ปกคลุม อาทิ “ผ้าคลุมเก้าอี้ลายตีนจก ผ้าคลุมโต๊ะลายตีนจก ผ้าคลุมตู้เย็น ลายตีนจก ผ้าห่มลายตีนจก ผ้าประดับลายตีนจก อาสนะพระสงฆ์ลายตีนจก” เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความ หลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจมีทั้งผู้สนใจทั้งบุคคลและรายใหญ่ สอดคล้องกับสุชาติ แสงดวงดี, นนทกร ภิรมย์ภู, ณัฐนันท์ ชันศรี และนันทสิทธิ์ เนียมสังข์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ผ้า จากเศษผ้าทอจกคูบัว” จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลยุทธ์ทางการผลิตผ้าทอจกคูบัว เริ่มจาก การสำรวจความต้องการ และข้อปัญหาเบื้องต้น และสรุปวิเคราะห์ความต้องการของผู้ผลิตผ้าทอจก จากผลสรุปดังกล่าวพบว่า ปัญหาจากปัจจัยภายในและภายนอกของกลุ่มพัฒนาอาชีพผ้าทอจกคูบัว เพื่อให้เกิดกลยุทธ์ทางการผลิตผ้าทอจกแก่กลุ่มพัฒนาอาชีพ และชาวบ้านในชุมชนคูบัว จากนั้นจึงได้ นำทฤษฎีการคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ โดย พัฒนาจากลวดลายของผ้าทอจกคูบัว ที่มีความงดงามตามแบบดั้งเดิมตั้งแต่สมัยโบราณ เพื่อให้เกิด มูลค่าเพิ่มแก่ตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะสอดคล้องกับการนำทฤษฎีการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ ได้กล่าวไว้ ดังนี้ “การสร้างหรือผลิตผลิตภัณฑ์ขึ้นมานั้น จำเป็นต้องมีความแตกต่างเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มแก่ตัวผลิตภัณฑ์ เจาะกลุ่มเป้าหมายรายใหม่จากรายเดิมที่ยังคงเดิมไว้ แต่อาจทำให้เกิด ความจำเจกับตัวผลิตภัณฑ์เดิมที่ยังไม่ได้มีความพัฒนารูปแบบ การสร้าง“มูลค่าเพิ่ม” ที่ติดมากับตัว ผลิตภัณฑ์” ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้กระบวนการผลิตผ้าทอจกคูบัวมี ประสิทธิภาพมากขึ้นจากการร่วมมือระหว่าง กลุ่มพัฒนาอาชีพ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่หลักในการช่วย ให้คำแนะนำกับชาวบ้านในหมู่บ้านให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ทางการผลิต โดยผู้ทำวิจัยได้มีการนำทฤษฎีการมีส่วนร่วมในชุมชนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำวิจัย ครั้งนี้ควบคู่กันเพื่อให้ธุรกิจชุมชนบ้านใต้ ตำบลคูบัว มีรายได้เข้าชุมชนมากขึ้น เสริมสร้างรายได้ให้แก่ ละคริ้วเรือนให้ได้รายได้มากขึ้นจากเดิมสอดคล้องกับทฤษฎีธุรกิจชุมชนที่เน้นพัฒนาธุรกิจชุมชนให้มีความ น่าสนใจและเสริมสร้างรายได้แก่ชุมชนและครัวเรือน อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบ สำคัญ คือ ผู้ผลิตผ้าทอจกในตำบลคูบัว มีความประสงค์เพื่อเผยแพร่กลยุทธ์ทางการผลิตผ้าทอจก ที่ทำการพัฒนาโดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกแล้ว แก่ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทอผ้าจก คูบัว หรือบุคคลภายนอกที่สนใจทำการศึกษากลยุทธ์และกระบวนการต่าง ๆ ในทำทำธุรกิจทอผ้าทอ จกคูบัว และกลุ่มพัฒนาอาชีพผ้าทอจกคูบัว ต้องการให้ผู้ทำวิจัยอธิบายและช่วยเหลือในด้านการ

อธิบายความรู้ความเข้าใจกลยุทธ์ในการผลิตแก่ชาวบ้านในหมู่บ้านให้เข้าใจ และสามารถนำกลยุทธ์นี้ไปปรับใช้ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตกลงยินดีเข้าร่วมการพัฒนาดอกกลยุทธ์ทางการผลิตผ้าทอจกในอนาคตต่อไป^๔

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี” ค้นพบข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. หน่วยงานภาครัฐ ควรให้การสนับสนุนและมีตลาดรองรับ สนับสนุนประชาชนในชุมชนมีอาชีพพึ่งพาตนเองได้ จากการจำหน่ายสินค้าผ้าขึ้นตีนจกราชบุรี

๒. วัฒนธรรมจังหวัด ควรส่งเสริมการประดิษฐ์หรือปรับใช้นวัตกรรมในเชิงสร้างสรรค์การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

๓. วัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาเครือข่ายสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

๔. วัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมนวัตกรรมวิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

๕. วัฒนธรรมจังหวัด ควรจัดงานวันชาวไทย-ยวนระดับชาติและนานาชาติขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนและฟื้นฟูศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. ภาครัฐ ควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนรู้จักมากขึ้น ประชาสัมพันธ์ความสวยงามและคุณค่าของผ้าขึ้นตีนจก เพื่อเพิ่มการรับรู้ถึงสินค้าที่มีอยู่ซึ่งจะเกี่ยวข้องต่อการสืบสานผ้าขึ้นตีนจก

^๔สุชาดา แสงดวงดี, นนทกร ภิรมย์ภู, ณัฐนันท์ ชันศรี และนัทธสิทธิ์ เนียมสังข์, “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าจากเศษผ้าทอจกคูบัว”, งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, (๑๑-๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒).

๒. วัฒนธรรมจังหวัด ควรส่งเสริมการตั้งกลุ่มผ้าขึ้นตีนจกของชาวไท-ยวน ที่กระจายตัวอยู่ตามชนบทของพื้นที่ต่างๆ ให้มากขึ้น และต้องมีผู้นำจัดหลักสูตรการเรียนรู้แก่เยาวชนรุ่นให้ มีสถานที่ศึกษาเรียนรู้เรื่องผ่านขึ้นตีนจก

๓. กลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจก ควรหาเทคโนโลยีใหม่มาทดแทนวัสดุที่ใช้แบบดั้งเดิม อาทิ “ขนเม่นที่นำมาจกด้วย (การเย็บผ้าและสร้างลวดลายจากล่างขึ้นบน)” มาเสริมการทอ

๔. กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านราชบุรี ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเครือข่ายกลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจกและปลูกฝังค่านิยมเชิงบวกแก่เยาวชนภายในชุมชนและท้องถิ่น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัยเพื่อให้บุคคลทราบถึงประวัติศาสตร์ผ้าขึ้นตีนจกราชบุรีให้เผยแพร่ทั่วไปตามฐานข้อมูล เพื่อความสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผ้าขึ้นตีนจกให้มากที่สุด

๒. กลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจก ควรเสนอรูปแบบการพัฒนาลายผ้าที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค

๓. ควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศ

๔. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านราชบุรี วดนาหนองเพื่อสร้างเครือข่ายกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

๕. ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, **ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์**, กรุงเทพมหานคร: เทพเพ็ญวานิสัย, ๒๕๔๙.
- เกศินี จุฑาวิจิตร, **การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- จีระ งอกศิลป์, **การประเมินสมรรถนะทางการบริหาร**, กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๑.
- จิราภรณ์ พรหมทอง, “การพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑”, **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๙): ๖๔-๖๕.
- จามะรี เชียงทอง, **สังคมวิทยาการพัฒนา**, กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙.
- โชติ บดีรัฐ เบญจมาศ สุริวงษ์ อิศราพร ต๊ะเทียน ก้องภพ มโนรา ณิชกิจ พงษ์ม และธีระภัทร ใจบุญเรือง, **การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าขึ้นต้นจกชุมชนบ้านสำราญราษฎร์ ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย**, **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๓) : ๕๘
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย, “ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม”, ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน**, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓.
- ทาริกา สระทองคำ อนงค์ ไต่วัลย์ และอมร ฤงสูวรรณ. **รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าในยุคอนาคต**. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕) : ๒๔๒-๒๔๙.
- ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, **การจัดการความรู้ชุมชน**, จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๙.
- ธัชพล จริยากุลธนา, “การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าจกไท-ยวนราชบุรี สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้กลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าจก”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม**, บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๖๑.

- นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร, **การพัฒนาสังคม**, จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๔.
- นิภา เมธาวีชัย, **วิทยาการวิจัย**, กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓.
- นำชัย ทนุผล, **พัฒนาชุมชน หลักการ และยุทธวิธี**, เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยี การเกษตรแม่โจ้, ๒๕๕๐.
- บุญย์จรรย์ สรสีสม, **สงคราม ๙ ทัพ และประวัติศาสตร์เมืองราชบุรี: กระบวนทัศน์การสืบสานอัตลักษณ์ ๘ กลุ่มชาติพันธุ์**, ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๕๕.
- ปราณี รามสูตร และจำรัส ต้วงสุวรรณ, **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: ธนะการพิมพ์, ๒๕๔๕.
- ประเวศ วะสี, **ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๔.
- ประกอบ กรรณสูตร, **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- พุทธทาสภิกขุ (เจ้าอม อินทปญโญ), **เยาวชนกับความรอดของสังคม**, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, ๒๕๔๙.
- ไพศาล ไกรสิทธิ์, **การพัฒนาตน**, ราชบุรี: สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๔๒.
- แพรภัทร ยอดแก้ว, **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี**. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๖๖) : ๒๔.
- ระวีวรรณ อินทร์แหยม, **ภาษาถิ่น**, ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๔๒.
- รสา สุนทรายุทธ, “การออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว”, **วารสารศิลปกรรมบูรพา**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒).
- ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียง และแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา**, ม.ป.ท.: ม.ป.พ., ม.ป.ป..
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**, กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐.

วรรณข สปิยารักษ์, เอกสารประกอบการสอน รายวิชา การพัฒนาสังคม, ปทุมธานี: คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘.

วรรณมา โขศบรรดาลสุข, กุลยา อนุโลก และวรลักษณ์ ทองประยูร, “การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้า ตีนจกไท-ยวนในจังหวัดราชบุรี”, วารสาร สมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙).

ส่งศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗.

สุชาดา แสงดวงดี, นนทกร ภิรมย์ภู, ญัฐนันท์ ชันศรี และนันทสิทธิ์ เนียมสังข์, “การพัฒนากลยุทธ์ ผลิตภัณฑ์ผ้าจากเศษผ้าทอจกคุบัว”, งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, (๑๑-๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒).

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

สันติ บางอ้อ, “สภาพัฒน์กับการพัฒนาประเทศ: การพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ตอนที่ ๒”, โฟสต์ทูเดย์, (๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖): ๙.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑, วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๒, นายองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแร่, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๓, ข้าราชการบำนาญ (อาชีพรู) ประธานวัฒนธรรมตำบลหนองปลาหมอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๔, ประชาชนชุมชนรางบัว, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๕, แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๖, ประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดนาหนอง, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๗, ประชาชนชาวบ้าน, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๘, ประชาชนชาวบ้านรางบัว, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๙, กลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจกรางบัว, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๐, สมาชิกช่างทอศูนย์ทอผ้าขึ้นตีนจกวัดนาหนอง, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๑, สมาชิกกลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๒, สมาชิกกลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๓, สมาชิกช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๔, สมาชิกช่างทอ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.

- สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ ๑๕, **ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น**, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖.
- สรสรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม, **การวางแผนพัฒนาประเทศ**, กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, ๒๕๕๔.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนฯ ๑๒ ฉบับประชาชน**
นวัตกรรมคือหัวใจของการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป..
- เสรี เพิ่มชาติ อัญชลี จันทาโก วราภรณ์ ลี้มเปรมวัฒนา และพฤกษ์ จิรสัตยาภรณ์, “การจัดการความรู้
เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าผ้าจกราชบุรี”, **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต**, ปีที่ ๑
ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๖).
- สนธยา พลศรี, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์,
๒๕๔๗.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย**, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,
๒๕๕๗.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ
ประเทศ ๒ ปี แห่งการเปลี่ยนแปลง**, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๖.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, **คนราชบุรี**, ราชบุรี: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, ๒๕๕๐.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, **๘ ชาติพันธุ์ในราชบุรี**, ราชบุรี: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
ราชบุรี, ๒๕๔๗.
- อุดม สมพร, **ผ้าจกไทยวน-ราชบุรี**, ราชบุรี: โรงพิมพ์การพิมพ์, ๒๕๔๐.
- อัจฉรา โพธิยานนท์, **การศึกษากับการพัฒนาชุมชน**, กรุงเทพมหานคร: เทคนิคปรี้นติ้ง, ๒๕๓๙.
- Wynd C.A., Schmidt B., & Schaefer M.A., “Two Quantitative Approaches for Estimating
Content Validity”, **Western Journal of Nursing Research**, 25(2003): 508-
518.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอสัมภาษณ์

ที่ พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๔ หมู่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร ดร.นภสร ไชโรกศรี วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
ตามที่ พระครูวาทิววัฒน์, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “ผ้าขึ้นดินจกตระกูล
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน” โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป
จึงเจริญพรมหาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

- อ.ดร.นภสร ไชโรกศรี
ได้อบรมอบรม

เจริญพร

(พระครูปลัดสุราวุฒิ สิริวฑฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

(นางนภสร ไชโรกศรี)
วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
๒๕ เมษายน ๒๕๖๖
ประสานงาน

ที่พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร นายสาโรจน์ มูลพวก นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคอนแร่
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
ตามที่ พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง "ผ้าขึ้นตีนจกตระกูล
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน" โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป
จึงเจริญพรมหาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

อนุทินในสิ่งพิมพ์
(พระครูปลัดสุราวุฒิ สิริวิฑฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย
๐๐๔๗

เจริญพร
๒๓/๔

ประสานงาน

ที่ พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสหเวชศาสตร์
๑๐๕ หมู่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอคำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร อาจารย์อำนวยการ บุญณรงค์ ชำระการบ้านาญ (อาชีพรู)
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
ตามที่ พระครูวาทีวรมัน, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง "ผ้าขึ้นตีนจกตระกูล
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน" โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสหเวชศาสตร์
บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป
จึงเจริญพรมหาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

ขอฝากให้สัมภาษณ์
ได้ตามโครงการ.

เจริญพร
[Signature]

(พระครูปลัดสุวิฑูริ สิริวิฑูริโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

(นายวิวัฒน์ มณีรัตน์)
ประธานชมรมรวม ช่างครูช่างแม่บ้าน
(ท-ยวพ) (ค.ร.อ.มาใหม่/6.
ประสานงาน
อ. รามมณี

ที่พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เจริญพร คุณไฉ่ พรหมพรวน ประชาชนชุมชนรางบัว

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูวาทีวโรดม, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง "ผ้าขึ้นดินจกตระกูลราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน" โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

๐๗ มีนาคม ๒๕๖๖
๗๐/๒ พรหมพรวน
๒๕ เมษายน ๖๖

เจริญพร
[Signature]

(พระครูปลัดสุราวุฒิ สิริวฑฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

ประสานงาน

ที่ พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๘ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร คุณอุทัย พิทักษ์ แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูวาทีวรวัดน์, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน” โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

เจริญพร

อรุณรัตน์ในสัมพันธ

(พระครูปลัดสุรภูมิ สิริวิฑฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

25 12 ๖6

ประสานงาน

ที่ พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร คุณนิภา มณีจันทร์ ประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดนาหนอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
ตามที่ พระครูวาทีวรวัดนม, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “ผ้าขึ้นตีนจกกระจูด
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน” โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป
จึงเจริญพรมมาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

อนุศาสิตินันท์
พ.ท. มณีจันทร์
๒๕ เม.ย. ๖๖

เจริญพร
(พระครูปลัดสุวิมล สิริวิฑฺฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

ประสานงาน

ที่ พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๓๐๘ หมู่ ๘ ตำบลพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร คุณนพพร สมัยสมภพ ประชาอุทิวบ้าน
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูวาทีวโรดม, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “ผ้าขึ้นสิ้นจกตระกูล
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน” โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

เจริญพร

(พระครูปลัดสุราวดี สิริวิฑฒโก, ดร.)

25/avr. 66

หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

ประสานงาน

ที่ พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร คุณพนมศักดิ์ ศรีคำ ประชาณัฐชาวบ้านรางบัว
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
ตามที่ พระครูวาทีวรวังคัน, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “ผ้าขึ้นตีนจกตระกูล
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน” โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป
จึงเจริญพรมาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

อ.พนมศักดิ์ ศรีคำ
พนมศักดิ์ ศรีคำ
25 เม.ย. 66

เจริญพร

(พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวิฑิตโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

ประสานงาน

ที่พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร คุณสุนันท์ พงษ์ภักดิ์ กลุ่มทอผ้าจากรางบัว
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง "ผ้าขึ้นดินจกตระกูลราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน" โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป

จึงเจริญพามาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

อ.สุภาวดี คุ้มกัน
คุณันท์ นวมาลี
25 เม.ย. 66

เจริญพร

(พระครูปลัดสุราวดี สิริวฑฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

ประสานงาน

ที่พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลทรงพล
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๑๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เจริญพร คุณจุฬาลักษณ์ มณีจันทร์ สมาชิกช่างทอศูนย์ทอผ้าจกวัดนาหนอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูวาทีวรวินน์, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง "ผ้าขึ้นคินจกตระกูล
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน" โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

เจริญพร

อนุญาติให้สัมภาษณ์

จุฬาลักษณ์ มณีจันทร์

(พระครูปลัดสุธรรมิ สิริวฑฒโก, ดร.)

หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

๒๖ เม.ย. ๖๖

ประสานงาน

ที่พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๓๐๙ หมู่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร คุณทองคำ จาโสด สมาชิกกลุ่มทอผ้า
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
ตามที่ พระครูวาทีวรัณน, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “ผ้าขึ้นดินจกตระกูล
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน” โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป
จึงเจริญทรมาทือกรณาให้สัมภาษณ์

เจริญพร

อนุทิน กิ่งแก้ว
ทองคำ จาโสด

(พระครูปลัดสุธรรมิ สิริวฑฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

25 เม.ย. 66

ประสานงาน

ที่พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลแพรงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร คุณศศิณีภา ไพรทอง สมาชิกกลุ่มทอผ้า
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
ตามที่ พระครูวาทิววัฒน์, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง "ผ้าขึ้นตีนจกตระกูล
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน" โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป
จึงเจริญพรมมาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

เจริญพร

(พระครูปลัดสุวิมล สิริวัฑฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

อนุญาตให้สัมภาษณ์
สลัดถิม ไร่ส่งทอง
๒๕ เม.ย. ๖๖
ประสานงาน

ที่พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๓๐๙ หมู่ ๗ ตำบลเทพางค์
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร คุณพิมพ์ปวีณ์ อางชญกรณ์ สมาชิกช่างทอ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
ตามที่ พระครูภาวนาวิวัฒน์, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “ผ้าขึ้นตีนจกตระกูล
ราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน” โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถ
ประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป
จึงเจริญพรมมาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

ณัฐภาณีพิทักษ์ภมร
พิมพ์ปวีณ์ อางชญกรณ์
25 เม.ย. ๖๖

เจริญพร

(พระครูปลัดสุราวุฒิ สิริวฑฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

ประสานงาน

ที่ พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๙ ตำบลพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เจริญพร คุณปัญญา ฝอยทอง สมาชิกช่างทอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูวาทีวรวินน์, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง "ผ้าขึ้นต้นจกตระกูลราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน" โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป

จึงเจริญพามาเพียรทูลขอให้สัมภาษณ์

อนุภาณี ฝอยทอง
ปัญญา ฝอยทอง
๒๕ เม.ย. ๖๖

เจริญพร

(พระครูปลัดสุราวุฒิ สิริวฑฒโก, ดร.)

หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

ประสานงาน

ที่ พิเศษ / ๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลแพรงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เจริญพร คุณนภา ศรีจันทร์เพื่อ ควบคุมปัญหาท้องถิ่น
สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ พระครูวาทีวโรดม, ดร. ได้ทำการวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “ผ้าขึ้นดินจกตระกูลราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน” โดยงบประมาณสนับสนุนจากสถาบัน วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

บัดนี้กระบวนการวิจัยดำเนินการถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถประสานงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อกรุณาให้สัมภาษณ์

อนุชานันท์ พึ่งภักดิ์
หน. ผู้ช่วยวิจัย
๒๕ เม.ย. ๖๖.

เจริญพร

(พระครูปลัดสุธรรมิ สิริวฑฒโก, ดร.)
หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

ประสานงาน

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ ๓

เรื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

ภายใต้แผนงานวิจัย

เรื่อง

ผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี: ประวัติศาสตร์, ความรู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และ
การตลาดวิถีพุทธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

โดย

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

พ.ศ. ๒๕๖๕

สำหรับ: ผู้นำชุมชน/ผู้นำองค์กรภาคประชาชน/หัวหน้าเผ่า/ปราชญ์ชาวบ้าน/
ครูภูมิปัญญาชุมชนชาติพันธุ์ไท-ยวน

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูล
ราชบุรี

คำชี้แจง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี เพื่อนำไปสู่การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี และพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี โดยสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล
การศึกษา (สูงสุด)
ตำแหน่ง/หน้าที่
วันที่ให้สัมภาษณ์
สถานที่ให้สัมภาษณ์

๕. ท่านเห็นว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ/อนุโมทนาในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

(ผู้วิจัย)

ภาคผนวก ค
แบบสันทนาการกลุ่มเฉพาะ

สำหรับ: สมาชิกกลุ่มสัมมาชีพ/เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการในพื้นที่/ผู้นำชุมชน/ผู้นำองค์กร
ภาคประชาชน/หัวหน้าเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน//ปราชญ์ชาวบ้าน/ครูภูมิปัญญา
ชุมชนชาติพันธุ์ไท-ยวน/บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือสถานศึกษาในพื้นที่

แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูล
ราชบุรี

คำชี้แจง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่ม
สัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี เพื่อนำไปสู่การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทาง
วัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี และพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธ
ของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี โดยสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ชื่อ-นามสกุล
การศึกษา (สูงสุด)
ตำแหน่ง/หน้าที่
.....

ตอนที่ ๒ แบบประเมินองค์ความรู้การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรม
ของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ความรู้ ฯ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ๕ ระดับ ตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

๕ หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

๓ หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

๒ หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

๑ หมายถึง มีเหมาะสมน้อยที่สุด

โปรดกรอกแบบสอบถามโดยใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุดเพียงข้อเดียว

ประเด็น	ผลการประเมิน				
	ความเหมาะสม				
	๕	๔	๓	๒	๑
พัฒนาการของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี					

ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็น	ผลการประเมิน				
	ความเหมาะสม				
	๕	๔	๓	๒	๑
การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกุลราชบุรี ตามปัจจัยใหม่ทางด้านเทคโนโลยี					

ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

ประเด็น	ผลการประเมิน				
	ความเหมาะสม				
	๕	๔	๓	๒	๑
ลักษณะของสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกุลราชบุรี ที่เป็นที่ต้องการของตลาด					

ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

ประเด็น	ผลการประเมิน				
	ความเหมาะสม				
	๕	๔	๓	๒	๑
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต และจำหน่ายของสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทาง วัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี					

ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ/อนุโมทนาในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

(ผู้วิจัย)

ภาคผนวก ง
ชุดกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กิจกรรมภาคปฏิบัติการ (Action)

ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	ลักษณะกิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
๑. การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	เพื่อออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี โดยสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน	กิจกรรมอบรม ฯ	อาสาสมัครภาคครัวเรือน	คณะผู้วิจัย/ อบต.คูบัว/ อบต.ดอนแร่/ อบต.บางกะโด
๒. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสัมมาชีพผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี	เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับปัจจัยใหม่ทางด้านเทคโนโลยี และความต้องการของตลาด พร้อมทั้งการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ามาใช้ในกระบวนการ	กิจกรรมอบรม ฯ	อาสาสมัครกลุ่มสัมมาชีพ/วิสาหกิจชุมชน	คณะผู้วิจัย/ อบต.คูบัว/ อบต.ดอนแร่/ อบต.บางกะโด/ พัฒนากรฯ

ภาคผนวก จ
แบบประเมิน (รายตัวชี้วัด)

แบบประเมินผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด)
กิจกรรมภาคปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีมุมของกลุ่มสมาชิพฟ้าขึ้น
ตีนจกตระกูลราชบุรี

คำชี้แจง

๑. แบบประเมิน ๑ นี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ
ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
ตอนที่ ๒ แบบประเมินผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) กิจกรรมภาคปฏิบัติการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีมุมของกลุ่มสมาชิพฟ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี
ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ
๒. โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ
๓. ข้อมูลที่ได้จากท่านในครั้งนี้ผู้วิจัยจะเป็นความลับ จึงไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่าน โดย
ผู้วิจัยจะนำผลมาใช้เพื่อการวิจัย เท่านั้น
๔. ข้อมูลจากท่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับตัวท่าน

๑. เพศ

 ชาย หญิง

๒. อายุ

 น้อยกว่า ๒๐ ปี ๒๑-๓๐ ปี ๓๑-๔๐ ปี ๔๑-๕๐ ปี มากกว่า ๕๐ ปี

๓. การศึกษา

 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ แบบประเมินผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) กิจกรรมภาคปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์
เชิงสร้างสรรค์วิถีมุทของกลุ่มสมาชิพผ้าขึ้นตีนจกตระกุลราชบุรี

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อกิจกรรมภาคปฏิบัติการ
พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีมุทของกลุ่มสมาชิพผ้าขึ้นตีนจกตระกุลราชบุรี ตาม
ความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง อยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง อยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง อยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง อยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

รายการ	ผลการประเมิน (รายตัวชี้วัด)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. ประเมินบริบท (Context Evaluation)					
เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน					
เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับปัญหาอันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินกิจกรรม					
๒. ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)					
ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเหมาะสม					
กำหนดการในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม					
เอกสารประกอบการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม					
สถานที่ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม					
ขั้นตอนการปฏิบัติงานมีความเหมาะสม					
การสื่อสารระหว่างการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม					
มาตรการทางความปลอดภัยมีความเหมาะสม					

รายการ	ผลการประเมิน (รายตัวชี้วัด)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓. ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)					
การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์					
กระบวนการจัดลำดับขั้นกิจกรรมมีความเหมาะสม					
คณะทำงานร่วมดำเนินงานด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
คณะทำงานประสานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี					
คณะทำงานดำเนินตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ได้เป็นอย่างดี					
คณะทำงานมีกระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี					
คณะทำงานช่วยป้องกันอุปสรรคและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานได้เป็นอย่างดี					
๔. ประเมินผลผลิต (Product Evaluation)					
การประดิษฐ์หรือปรับใช้นวัตกรรมในเชิงสร้างสรรค์					
การออกแบบสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี					
การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกผ้าขึ้นตีนจกตระกูลราชบุรี					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ/อนุโมทนาในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
พระครูปลัดสุรรุฒิ สิริวิฑฒโก, ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
(ผู้วิจัย)

ภาคผนวก ฉ

ภาพประกอบ

ภาคผนวก ช

สถิติ

sex

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	man	26	52.0	52.0	52.0
	Female	24	48.0	48.0	100.0
	Total	50	100.0	100.0	

age

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	21-30	1	2.0	2.0	2.0
	31-40	7	14.0	14.0	16.0
	41-50	34	68.0	68.0	84.0
	more than	8	16.0	16.0	100.0
	Total	50	100.0	100.0	

education

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	undergraduate	35	70.0	70.0	70.0
	graduate	12	24.0	24.0	94.0
	postgraduate	3	6.0	6.0	100.0
	Total	50	100.0	100.0	

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
A1	10	4	5	4.30	.483
A2	10	4	5	4.80	.422
A3	10	4	5	4.90	.316
A4	10	4	5	4.50	.527
B1	50	4	5	4.56	.501
B2	50	4	5	4.42	.499
B3	50	4	5	4.56	.501
C1	50	4	5	4.64	.485
C2	50	4	6	4.60	.535
C3	50	4	5	4.62	.490
C4	50	4	5	4.62	.490
C5	50	4	5	4.56	.501
C6	50	4	5	4.50	.505
C7	50	4	5	4.74	.443
D1	50	4	5	4.52	.505
D2	50	4	5	4.74	.443
D3	50	4	5	4.56	.501
D4	50	4	5	4.68	.471
D5	50	4	5	4.58	.499
D6	50	4	5	4.68	.471
D7	50	4	5	4.58	.499
E1	50	4	5	4.70	.463
E2	50	4	5	4.58	.499
E3	50	4	5	4.68	.471
data1	10	4.25	5.00	4.6250	.21246
data2	50	4.00	4.67	4.5133	.18083
data3	50	4.14	5.00	4.6114	.23807
data4	50	4.00	5.00	4.6200	.25096
data5	50	4.00	5.00	4.6533	.26047
Valid N (listwise)	10				

ภาคผนวก ซ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน้าที่
๑. ดร.นภสร โศรกศรี	วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
๒. นายสาโรจน์ มูลมาก	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแร่
๓. อาจารย์อำนาจ บุณณรงค์	ข้าราชการบำนาญ (อาชีพครู) ประธานวัฒนธรรมตำบลหนอง ปลาหมอ
๔. คุณอุไร พรหมพรวน	ปราชญ์ชุมชนรางบัว
๕. คุณอุทัย พักแพง	แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่
๖. คุณนิภา มณีจันทร์	ประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน วัดนาหนอง
๗. คุณนพพร สมัยสมภาพ	ปราชญ์ชาวบ้าน
๘. คุณพนมศักดิ์ ศรีคำ	ปราชญ์ชาวบ้านรางบัว
๙. คุณสุนันท์ พวงมาลัย	กลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจกรางบัว
๑๐. คุณจุฬาลักษณ์ มณีจันทร์	สมาชิกช่างทอศูนย์ทอผ้าขึ้นตีนจก วัดนาหนอง
๑๑. คุณทองคำ จาโสด	สมาชิกกลุ่มทอผ้า
๑๒. คุณศศิณีภา ไพระทอง	สมาชิกกลุ่มทอผ้า
๑๓. คุณพิมพ์ปวีณ์ อัจฉิภรณ์	สมาชิกช่างทอ
๑๔. คุณปัญญา ฝอยทอง	สมาชิกช่างทอ
๑๕. คุณนภา ศรีจันทร์เพื่อ	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน้าที่
๑. นายสาโรจน์ มุลมาก	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแร่
๒. คุณดลตวรรณ มณีจันทร์	รองประธานกลุ่มทอผ้าวัดนาหนอง
๓. อาจารย์อำนาจ บุญรงค์	ข้าราชการบำนาญ (อาชีพครู) ประธานวัฒนธรรมตำบลหนอง ปลาหมอ
๔. คุณอุไร พรหมพรวน	ปราชญ์ชุมชนรางบัว
๕. คุณอุทัย พักแพง	แพทย์ประจำตำบลห้วยไผ่
๖. คุณนิภา มณีจันทร์	ประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน วัดนาหนอง
๗. คุณนพพร สมัยสมภพ	ปราชญ์ชาวบ้าน
๘. คุณพนมศักดิ์ ศรีคำ	ปราชญ์ชาวบ้านรางบัว
๙. คุณสุนันท์ พวงมาลัย	กลุ่มทอผ้าขึ้นตีนจกรางบัว
๑๐. คุณนภา ศรีจันทร์เพื่อ	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาคผนวก ฅ

ประวัติผู้วิจัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล : พระครูปลัดสุรวุฒิ ฉายา สิริวฑฒโก, ดร. (อุกฤษโซค)

การศึกษา

: นักธรรมชั้นเอก

พ.ศ. ๒๕๕๔ : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) (การจัดการเชิงพุทธ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๗ : ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.) (รัฐศาสตร์การปกครอง)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๙ : ปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด) (การจัดการเชิงพุทธ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ.๒๕๖๐ ถึง ปัจจุบัน : อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผลงานทางวิชาการ

งานวิจัย

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก (อุกฤษโซค). การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี. **รายงานวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.

บทความวิจัย

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก (อุกฤษโซค). “การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี”. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): ๑-๑๒.

กรุณา มธุลาภรังสรรค์ พระมหาไกรวรรณ ชินทตฺติโย พระครูโอภาสกาญจนธรรม และพระครูปลัดสุรวุฒิ อุกฤษโชค “ภูมิคุ้มกันการตั้งครรรค์ก่อนวัยอันควรด้วยหลักธรรมขันติ-โสรจจะ ของวัยรุ่นในเขต ปริณทล” วารสารสิรินธรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓): ๖๔-๗๗.

บทความวิชาการ

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก (อุกฤษโชค), สุขภิญญา ศรีคำไทย. “การบริหารตนตามแนวพุทธธรรมเพื่อ บริหารองค์การทางการศึกษา”. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๒): ๒๖๖-๒๗๗.

Phramaha Yannawat Thitavaddhano, Phrakrupalad Suravut Sirivaddhako (Ukitchock), PhrakhruVithansupattanakij (Vina Nuntiyo), Sukpinya Srikomthai. Principles of People Management to the Mindfulness for Organization Administrator. **Solid State Technology**. Volume: 63 Issue: 2s (2020). 1510-1515.